

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO**

Operativni program za izvajanje nacionalnega gozdnega programa za obdobje 2022–2026

Ljubljana, 18. oktober 2022

Kazalo vsebine:

Seznam kratic in krajšav, uporabljenih v programu.....	6
1 Uvod	8
2 Veljavni dokumenti, povezani s področjem gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi	10
2.1 Gozdnogospodarski in lovskoupravljalovski načrti območij za obdobje 2021–2030	10
2.2 Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2030 »Les je lep«	10
2.3 Program razvoja podeželja 2014–2020 in Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027 11	11
2.4 Slovenska industrijska strategija 2021–2030.....	11
2.5 Ciljni raziskovalni program s področja, kmetijstva, gozdarstva in prehrane za obdobje od 2022 do 2027	12
2.6 Resolucija o Dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050	12
2.7 Strategija prilagajanja slovenskega kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam.....	13
2.8 Resolucija o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021«	14
2.9 Celoviti nacionalni energetske in podnebni načrt do leta 2030.....	14
2.10 Nacionalni programa varstva okolja za obdobje 2020–2030 in nacionalni program varstva narave 14	14
2.11 Velikoprostorski monitoring gozdov in gozdnih ekosistemov	15
2.12 Poročila Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih.....	15
2.13 Letna poročila o stanju gozdov.....	15
2.14 Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2022–2028	16
2.15 Strategija upravljanja z rjavim medvedom (<i>Ursus arctos</i> L.) v Sloveniji, Strategija ohranjanja volka (<i>Canis lupus</i> L.) v Sloveniji in trajnostnega upravljanja z njim ter Strategija ohranjanja in trajnostnega upravljanja navadnega risa (<i>Lynx lynx</i> L.) v Sloveniji.....	16
3 Ključne ugotovitve Poročila o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019 17	17
4 Mednarodno sodelovanje na področju gozdov in gozdarstva	27
5 Financiranje OPNGP 2022–2026	30
5.1 Sredstva proračuna Republike Slovenije, gozdnega sklada in sklada za podnebne spremembe 30	30
5.2 Načrt za okrevanje in odpornost	33
5.3 Program razvoja podeželja 2014–2020 in Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027 34	34
6 Namen in zasnova OPNGP 2022–2026.....	37
6.1 Pet prednostnih nalog in dvanajst ukrepov OPNGP 2022–2026.....	37
6.2 Naloge za oblikovanje in izvajanje gozdne politike po prednostnih nalogah in ukrepih	38

6.2.1	Prednostna naloga a: zagotavljanje ponorov CO ₂ v gozdovih ter prilagajanje gozdov podnebnim spremembam predvsem zaradi ohranjanja njihove odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravja.....	39
6.2.1.1	Ukrep 1: zagotavljanje ponora CO ₂ v gozdovih v obsegu, ki še omogoča trajno oblikovanje stabilnih, vitalnih in zdravih gozdov, ter ustreznih podatkov za potrebe nacionalnih bilanc emisij in ponorov	39
6.2.1.2	Ukrep 2: prilagajanje gozdov podnebnim spremembam ter zagotavljanje odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravja gozdov z načini gospodarjenja, ki se prilagajajo naravnim danostim in podnebnim spremembam ob upoštevanju okoljskih, gospodarskih in družbenih vidikov gozdov	41
6.2.2	Prednostna naloga b: ohranjanje in krepitev biotske raznovrstnosti gozdov na krajinski, ekosistemski, vrstni in genski ravni ter spremljanje njihove odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravja	44
6.2.2.1	Ukrep 3: ohranjanje in krepitev biotske raznovrstnosti v gozdovih ter zagotavljanje ugodnega stanja ohranjenosti ogroženih gozdnih vrst in habitatnih tipov.....	45
6.2.3	Prednostna naloga c: optimizacija gospodarjenja z gozdovi in upravljanja divjadi s pravnega, organizacijskega in finančnega vidika za zagotavljanje večnamenske vloge gozdov ter krepitev razvoja podeželja in krožnega biogospodarstva	47
6.2.3.1	Ukrep 4: povečevanje izkoriščenosti proizvodnih danosti gozdnih rastišč s spodbujanjem sečnje v zasebnih gozdovih v skladu z veljavnimi gozdnogospodarskimi načrti ter spodbujanje posodabljanja in profesionalizacije gozdne proizvodnje in vlaganj v gozdno infrastrukturo.....	48
6.2.3.2	Ukrep 5: spodbujanje rabe lesnih in nelesnih gozdnih proizvodov ter socialnih funkcij gozdov za dodatno krepitev razvoja podeželja in krožnega biogospodarstva	50
6.2.3.3	Ukrep 6: spremljanje uspešnosti gospodarjenja z gozdovi v lasti Republike Slovenije	52
	Ukrep 7: zagotavljanje ustrezne višine proračunskih in evropskih sredstev ter drugih finančnih virov (npr. gozdni sklad, sklad za podnebne spremembe) za gozdove, gozdarstvo in upravljanje divjadi.....	53
6.2.3.4	Ukrep 8: digitalizacija gozdarstva in upravljanja divjadi ter sprejetje širših zakonskih okvirov, ki vključujejo tudi prilagoditve nalog in organiziranosti javne gozdarske službe proračunskim zmožnostim.....	54
6.2.4	Prednostna naloga d: spodbujanje usklajevanja in komuniciranja med vsemi deležniki, povezanimi z gozdovi in gozdarstvom, razvoj izobraževanja, raziskave in prenos znanja ter krepitev mednarodnega sodelovanja.....	56
6.2.4.1	Ukrep 9: spodbujanje strateškega komuniciranja s poudarkom na »Gozdnem dialogu« vseh deležnikov na področju gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi ter razvoj izobraževanja, raziskave in prenos znanja.....	57
6.2.4.2	Ukrep 10: mednarodno sodelovanje na področju gozdov in gozdarstva	58
6.2.5	Prednostna naloga e: zagotavljanje trajnostnega upravljanja divjadi.....	60
6.2.5.1	Ukrep 11: spremljanje izvajanja dvoletnih NLUO	60
6.2.5.2	Ukrep 12: uvedba dodatnih metod za ugotavljanje stanja v populacijah rastlinojedih parkljarjev	61

Kazalo preglednic:

Preglednica 1: Načrtovana integralna sredstva proračuna Republike Slovenije za naloge na področju gozdarstva in lovstva v letih 2022 in 2023 (v 1.000 EUR).....	31
Preglednica 2: Načrtovana namenska sredstva (gozdni sklad) iz proračuna Republike Slovenije za naloge na področju gozdarstva v letih 2022 in 2023 (v 1.000 EUR).....	32
Preglednica 3: Načrtovana namenska sredstva iz proračuna Republike Slovenije (sklad za podnebne spremembe) za naloge na področju gozdarstva v letih 2022 in 2023 (v 1.000 EUR).....	33
Preglednica 4: Vrednosti razpoložljivih sredstev za projekte v okviru NOO (sredstva EU – sklad za okrevanje in odpornost in slovenske udeležbe za DDV) za področje gozdarstva	34
Preglednica 5: Vrednosti razpoložljivih sredstev iz PRP 2014–2020 vključno s prehodnim obdobjem do konca leta 2022 po posameznih ukrepih, podukrepih in operacijah (sredstva EU in slovenske udeležbe)	35
Preglednica 6: Vrednosti razpoložljivih sredstev iz SNSKP 2023–2027 po posameznih intervencijah (sredstva EU in slovenske udeležbe)	36
Preglednica 7: Prednostne naloge in ukrepi OPNGP 2022–2026.....	37
Preglednica 8: Naloge v okviru ukrepa 1: zagotavljanje ponora CO ₂ v gozdovih v obsegu, ki še omogoča trajno oblikovanje stabilnih, vitalnih in zdravih gozdov, ter ustreznih podatkov za potrebe nacionalnih bilanc emisij in ponorov	40
Preglednica 9: Naloge v okviru ukrepa 2: prilagajanje gozdov podnebnim spremembam ter zagotavljanje odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravja gozdov z načini gospodarjenja, ki se prilagajajo naravnim danostim in podnebnim spremembam ob upoštevanju okoljskih, gospodarskih in družbenih vidikov gozdov	42
Preglednica 10: Naloge v okviru ukrepa 3: ohranjanje in krepitev biotske raznovrstnosti v gozdovih ter zagotavljanje ugodnega stanja ohranjenosti ogroženih gozdnih vrst in habitatnih tipov	46
Preglednica 11: Naloge v okviru ukrepa 4: povečevanje izkoriščenosti proizvodnih danosti gozdnih rastišč s spodbujanjem sečnje v zasebnih gozdovih v skladu z veljavnimi gozdnogospodarskimi načrti ter spodbujanje posodabljanja in profesionalizacije gozdne proizvodnje in vlaganj v gozdno infrastrukturo	48
Preglednica 12: Naloge v okviru ukrepa 5: spodbujanje rabe lesnih in nelesnih gozdnih proizvodov in socialnih funkcij gozdov za dodatno krepitev razvoja podeželja in krožnega biogospodarstva.....	51
Preglednica 13: Naloge v okviru ukrepa 6: spremljanje uspešnosti gospodarjenja z gozdovi v lasti Republike Slovenije	52
Preglednica 14: Naloge v okviru ukrepa 7: zagotavljanje ustrezne višine proračunskih in evropskih sredstev ter drugih finančnih virov za gozdove, gozdarstvo in upravljanje divjadi.....	54
Preglednica 15: Naloge v okviru ukrepa 8: digitalizacija gozdarstva in upravljanja divjadi ter sprejetje širših zakonskih okvirov, ki vključujejo tudi prilagoditve nalog in organiziranosti javne gozdarske službe proračunskim zmožnostim.....	55
Preglednica 16: Naloge v okviru ukrepa 9: spodbujanje strateškega komuniciranja s poudarkom na »Gozdnem dialogu« vseh deležnikov na področju gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi ter razvoj izobraževanja, raziskave in prenos znanja.....	57
Preglednica 17: Naloge v okviru ukrepa 10: mednarodno sodelovanje na področju gozdov in gozdarstva	59
Preglednica 18: Naloge v okviru ukrepa 11: spremljanje izvajanja dvoletnih NLUO in uvedba dodatnih metod za ugotavljanje stanja v populacijah rastlinojedih parkljarjev	61

Pripravilo: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Zasnova: Direktorat za gozdarstvo in lovstvo

Sodelovali: Zavod za gozdove Slovenije, Gozdarski inštitut Slovenije, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Zveza lastnikov gozdov Slovenije, Združenje večjih gozdnih posesti, Zveza gozdarskih društev Slovenije, Slovenski državni gozdovi, d. o. o.

Seznam kratic in krajšav, uporabljenih v programu

AN – Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2020 »Les je lep«

BDP – bruto domači proizvod

BF-G – Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire

CRP – ciljni raziskovalni program

CSP-KG – Načrt izvedbe Celovitega strateškega projekta razogljichenja Slovenije preko prehoda na krožno gospodarstvo

DPSS – Dolgoročna podnebna strategija Slovenije do 2050

EKSRP – evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja

FE – Forest Europe

FAO – Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (angl. Food and Agriculture Organisation of the United Nations)

FAO/TBFRA – kazalniki Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo

GGN GGE – gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarske enote

GGN GGO – gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja

GGO – gozdnogospodarsko območje

GHT – gozdni habitatni tipi

GIS – Gozdarski inštitut Slovenije

GLS – gozdni lesni sortimenti

GD – Gozdni dialog

Gozdni sklad – proračunski sklad za gozdove

IRSKGLR – Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo

JGS – javna gozdarska služba

KGZS – Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

LD – lovška družina

LPN – lovišče s posebnim namenom

LULUCF – področje rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva

LZ – lesna zaloga

MGGE – velikoprostorski monitoring gozdov in gozdnih ekosistemov

MGRT – Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo

MKGP – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

MOP – Ministrstvo za okolje in prostor

NEPN – Celoviti nacionalni energetske in podnebni načrt do leta 2030

NGI – nacionalna gozdna inventura

NGP – Nacionalni gozdni program

NLUO – načrt za lovskoupravljaljsko območje

NOO – načrt za okrevanje in odpornost

NPVN – nacionalni program varstva narave

NPVO 2020–2030 – Nacionalni program varstva okolja za obdobje 2020–2030

OPNGP 2017–2021 – Operativni program za izvajanje nacionalnega gozdnega programa 2017–2021 (sklep Vlade Republike Slovenije št. 340-41/2017/14 z dne 21. avgusta 2017)

OPNGP 2022–2026 – Operativni program za izvajanje Nacionalnega gozdnega programa za obdobje 2022–2026

OZN – Organizacija združenih narodov

OZUL – območno združenje upravljavcev lovišč

PDM – polna delovna moč

PNGP 2015–2019 – Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019 (sklep Vlade Republike Slovenije št. 34000-6/2021/4 z dne 14. oktobra 2021)

PNGP do 2014 – Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa do 2014 (sklep Vlade Republike Slovenije št. 34000-2/2016/3 z dne 14. aprila 2016)

PRP – program razvoja podeželja

ReDPS do 50 – Resolucija o Dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050

ReNGP – Resolucija o nacionalnem gozdnem programu (Uradni list RS, št. 111/07)

RS – Republika Slovenija

SiDG – Slovenski državni gozdovi, d. o. o.

SKZG RS – Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije

SIS 2030 – Slovenska industrijska strategija 2021–2030

SNSKP 2023–2027 – Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027

SURS – Statistični urad Republike Slovenije

TGP – toplogredni plini

UNECE – Gospodarska komisija Združenih narodov za Evropo (angl. United Nations Economic Commission for Europe)

ZDLov – Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20, 97/20 – popr. in 44/22)

ZG – Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDovNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGZRS in 77/16)

ZGGLRS – Zakon o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 9/16 in 36/21 – ZZIRKDK)

ZGS – Zavod za gozdove Slovenije

ZLGS – Zveza lastnikov gozdov Slovenije

ZON – Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20 in 3/22 – ZDeb)

ZRSVN – Zavod Republike Slovenije za varstvo narave

ZUOPŠP – Zakon o dodatnih ukrepih za odpravo posledic škode zaradi prenamnožitve populacije podlubnikov (Uradni list RS, št. 14/18 in 65/20)

ZVGP – Združenje večjih gozdnih posesti

1 Uvod

Gospodarjenje z gozdovi v Sloveniji temelji na trajnostnem, sonaravnem in večnamenskem upravljanju enovitega gozdnega ekosistema. Nacionalna politika gospodarjenja z gozdovi je določena v temeljnem strateškem dokumentu slovenske gozdne politike, imenovanem Nacionalni gozdni program (NGP), sprejetem z resolucijo Državnega zbora Republike Slovenije leta 2007 (Uradni list RS, št. 111/07).

Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNep, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16) (ZG) določa, da ministrstvo, pristojno za gozdarstvo, za izvedbo NGP pripravi petletne operativne programe, ki jih sprejme Vlada RS. V skladu z ZG se NGP spreminja in dopolnjuje glede na spremembe v gozdovih in spremenjene pogoje gospodarjenja.

MKGP od sprejetja NGP leta 2007 zagotavlja, da se cilji in usmeritve NGP znotraj NGP kot procesa vključujejo v vse strategije, programe in procese, povezane z gozdom, gozdarstvom in upravljanjem divjadi. Operativni program za izvajanje nacionalnega gozdnega programa za obdobje 2022–2026 (OPNGP 2022–2026) se navezuje na Operativni program za izvajanje nacionalnega gozdnega programa 2017–2021 (OPNGP 2017–2021). Tudi novi operativni program je vez med temeljnim strateškim dokumentom in dokumenti, ki na nižjih ravneh sestavljajo podlago za načrtovanje, izvajanje in spremljanje ukrepov gozdne politike oziroma gospodarjenja z gozdovi.

OPNGP 2022–2026 upošteva sistem ciljev in usmeritev NGP, politike drugih sektorjev, ki vplivajo na gozd in gozdarstvo, ter mednarodne zaveze. Na krovni operativni ravni na podlagi sheme prednostnih nalog, ukrepov in drugih nalog pregledno povezuje vsebine veljavnih področnih operativnih dokumentov in programov ter jih po potrebi nadgrajuje. Tak način skupaj z vsebino omogoča nosilec gozdne politike, da v Gozdnem dialogu (GD) usmerjajo trajnostno gospodarjenje z gozdovi in upravljanje divjadi v skladu z zagotavljanjem vseh funkcij gozda ter upoštevanjem interesov lastnikov in družbe kot celote. Pri tem se lahko zagotavlja racionalno in učinkovito izkoriščanje razpoložljivih organizacijskih, kadrovskih in finančnih možnosti. Ključna podlaga za izdelavo programa so cilji in usmeritve NGP, ugotovitve iz Poročila o izvajanju Nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019 (PNGP 2015–2019), gozdnogospodarski in lovskoupravljavski načrti območij za obdobje 2021–2030 v pripravi ter predhodna analiza izvajanja OPNGP 2017–2021, ki je bila narejena v okviru priprave novega dokumenta.

Temeljni cilji NGP so:

- trajnostni razvoj gozda kot ekosistema v smislu njegove biotske raznovrstnosti ter vseh njegovih ekoloških, proizvodnih in socialnih funkcij;
- ohranitev in razvoj populacij prostoživečih živali in njihovega okolja;
- trajnostna raba vseh materialnih danosti gozda za lastnika, razvoj podeželja in vso družbo;
- trajnostno upravljanje divjadi;
- učinkovit sistem komuniciranja z lastniki gozdov in javnostmi, ki zagotavlja uspešno usmerjanje razvoja gozdov;
- ugodno javnopolitično, zakonodajno in institucionalno okolje, ki bo podprlo trajnostno gospodarjenje z gozdovi in njihovo večnamensko rabo.

Poleg temeljnih ciljev je v NGP še 59 ciljev in 208 usmeritev. Pri prednostnih nalogah in ukrepih iz OPNGP 2022–2026 navajamo tudi prispevek k posameznim ciljem in usmeritvam NGP.

Uspešnost dosedanjega doseganja ciljev in izvajanja usmeritev NGP se kaže v ugotovitvah iz Poročila o izvajanju Nacionalnega gozdnega programa do 2014 (PNGP do 2014), ki ga je Vlada Republike Slovenije sprejela s sklepom št. 34000-2/2016/3 z dne 14. 4. 2016, in Poročila o izvajanju Nacionalnega

gozdnega programa v obdobju 2015–2019 (PNGP 2015–2019), ki ga je Vlada Republike Slovenije sprejela s sklepom št. 34000-6/2021/4 z dne 14. 10. 2021. PNGP 2015–2019 vsebuje celoviti pregled in oceno izvajanja NGP, s čimer je predstavljeno trenutno stanje na področju trajnostnega gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji.

NGP vsebuje tudi program upravljanja divjadi, ki ga v svojem 12. členu določa Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20 in 97/20 – popr.; ZDLov). Program vsebuje temeljna izhodišča za upravljanje divjadi, določa življenjska območja za posamezne vrste divjadi ter usmeritve in pogoje za ohranitev in varstvo divjadi ter njenega življenjskega okolja. Določila programa upravljanja divjadi se izvajajo z načrti upravljanja divjadi, v katerih so določeni ukrepi za ohranitev populacij vseh vrst divjadi in ukrepi v življenjskem okolju divjadi. Izvajalce ukrepov in financiranje določa IV. del ZDLov. Iz PNGP 2015–2019 je razvidno, da je načrtovani odvzem divjadi sledil populacijskim dinamikom in s tem sledil določilom NGP. Upravljanje divjadi je bilo smotno in učinkovito in je upoštevalo tako odnose v obravnavani populaciji kot tudi odnose med njimi ter njihovo medsebojno soodvisnost in povezanost z okoljem.

Oblikovanje prednostnih nalog OPNGP 2022–2026

OPNGP 2022–2026 za obdobje 2022–2026 opredeljuje prednostne naloge na področju gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi, iz katerih izhajajo ustrezni cilji ter ukrepi in druge naloge. OPNGP 2022–2026 ter že sprejeti in izvajani dokumenti so povezani po skupnih imenovalcih, tako da se ukrepi ne podvajajo. Spremljanje izvajanja ukrepov je, če to le mogoče, vezano na primerljiva evropska merila ter kvantitativne in kvalitativne kazalnike trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Kjer to ni mogoče, so uporabljeni dodatni nacionalni kazalniki iz NGP. Glede na operativno naravo OPNGP 2022–2026 so za spremljanje uspešnosti njegovega izvajanja za kazalnike določene tudi ciljne vrednosti.

Pet prednostnih nalog OPNGP 2022–2026 je:

- a) zagotavljanje ponorov CO₂ v gozdovih in prilagajanje gozdov podnebnim spremembam predvsem zaradi ohranjanja njihove odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravja;
- b) ohranjanje in krepitev biotske raznovrstnosti gozdov na krajinski, ekosistemski, vrstni in genski ravni ter spremljanje njihove odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravja;
- c) optimizacija usmerjanja gospodarjenja z gozdovi in upravljanja divjadi s pravnega, organizacijskega in finančnega vidika za zagotavljanje večnamenske vloge gozdov ter krepitev razvoja podeželja in krožnega biogospodarstva;
- d) spodbujanje usklajevanja in komuniciranja med vsemi deležniki, povezanimi z gozdovi, gozdarstvom in upravljanjem divjadi, razvoj izobraževanja, raziskave in prenos znanja ter krepitev mednarodnega sodelovanja;
- e) zagotavljanje trajnostnega upravljanja divjadi.

OPNGP 2022–2026 torej shematično po petih prednostnih nalogah in dvanajstih ukrepih podrobno opredeljuje izvedbene naloge, nosilce, roke, potrebna sredstva ter kazalnike in ciljne vrednosti. V posebnem poglavju je seznam vseh proračunskih in evropskih finančnih sredstev ter drugih virov, iz katerih se bo financirala izvedba vseh načrtovanih nalog in omogočilo doseganje zastavljenih ciljev.

2 Veljavni dokumenti, povezani s področjem gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi

Strateški in operativni dokumenti, ki se že uresničujejo, v pretežni meri določajo cilje, usmeritve in ukrepe gozdne politike do leta 2026, pri čemer se dopolnjujejo, na nekaterih mestih pa tudi podvajajo. OPNGP 2022–2026 je tako ob upoštevanju ugotovitev iz PNGP 2015–2019 osrednji dokument, ki povezuje vse operativne dokumente s področja gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi oziroma gozdno-lesne verige ter druge s tem povezane dokumente. V njem določeni cilji, prednostne naloge, ukrepi, druge naloge in njihovi nosilci ter kazalniki ciljnih vrednosti, roki in potrebna sredstva tako celovito in natančno opredeljuje gozdno politiko v Sloveniji od leta 2022 do leta 2026.

2.1 Gozdnogospodarski in lovskoupravljavski načrti območij za obdobje 2021–2030

V gozdnogospodarskih načrtih gozdnogospodarskih območij (GGN GGO) in dolgoročnih načrtih za lovskoupravljavska območja (dolgoročni NLUO) za obdobje 2021–2030 v pripravi so v celoti upoštevane usmeritve NGP. V povzetku na ravni Republike Slovenije so predstavljene osnovne strateške usmeritve in prednostne naloge pri gospodarjenju z gozdovi in upravljanju divjadi, ki se nanašajo na:

- zagotavljanje trajnosti donosov gozdov in vseh njihovih funkcij,
- ohranitev vseh živalskih vrst in njihovega življenjskega okolja,
- ohranjanje biotske raznovrstnosti gozdov na krajinski, ekosistemski, vrstni in genski ravni,
- ohranjanje zdravja in vitalnost gozdov ter populacij prostoživečih živalskih vrst,
- povečevanje izkoriščenosti proizvodnih danosti gozdnih rastišč,
- ohranitev trajnostne rabe divjadi z lovom,
- povečevanje odprtosti gozdov z gozdnimi prometnicami in na uvajanje sodobnih tehnologij.

Usmeritvam GGN GGO in dolgoročnim NLUO sledijo tudi vsi gozdnogospodarski načrti gozdnogospodarskih enot, gozdnogojitveni načrti, dvoletni NLUO in letni načrti lovišč oziroma LPN, ki so neposredna strokovna podlaga pri določitvi potrebnih ukrepov na posesti posameznega lastnika gozda oziroma na področju posameznih lovišč.

2.2 Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2030 »Les je lep«

AN, sprejet leta 2012, je operativni dokument Vlade Republike Slovenije za povečevanje konkurenčnosti celotne gozdno-lesne verige, ki vključuje tudi cilje in usmeritve NGP, veljal je do leta 2020. Dokument je opredelil les kot strateško surovino Slovenije, lesnopredelovalno industrijo pa umestil med obetavne panoge.

V času priprave OPNGP 2022–2026 so se začele aktivnosti za pripravo novega AN za obdobje do leta 2030. MKGP je MGRT poslalo predlog ukrepov s področja gozdov in gozdarstva za spremembe AN, ki smiselno povzema vsebino OPNGP 2022–2026. Ta je torej primerna podlaga za pripravo novega AN do leta 2030 v delu, ki bo obravnaval gozd, gozdarstvo in razvoj podeželja v povezavi z gozdno-lesno verigo.

2.3 Program razvoja podeželja 2014–2020 in Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027

PRP 2014–2020 in SNSKP 2023–2027, ki med drugim temeljita tudi na ciljih in usmeritvah NGP, sta sestavni del gozdne politike. Politika razvoja podeželja je s svojimi ukrepi v programskem obdobju 2014–2020 pomembno povečala gospodarsko vlogo gozdov (odprtost z gozdnimi prometnicami) in spodbudila razvoj podjetništva, povezanega z gozdom in lesom ter nelesnimi gozdnimi proizvodi (uvajanje sodobnih tehnologij) in turizmom. PRP 2014–2020 je imel na področju gozdno-lesne verige pomembno vlogo tudi pri uresničevanju AN, saj se je z ukrepi podprla tudi prva predelava lesa pred industrijskim obsegom. Tako na podlagi možnosti, ki jih ponuja gozd na podeželju, nastajajo številna nova, tako imenovana zelena delovna mesta.

MKGP z ukrepi na podlagi PRP 2014–2020 in SNSKP 2023–2027 v pripravi še naprej podpira povečevanje učinkovitosti in konkurenčnosti slovenske gozdno-lesne verige. Pri uresničevanju zavez iz AN je MKGP odgovorno predvsem za izvajanje gozdne politike. V programskem obdobju 2014–2020 MKGP z ukrepi PRP poleg investicij v gozdarsko opremo, mehanizacijo in gozdne prometnice ter spodbud za ustanovitev skupin proizvajalcev v gozdarstvu še naprej podpira tudi investicije na področju tako imenovane prve predelave lesa pred industrijskim obsegom. Prek PRP se sofinancira tudi celovita sanacija posledic ujm v prejšnjem desetletju. Upravičenci do sredstev iz PRP 2014–2020 so na področju gozdno-lesne verige lastniki gozdov, kmetje, podjetniki in še nekatere druge skupine, npr. skupine proizvajalcev na področju gozdarstva, skupine lastnikov gozdov in skupine nosilcev dopolnilnih dejavnosti na kmetiji. Te naj bi bistveno prispevale k reševanju težave poslovno nepovezanih lastnikov gozdov pri izvajanju gozdnih del in skupnega nastopanja na trgu lesa.

Zaradi zamika reforme skupne kmetijske politike se programsko obdobje 2014–2020 podaljšuje za dve leti, in sicer v leti 2021 in 2022, izplačila iz tega obdobja pa se bodo lahko izpolnjevala do leta 2025. Sredstva iz novega finančnega obdobja 2021–2027 za leti 2021 in 2022 se preusmerijo v izvajanje trenutnega programskega obdobja. Zaradi podaljšanja obstoječega programskega obdobja za dve leti bo izvajanje strateškega načrta 2023–2027 krajše. V programskem obdobju 2023–2027 MKGP v okviru SNSKP 2023–2027 nadaljuje izvajanje ukrepov iz PRP 2014–2020, dodaja naložbe v ustanovitev in razvoj gozdnega drevesničarstva ter ohranjanje in vzdrževanje pasišč za prostoživeče rastlinojede.

2.4 Slovenska industrijska strategija 2021–2030

Junija 2021 je Vlada Republike Slovenije sprejela Slovensko industrijsko strategijo 2021–2030 (SIS 2030). Z njo želi z uravnoteženim spodbujanjem vseh treh sestavnih delov trajnostnega razvoja (družba, okolje, gospodarstvo) zagotavljati konkurenčnost gospodarstva in ustvariti ustrezne razmere za prestrukturiranje industrije v industrijo znanja in inovativnosti za nova in bolj kakovostna delovna mesta ter za prehod v zeleno, trajnostno, pametno in krožno gospodarstvo. Zadnje postaja trend in hkrati nujnost za ohranjanje dolgoročne mednarodne konkurenčnosti ter vključuje prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo, ki smo ga v Sloveniji umestili med strateške razvojne prednostne naloge že s sprejetjem Strategije razvoja Slovenije 2030. Ta cilj bomo dosegli s spodbujanjem inovacij, novih poslovnih modelov, z digitalno preobrazbo, učinkovito rabo surovin z zapiranjem snovnih tokov in energije ter prilagajanjem na podnebne spremembe.

Osnovni cilji SIS 2030, vezani na izkoriščanje lesa, pa so povečanje predelanega okroglega lesa v Sloveniji za neenergetsko rabo na 3 milijone m³ letno, doseči 30-odstotni delež lesa v vseh novih javnih

stavbah, razvoj novih načinov uporabe lesa, povečanje števila zaposlenih v panogah, povezanih z lesom, ter povečanje prodajne realizacije v lesni industriji na 2,5 milijarde evrov letno.

Uresničitev zelenega preboja in trajnostni razvoj bomo v skladu s SIS 2030 dosegli z oblikovanjem spodbudnega okolja za dejavnosti, ki prispevajo k doseganju ciljev zelene Evrope, kar vključuje predelavo lesa, ki se je zato lotevamo sistematično ob upoštevanju možnosti, ki jih imajo v sebi mikro, mala in srednja podjetja.

Vlada RS je konec maja 2022 v povezavi s SIS 2030 sprejela Izvedbeni dokument ukrepov razvoja lesnopredelovalne industrije do 2030. Le-ta vsebuje konkretne ukrepe po teh vsebinskih sklopih:

- ukrepi, ki ustvarjajo ugodno poslovno okolje za lesnopredelovalna podjetja,
- ukrepi, ki podpirajo investicije v povečanje kapacitet za predelavo lesa,
- ukrepi, ki podpirajo zagotavljanje zadostnih količin gozdnih lesnih sortimentov (GLS) za lesnopredelovalna podjetja,
- ukrepi za vpeljavo novih poslovnih modelov in digitalizacijo za izboljšanje poslovne odličnosti lesnopredelovalnih podjetij,
- ukrepi, ki podpirajo zagotavljanje ustreznega kadra za razvoj lesnopredelovalnih podjetij,
- ukrepi, ki spodbujajo raziskave, razvoj in inovacije v lesarstvu in razvijajo podporno okolje, vključno s povezovanjem z ustreznimi deležniki,
- ukrepi, ki spodbujajo rabo lesa tako v javnem kot zasebnem sektorju in povečujejo promocijo lesa.

2.5 Ciljni raziskovalni program s področja, kmetijstva, gozdarstva in prehrane za obdobje od 2022 do 2027

V letu 2022 bosta MKGP in Javna agencija za raziskovalno dejavnosti Republike Slovenije pripravila CRP s ciljem nuditi ustrezno raziskovalno podporo sektorju za izvajanje temeljnih razvojnih nalog, ki je nujna za izboljšanje konkurenčnosti in krepitev trajnostnega razvoja slovenskega kmetijstva, gozdarstva, lovstva, ribištva, prehrane in podeželja ter za doseganje ciljev iz Strategije razvoja Slovenije 2030. Kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo, ribištvo, prehrana in podeželje so področja posebnega družbenega pomena, ki povečujejo kakovost življenja in gospodarsko učinkovitost ter okoljsko in družbeno ravnovesje. Ta družbeni interes se uveljavlja z oblikovanjem in razvojem znanja.

CRP je pomemben instrument povezovanja potreb države in raziskovalnega področja na posebej določenih prednostnih temah, ki so pomembne za odločanje v zvezi z razvojnimi usmeritvami kmetijske in gozdne politike na posameznem področju javnega interesa ter v zvezi s spremljanjem in nadziranjem njihovega izvajanja. Okvir za oblikovanje prednostnih ciljev in tem za obdobje od 2022 do 2027 bo temeljil na strateških dokumentih in usmeritvah s področja kmetijstva, gozdarstva in drugih sektorjev. Podlaga za oblikovanje gozdarskih tem bodo predvsem cilji in usmeritve NGP v povezavi z aktualnimi potrebami na področju gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi.

2.6 Resolucija o Dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050

ReDPS do 50 je strateški dokument, ki za Slovenijo zastavlja cilj podnebne nevtralnosti do leta 2050. Hkrati do leta 2030 povzema celoviti nacionalni energetske in podnebni načrt, ki je glavni operativni

podnebno-energetski dokument za obdobje do leta 2030. Po ReDPS do 50 bo Slovenija izdelala oceno ranljivosti med drugim za področje kmetijstva, gozdarstva in biotske raznovrstnosti.

Gozdarstvo je v ReDPS do 50 vključeno kot del LULUCF, za katerega je predviden cilj, da se v letu 2050 doseže neto ponor v višini vsaj –2.500 kt ekv. CO₂. To bomo dosegli predvsem z ohranjanjem in krepitvijo skladišč ogljika na gozdnih zemljiščih, tako da se zagotavljata trajnostni razvoj gozda kot ekosistema in največji možni ponor, zagotoviti pa je treba tudi, da se sprememba zaloge ogljika (obračunana kot ponor) v pridobljenih lesnih proizvodih (tj. žagani les, lesne plošče in papir) poveča za 100 % ali na –370 kt ekv. CO₂, emisije zaradi širjenja naselij oziroma pozidanih in sorodnih zemljišč pa zmanjšajo za 100 % ali na 0 kt ekv. CO₂ v letu 2050 glede na raven iz leta 2005.

Za doseg navedenega cilja iz ReDPS do 50 DPSS opredeljuje tudi področja ukrepanja, in sicer bo Slovenija do leta 2050 nadaljevala trajnostno gospodarjenje z gozdovi ob upoštevanju in zagotavljanju vseh funkcij gozdov s poudarkom na vzdrževanju in povečevanju ponorov in zalog ogljika v biomasi, tleh ter pridobljenih lesnih proizvodih. Ključni ukrepi za to so:

- krepitev odpornosti gozdov z optimiziranjem starostne strukture in drevesne sestave gozdov, vključno s premenami smrekovih monokultur, varovanjem gozdnih tal in odstranjevanjem invazivnih tujerodnih vrst;
- preprečevanje krčenja gozdov v primestni in kmetijski krajini;
- preventivni ukrepi in varstvo pred gozdnimi požari;
- krepitev naravnih podnebnih rešitev z določitvijo rezervatov, ekocelic in habitatnih dreves ter ohranjanjem vodnih biotopov v gozdovih;
- ustanovitev drevesnic z zagotavljanjem ustreznega sadilnega materiala avtohtonih in provenienčno ustreznih drevesnih vrst za umetno obnovo gozdov;
- zagotavljanje kakovosti lesa v celotni gozdno-lesni verigi.

2.7 Strategija prilagajanja slovenskega kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam

Medresorska skupina za zmanjšanje vplivov podnebnih sprememb je izdelala Strategijo prilagajanja slovenskega kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam, ki jo je Vlada RS sprejela na 174. redni seji 18. junija 2008. MKGP je v letu 2010 pripravilo akcijski načrt kot izvedbeni del Strategije prilagajanja slovenskega kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam. Akcijski načrt je sestavljen iz dveh delov. Prvi del obravnava ukrepe, ki se že izvajajo za prilagajanje slovenskega kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam. Predstavljeni so opisno, saj so finančne vrednosti in kazalniki opredeljeni v posameznih že izvajajočih se programih, operativnih načrtih in delovnih programih javnih služb. V drugem delu so navedeni finančno ovrednoteni ukrepi, ki se doslej še niso izvajali ter dopolnjujejo že izvajane naloge in ukrepe. Oba dela sledita sestavi strategije, zato sta razdeljena na pet stebrov:

- I. krepitev zmogljivosti za obvladovanje prilagajanja kmetijstva in gozdarstva,
- II. izobraževanje, ozaveščanje in svetovanje,
- III. vzdrževanje in pridobivanje novega znanja glede podnebnih sprememb in prilagajanja nanje,
- IV. ukrepi kmetijske in gozdarske politike ter spremembe veljavnih predpisov,
- V. krepitev mednarodnega sodelovanja in partnerstva pri prilagajanju kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam, zlasti v okviru EU.

2.8 Resolucija o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021«

Namen Resolucije o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021« (Uradni list RS, št. 8/20) je opredeliti temeljni strateški okvir delovanja kmetijstva, živilstva in podeželja ter je podlaga za novo strateško načrtovanje za obdobje po letu 2021. S kmetijstvom in gozdarstvom je povezan širok nabor javnih dobrin, ki so v družbi prepoznane in cenjene. V dokumentu je opozorjeno na nujnost posebne skrbi za sobivanje kmetijstva in gozdarstva. Pri tem bo treba razviti in okrepiti prakse, ki bodo omogočale družbeno in okoljsko ustrezno sobivanje razvitih gozdnih ekosistemov ob kmetijskih zemljiščih, ohraniti poseljenost in kmetovanje z ustreznimi ukrepi za zagotavljanje sprejemljive populacije velikih zveri in divjadi.

2.9 Celoviti nacionalni energetski in podnebni načrt do leta 2030

NEPN je strateški dokument, ki za obdobje do leta 2030 (s pogledom do leta 2040) določa cilje, politike in ukrepe energetske unije. Za področje gozdarstva sta poudarjena skrbno upravljanje gozdov in izboljšanje trajnostne kaskadne rabe lesa v industriji. Glavni cilj je podnebna nevtralnost področja raba zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstvo do leta 2030, oziroma da področje LULUCF ne bo proizvajalo neto emisij. Gozdarstvo in kmetijstvo sta pri tem cilju ključna dejavnika. Po eni strani sta neposredno odvisna od podnebnih razmer, po drugi strani pa se je njuna vloga izvajalcev okoljskih (ekosistemskih) storitev (funkcij) prav zaradi podnebnih sprememb povečala.

2.10 Nacionalni programa varstva okolja za obdobje 2020–2030 in nacionalni program varstva narave

NPVO 2020–2030 obravnava varstvo, ohranjanje in izboljševanje naslednjih sestavin slovenskega naravnega kapitala: narava z biotsko raznovrstnostjo in naravnimi vrednotami, tla, zrak in vode. NPVN je sestavni del NPVO 2020–2030. Ta pa gozdov ne obravnava podrobneje, saj je temu namenjena Resolucija o nacionalnem gozdnem programu (Uradni list RS, št. 111/07). Izvajanje NGP zato prispeva tudi k doseganju ciljev NPVO 2020–2030. V NPVO so predvideni ti konkretni ukrepi za izboljšanje stanja ohranjenosti biotske raznovrstnosti:

- v okviru gospodarjenja z gozdovi izboljšati izvajanje specifičnih zahtev nekaterih specializiranih kvalifikacijskih habitatnih tipov Natura 2000;
- v okviru gospodarjenja z gozdovi izboljšati izvajanje specifičnih zahtev specializiranih kvalifikacijskih vrst Natura 2000, ki to potrebujejo;
- določiti posebej vredne habitate za živali gozdnega prostora oziroma ekocelice z namenom ohranjanja biotske raznovrstnosti;
- ukrepe za varstvo biotske raznovrstnosti prednostno izvajati v državnih gozdovih;
- razglasiti gozdne rezervate, ki se bodo uporabljali za varstvo biotske raznovrstnosti.

2.11 Velikoprostorski monitoring gozdov in gozdnih ekosistemov

MGGE, izveden v celotni Sloveniji v letih 2000, 2007, 2012 in 2018, omogoča poznavanje stanja (lesna zaloga in volumen odmrlih lesnih kosov) in sprememb (prirastek, posek, volumen novih sušic) slovenskih gozdov. Poleg rezultatov je podrobno predstavljena tudi metodologija izračunov ocen povprečij na podlagi sistematičnega vzorčenja. Pridobljeni podatki se uporabljajo za potrebe mednarodnega poročanja o stanju in razvoju slovenskih gozdov ter v omejenem obsegu tudi za nacionalno poročanje o trajnostnem razvoju slovenskih gozdov. Prednost vzpostavljenega sistema je mednarodno usklajena metodologija popisa na sistematični mreži ploskev čez celotno državo. V letu 2020 je bil sistem nadgrajen v kontinuirani panelni sistem, katerega osnova bodo nove trajne vzorčne ploskve na neuravnani sistematični mreži gostote 2 km × 2 km, kar je dobro izhodišče za uvedbo nacionalne gozdne inventure v Sloveniji.

2.12 Poročila Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih

Večino podatkov o stanju gozda in divjadi zbira in obdeluje ZGS v okviru letne priprave desetletnih GGN GGE in dvoletnih NLUO ali desetletne priprave za GGN GGO in dolgoročnih NLUO. Podatki se zbirajo v skladu s Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanju z divjadjo (Uradni list RS, št. 91/10 in 200/20) ter Pravilnikom o varstvu gozdov (Uradni list RS, št. 114/09 in 31/16). Ob sami izdelavi načrtov se zbirajo podatki o stanju gozda in divjadi, ki se dopolnjujejo s podatki o spremljanju izvajanja načrtovanih del. Vir pomembnih podatkov so tudi izdana strokovna mnenja, projektni pogoji in soglasja k posegom v gozd in gozdni prostor, načrtovanje in vzdrževanje gozdnih prometnic, evidentiranje gozdu škodljivih dejavnikov, načrti sanacije gozdov ter ukrepi, povezani z vzdrževanjem primernih habitatov prostoživečih živali. Osnovni podatki o gozdovih in divjadi so vsako leto predstavljeni v poročilu ZGS o gozdovih.

2.13 Letna poročila o stanju gozdov

V okviru nalog javne gozdarske službe (JGS) Gozdarski inštitut Slovenije spremlja razvrednotenost in poškodovanost gozdov ter vplive gozdov na blaženje posledic podnebnih sprememb (v nadaljnjem besedilu: spremljanje stanja gozdov) za potrebe seznanjanja javnosti, oblikovanja nacionalne gozdne politike in poročanja v okviru mednarodnih zavez, zlasti Konvencije o onesnaževanju zraka na velike razdalje prek meja (CLRTAP), Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC), procesa FE ter poročil Organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) o gozdovih, Gospodarske komisije Združenih narodov za Evropo (UNECE) ter EUROSTAT.

S spremljanjem stanja gozdov se ugotavljajo zlasti:

- vplivi atmosferskega onesnaževanja na gozdne ekosisteme;
- vplivi podnebnih sprememb na gozdne ekosisteme;
- dinamika količine ogljika v gozdnih ekosistemih.

Podatki se spremljajo v skladu z metodologijami, ki so določene v predpisih in dokumentih. Zaradi pomena poglobljenih študij antropogenih vplivov na gozdne ekosisteme na nacionalni ravni, pa tudi za vključevanje Slovenije na evropski ravni je treba omogočiti spremljanje stanja gozdov tudi v prihodnje.

2.14 Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2022–2028

Program upravljanja območij Natura 2000 (PUN) za obdobje 2022–2028 je bil v času priprave OPNGP 2022–2026 v nastajanju, in sicer v tretji fazi, ki vključuje pripravo osnutka programa in usklajevanje predlogov ukrepov z nosilci izvajanja ukrepov. Proces priprave programa upravljanja območij Natura 2000 vsebuje pet korakov. V pripravo programa so kot partnerji vključeni MKGP, ZGS in GIS, kot deležniki pa še vse druge ključne organizacije s področja gozdarstva. Program upravljanja določa iz nabora z zakonodajo določenih ukrepov tiste varstvene ukrepe, ki so potrebni za doseganje varstvenih ciljev območij Natura 2000, poleg tega ureja vključevanje strokovnih vsebin v zakonske, upravne in pogodbene ukrepe, največkrat pa v sistem drugih načrtov, kamor sodijo tudi GGN GGE in dvoletni NLUO, saj gozdovi sestavljajo kar 71 % slovenskega omrežja Natura 2000. Območja Natura 2000 se v gozdarstvu upravljajo z gozdnogospodarskimi in lovskoupravljaljskimi načrti, v katerih se določijo smernice in izvajanje ukrepov prilagojene rabe naravnih dobrin. Okvir za ukrepe je zakonodaja s področja gozdarstva in upravljanja divjadi ter omogoča načrtovanje in izvajanje vseh potrebnih ukrepov za zagotavljanje ugodnega stanja gozdnih habitatnih tipov in vrst, vezanih na gozdne ekosisteme. V načrte za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje divjadi se v skladu z določili Zakona o ohranjanju narave (ZON) vključujejo naravovarstvene smernice, s katerimi se na območjih Natura 2000 določajo tudi smernice in potrebni ukrepi za zagotavljanje ugodnega stanja vrst in njihovih habitatov. Ukrepi se letno vključujejo v program vlaganj v gozdove, ki ga pripravlja ZGS, ki v gozdovih na območjih Natura 2000 deluje tudi kot izvajalec usmeritev oziroma varstvenih ukrepov.

2.15 Strategija upravljanja z rjavim medvedom (*Ursus arctos* L.) v Sloveniji, Strategija ohranjanja volka (*Canis lupus* L.) v Sloveniji in trajnostnega upravljanja z njim ter Strategija ohranjanja in trajnostnega upravljanja navadnega risa (*Lynx lynx* L.) v Sloveniji

Navedeni strateški dokumenti so okvir za upravljanje velikih zveri v Republiki Sloveniji. Opredeljujejo pravni, organizacijski in vsebinski okvir ukrepov za vzpostavitev in dolgoročno ohranjanje ugodnega stanja vseh treh velikih zveri (rjavi medved, volk, navadni ris) v Sloveniji. Za zagotavljanje ugodnega stanja mora biti zagotovljena ustrezna plenska baza, ki jo sestavljajo predvsem parkljarji. To dejstvo je treba upoštevati pri načrtovanju odvzema, kar je v Sloveniji zagotovljeno s tako imenovanim adaptivnim lovskoupravljaljskim načrtovanjem, ki na lovskoupravljaljskih območjih s stalno navzočnostjo velikih zveri (primarno volka in risa) upošteva le-te pri kvoti načrtovanega odvzema plenskih vrst ter pri načrtovanju njene spolne in starostne strukture.

3 Ključne ugotovitve Poročila o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019

Ključne ugotovitve PNGP 2015–2019 izhajajo iz celovite preverbe doseganja ciljev, upoštevanja usmeritev in uresničevanja razvojnih možnosti trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, začrtanih leta 2007 v NGP. Pri tem so zajeti okoljski, gospodarski in družbeni vidiki gospodarjenja z gozdovi. Ugotovitve se konceptualno, strukturno in vsebinsko navezujejo na tiste v PNGP do 2014, ki ga je leta 2016 sprejela Vlada Republike Slovenije.

Pri **okoljskem vidiku** trajnostnega gospodarjenja z gozdovi se sestava NGP v celoti prekriva s shemo meril in kazalnikov FE. Tako vključuje: prvo merilo: ohranjanje in primerna krepitev gozdnih virov ter njihov prispevek h globalnim krogotokom ogljika; drugo merilo: ohranjanje zdravja in vitalnosti gozdnih ekosistemov; četrto merilo: ohranjanje, varstvo in primerna krepitev biotske raznovrstnosti gozdnih ekosistemov in peto merilo: vzdrževanje in primerna krepitev varovalne vloge gozdov (predvsem tal in voda) pri gospodarjenju z gozdovi.

Pri **gospodarskem vidiku** se v celoti vključuje tretje merilo: ohranjanje in spodbujanje proizvodnih funkcij gozdov (lesnih in nelesnih).

Nekaj razhajanj je pri **družbenem vidiku** oziroma šestem merilu: ohranjanje drugih družbenogospodarskih funkcij in pogojev. Njegovi kazalniki so po sestavi NGP uvrščeni v gospodarski ali družbeni vidik, kar smo smiselno upoštevali in ne zmanjšuje pomena ugotovitev.

Najprej je treba za vse tri vidike poudariti: obdobje 2015–2019 je bilo v gozdarstvu zaradi podnebnih sprememb izjemno, celo dramatično; po žledolomu zgodovinskih razsežnosti so sledile še druge ujme »rekordnih obsegov« in posledična velikanska razmnožitev podlubnikov. Panogi je ob usmerjanju javne gozdarske službe in sodelovanju vseh deležnikov uspelo vse to zadovoljivo in kar najbolj sanirati.

Sanacije po ujmah so bile v primerjavi s podobnimi razmerami v sosednjih državah izvedene organizirano ter hitro in učinkovito. Javnost je bila o vsem sproti obveščena, lastniki gozdov pa optimalno podprti z napotki JGS. Trgi gozdni lesnih sortimentov so se sicer pričakovano odzivali, a ni prišlo ne do daljšega zaprtja in ne do padca cen GLS pod proizvodno ceno, kar se je ob takih priložnostih pogosto dogajalo v tujini. Posek lesa je v tem obdobju zrastel za približno 50 % glede na obdobje pred tem poročilom. Zelo se je povečal tudi obseg ponudbe gozdarskih storitev na trgu in aktivirala se je množica lastnikov, ki prej niso dejavno gospodarili z gozdovi. Ob vsem naštetem sta se na državni ravni ohranila lesna zaloga in letni prirastek.

Trajnostno gospodarjenje s slovenskimi gozdovi

Rezultati analize izvajanja NGP oziroma uspešnosti gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji v obdobju 2015–2019 potrjujejo, da to še naprej poteka v skladu z načeli trajnosti, sonaravnosti in večnamenskosti gozdov ter načrtnosti dela z njimi, kot to nalagajo vizija, temeljni cilji in usmeritve, zapisani v NGP. Kljub temu obstajajo pomembne grožnje in izzivi, predvsem za zdravje gozdov in gospodarsko trajnost oziroma dolgoročno donosnost gozdarstva. Ukrepi gozdne politike, ki temeljijo na ekosistemskem načelu, podpirajo trajnostni razvoj gozdov z upoštevanjem njihove biotske raznovrstnosti ter vseh njihovih ekoloških, gospodarskih in socialnih funkcij ter dokaj uspešno dosegajo svoj namen. Pri tem je treba opozoriti, da se kljub dobro organiziranemu sistemu upravljanja gozdov tveganja pri gospodarjenju z gozdovi povečujejo predvsem zaradi posledic podnebnih sprememb. Osrednja vprašanja pri gospodarjenju z gozdovi so zato vezana na zagotavljanje mehanske in biološke stabilnosti gozdnih sestojev, ohranjanje biotske raznovrstnosti gozdov (tudi preprečevanje vdora tujerodnih invazivnih vrst), krepitev varovalnih in zaščitnih učinkov gozda ter usklajevanje zelo različnih (pogosto nasprotujočih si)

zahtev do gozda (na primer povečevanje družbenih funkcij gozda). Med pomembnimi izzivi pa ostaja premajhno izvajanje negovalnih del, kar je povezano predvsem z velikim številom lastnikov gozdov in majhno razdrobljeno posestjo.

Krepitev odpornosti gozdov se nadaljuje v skladu z razvojnimi možnostmi, tako da bi ti lahko še naprej uspevali kljub neugodnim podnebnim spremembam. To je ključnega pomena za zagotavljanje številnih funkcij gozda, ki jih od njih pričakujejo lastniki in vsi drugi deležniki. Lesna zaloga in prirastek se še naprej rahlo povečujeta in sta blizu optimalni vrednosti. Gozdovi močno pripomorejo k ohranjanju biotske raznovrstnosti ter vzdrževanju naravnega okolja in ekološkega ravnovesja v krajini. Nenadomestljiva je njihova vloga pri skladiščenju ogljika in zagotavljanju pitne vode ter trajnostni oskrbi z lesom in pri razvoju podeželja. Pravni, institucionalni in finančni okvir je dokaj stanovit. Javna gozdarska služba v sodelovanju z lastniki gozdov ob upoštevanju njihovih želja in potreb ter javnega interesa načrtuje optimalne gozdnogospodarske ukrepe ter usmerja gospodarjenje z gozdovi.

V okviru **okoljskega vidika** opazamo, da se je ustavilo povečevanje površine gozdov. V drevesni sestavi se nadaljuje povečevanje deleža listavcev in druge spremembe, ki so v skladu z usmeritvijo vzpostavitve naravne sestave gozdnih življenjskih združb. V varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom se ohranjajo uveljavljeni režimi, povezani z ohranjanjem biotske raznovrstnosti. Z nakupi z namenskimi sredstvi gozdnega sklada se povečuje površina varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom v državni lasti. Na načelni ravni se upoštevajo usmeritve za ohranjanje ugodnega stanja habitatnih tipov, vrst in njihovih habitatov na območjih Natura 2000 in zunaj njih. V načrte za gospodarjenje z gozdovi se vključujejo tako imenovane naravovarstvene smernice, s katerimi se na območjih Natura 2000 določajo tudi potrebni ukrepi za zagotavljanje ugodnega stanja vrst in njihovih habitatov. Ukrepi se letno vključujejo v program vlaganj v gozdove, ki ga pripravlja ZGS, in so od leta 2017 sofinancirani z namenskimi sredstvi gozdnega sklada, katerega obseg omogoča večji delež izvedenih ukrepov kakor prej. Čeprav vse pogostejše vremenske ujme skupaj z biotskimi dejavniki (insekti, glive) negativno vplivajo na gozd, ta v večini primerov še izpolnjuje svojo izjemno pomembno vlogo pri zagotavljanju obnovljivih virov, ohranjanju biotske raznovrstnosti, genske pestrosti in ekološkega ravnotežja v naravi. Gozdovi imajo pomembno vlogo pri blaženju oziroma zmanjševanju posledic podnebnih sprememb in močno pripomorejo k ohranjanju biotske raznovrstnosti. Številna divjad na nekaterih območjih precej ovira doseganje gozdnogojitvenih ciljev, saj lahko ponekod onemogoča pomlajevanje s ciljnim drevesnimi vrstami.

Gospodarski učinki gospodarjenja z gozdovi naraščajo. Izvedba možnega poseka rahlo narašča, vendar v zasebnih gozdovih še vedno ne dosega dopustne. Še naprej je tudi premalo izpeljanih negovalnih del v zasebnih gozdovih, ki pa zaradi odpravljanja posledic ujm niso bila v ospredju. To je sicer še vedno v pretežni meri povezano predvsem z velikim številom od dohodka iz gozda neodvisnih lastnikov gozdov ter z razdrobljeno in majhno posestjo. Varnost in učinkovitost gozdne proizvodnje ter odprtost gozdov so se izboljšale predvsem zaradi ukrepov na podlagi PRP. Obseg in vsebina strokovnega, načrtnega in dejavnejšega spodbujanja lastnikov gozdov za skupno gospodarjenje in poslovno povezovanje ne dosegata želenih rezultatov, saj so tovrstna sodelovanja še vedno zelo redka. Večji premik se ni zgodil kljub razpisanim podporam organizacijam proizvajalcev na področju gozdarstva v okviru PRP 2014–2020.

Sanitarni posek se je gibal med 51 in 67 % celotnega poseka (upoštevaje tudi posek oslabelega drevja zaradi sanitarnih vzrokov v okviru rednega poseka). Povprečna izvedba načrtovanih ukrepov je še vedno majhna. Razpoložljiva proračunska sredstva so v vseh letih porabljena v celoti. V gozdovih, poškodovanih zaradi vremenskih ujm, je bilo treba zagotoviti obnovo s sajenjem. Do konca leta 2019 so lastniki gozdov iz sredstev PRP 2014–2020 za obnovo poškodovanega gozda s sajenjem sadik prejeli 1,7 milijona sadik različnih drevesnih vrst in ustrezne materiale za zaščito sadik pred divjadjo. V obravnavanih letih je bilo storjeno vse, da se je tudi zaradi obširnih in dobrih priprav močno povečalo sajenje kot ukrep sanacije poškodovanih območij v skladu s sanacijskimi načrti.

Število zaposlenih v lesnopredelovalni industriji se je nehalo zmanjševati, zagotovo pa trenutno število zaposlenih ne odraža resničnih zmogljivosti, ki jih imamo gozdno-lesni verigi v Sloveniji.

Raba gozdov za druge dejavnosti (lovstvo, čebelarstvo, nabiranje plodov in drugih dobrin v gozdu, turizem in rekreacija ter drugo) se sicer povečuje, gospodarski učinki pa še ne dovolj. Kljub temu se predvsem z uveljavljanjem Slovenije kot zelenega turističnega območja ustvarjajo poslovne priložnosti z domačimi in tujimi gosti tako za kmetije kakor za druge s turizmom povezane podjetnike na podeželju.

Širši **družbeni vidik gospodarjenja z gozdovi** je še naprej velik izziv za vse udeležene. Število zaposlenih v gozdarstvu je kljub uvajanju strojne sečnje celo naraslo, saj se je posek zaradi velike poškodovanosti gozdov ob ujmah in podlubnikih povečal. Zaradi rasti poseka ter večjih učinkov in profesionalizacije gozdne proizvodnje se prihodki v gozdarstvu povečujejo, kar je še posebno pomembno za gospodarske in tudi socialne razmere na podeželju. Lastniki gozdov žal ne izkoriščajo dovolj možnosti sodelovanja pri načrtovanju razvoja gozdov. Posebna težava je še vedno veliko število nezgod pri delu v gozdu, čeprav se je varnost pri delu v gozdu v povprečju izboljšala tudi zaradi izobraževanja lastnikov gozdov in sodelovanja večjega deleža poklicnih izvajalcev pri izvedbi sanacije. Povečani obseg sanacij gozdov po naravnih ujmah zaradi zahtevnosti del dodatno otežujejo razmere na tem področju.

Naraščajoči obisk gozdov vodi v neizogibne konflikte. Na določenih območjih, predvsem v bližini večjih urbanih središč, se namreč kažejo težave zaradi čezmerne rabe, povezane z obiskom gozdov, in s tem posledično konflikti med lastniki gozdov in obiskovalci ter obiskovalci samimi (vozila, pešci itd.). Še vedno imamo preskromen gozdni nadzor in pomanjkanje vrednotenja nelesnih funkcij gozda, na podlagi katerih bi ob morebitnih vložkih javnih sredstev ali sistema odškodnin lažje urejali tovrstna razhajanja. Sredstva iz gozdnega sklada omogočajo načrtno ozaveščanje javnosti o gozdovih in gozdarstvu ter pomenu gozdno-lesne verige.

Obseg sredstev, letno namenjenih za gozdarstvo na podlagi ZG, se povečuje (leta 2015 22,45 milijona evrov, leta 2019 25,91 milijona evrov). V okviru ukrepov PRP 2007–2013 za področje gozdarstva in prve stopnje predelave lesa so bila porabljeni vsa predvidena sredstva v skupnem znesku 49 milijonov evrov, od katerih je bilo 35,27 milijona evrov neposredno namenjenih za gozdarstvo. Izplačila sredstev iz programskega obdobja so se opravljal tudi v letih 2015–2017. V letu 2015 je prejšnji PRP nasledil PRP za obdobje 2014–2020. Za naložbe v povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige in sanacijo gozdov po naravnih ujmah je namenjenih 51 milijonov evrov. Do konca leta 2019 je bilo upravičencem iz novega programa izplačanih 16,8 milijona evrov.

Okoljski vidik gozdov

Povečevanje površine gozdov se je ustavilo

Več kot 130-letno povečevanje površine gozdov na račun zaraščanja opuščenih kmetijskih zemljišč se ob 58-odstotni gozdnatosti dokaj umirja oziroma se je ustavilo, tako da gozdovi pokrivajo 1,177 milijona ha površine države. Kljub temu sta v slovenskem prostoru še vedno prisotna dva nasprotujoča si procesa, ki sta tudi prostorsko ločena, in sicer nadaljevanje zaraščanja na odmaknjenih in za kmetijsko pridelavo manj primernih območjih ter velika obremenjenost gozda in gozdnega prostora na primestnih območjih in območjih intenzivnega kmetijstva. Obseg krčitev gozdov ostaja dokaj majhen.

Povečevanje lesne zaloge se je upočasnilo

Še vedno se povečuje LZ, ki je leta 2019 po podatkih ZGS dosegala 303 m³/ha oziroma 356,746 milijona m³. Delež iglavcev, predvsem zaradi zmanjšanja deleža smreke, v LZ pada, medtem ko se delež bukve, ki sicer prevladuje v možni gozdni vegetaciji, povečuje. Spremembe oziroma gibanja v drevesni sestavi so v skladu z usmeritvijo ohranjanja in vzpostavljanja naravne sestave gozdnih

življenjskih združb ter sledijo cilju ohranjanja biotske raznovrstnosti gozdov na vrstni ravni. Težavo zaznavamo pri jelki, katere delež nazaduje ob neugodni starostni strukturi.

Prevladujoči delež starejših gozdov

Starostna struktura oziroma struktura po razvojnih fazah kaže na izrazito prevladujoč delež starejših gozdov. Struktura gozdov se tudi v obravnavanem obdobju ni veliko spremenila. Zagotovo je ta časovni okvir prekratek za večje spremembe obravnavanega merila. K zmanjševanju starejših sestojev in povečevanju površin mladih gozdov so v zadnjih petih letih vendarle pripomogle predvsem naravne ujme in gradacije podlubnikov.

Gozd zmanjšuje in blaži posledice podnebnih sprememb

Gozdovi imajo predvsem z vezavo in skladiščenjem ogljika in vode pomembno vlogo pri zmanjševanju ter blaženju posledic podnebnih sprememb. Hkrati nižajo hitrosti vetra, blažijo odtok presežkov padavinske vode, z odbojem sončnih žarkov in senčenjem tal znižujejo temperaturo zraka in podobno. Čeprav neugodni izjemni vremenski pojavi (suše, neurja, žled) skupaj z nekaterimi biotskimi dejavniki (insekti, glive) negativno vplivajo na gozd, ta v večini primerov še izpolnjuje svojo izjemno pomembno vlogo pri zagotavljanju obnovljivih virov, ohranjanju biotske raznovrstnosti, genske pestrosti in ekološkega ravnotežja v naravi. Gozdna mikroklima omogoča preživetje številnim vrstam, ki jih ogrožajo spremembe regionalnega podnebja. Varovalni gozdovi v večini primerov uspešno varujejo tla na strmih, erozijskih območjih ter ščitijo nižje ležeča zemljišča in objekte. Nadaljuje se skrb za gozdne rezervate, ki so pomembna prvina ekološkega ravnotežja v naravi, predvsem kot prostor za spremljanje naravnih procesov in razvoja gozda, od koder se pridobljeno znanje prenaša v gospodarski gozd za zagotavljanje sonaravnosti ukrepov.

Osutost krošenj se povečuje

Ocena povprečne osutosti dreves se vse od leta 1991 postopno zvišuje, vendar se je poslabševanje od leta 2000 nekoliko upočasnilo tako pri iglavcih kakor pri listavcih. V obdobju 2007–2009 je bila povprečna osutost iglavcev in listavcev podobna. V obdobju 2009–2015 pa je mogoče opaziti, da se povprečna osutost listavcev zmanjšuje, medtem ko ostaja povprečna osutost iglavcev nespremenjena oziroma se rahlo povečuje. V letih so večja nihanja pri listavcih kakor pa pri iglavcih. Povečevanje osutosti je opaženo tudi na evropski ravni. Povprečna osutost v slovenskih gozdovih (28,0 % leta 2019) je še vedno večja od povprečja za države EU (23,4 %). Povprečna osutost je pri iglavcih vsa leta razen leta 2007 za nekaj odstotnih točk višja kakor pri listavcih. Slabše stanje iglavcev bi lahko povzročile podnebne spremembe, saj se iglavci nanje praviloma slabše prilagajajo kakor listavci. V zadnjih letih je postalo skrb vzbujajoče povečanje osutosti naše glavne drevesne vrste, bukve. Vzroki so za zdaj še neznan. Od onesnaževal, ki prehajajo v gozdne ekosisteme iz ozračja, je ozon trenutno najvplivnejši z največjim negativnim učinkom.

Neuskklajena razmerja med rastlinsko in živalsko komponento gozda

Število divjadi na nekaterih območjih (predvsem na Kočevskem, Notranjskem in Gorenjskem) v precejšnji meri ovira doseganje gozdnogojitvenih ciljev, saj lahko ponekod onemogoča pomlajevanje s ciljnim drevesnimi vrstami. Neuskklajena razmerja med gozdom in divjadjo otežujejo naravno obnovo gozda, vplivajo na zmes drevesnih vrst in povzročajo škodo zaradi lupljenja letvenjakov in drogovnjakov, preštevilna parkljasta divjad in divji prašič pa povzročata škodo tudi na kmetijskih površinah.

Ohranjenost habitatnih tipov gozdov je stabilna

Stanje habitatnih tipov je po večini stabilno, izboljšanje stanja je mogoče predvsem pri manjšinskih habitatnih tipih in habitatnih tipih s posebnimi vodnimi režimi. V skladu s primernimi usmeritvami v načrtih si pri gospodarjenju z gozdovi prizadevamo zagotoviti ugodno stanje ohranjenosti gozdnih habitatnih tipov in kvalifikacijskih vrst na območjih Natura 2000. Ukrepi za doseganje ciljnega ugodnega stanja habitatnih tipov in kvalifikacijskih vrst se v zasebnih gozdovih na območjih Natura 2000 sofinancirajo iz namenskih sredstev gozdnega sklada. Z vzpostavitvijo gozdnega sklada na podlagi ZGGLRS se je

obseg sredstev za sofinanciranje ukrepov občutno povečal, s spremembo Pravilnika o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove pa se je delež sofinanciranja povečal na 95 %. Z namenskimi sredstvi gozdnega sklada se prednostno odkupujejo varovalni gozdovi in gozdovi s posebnim namenom. Površine odkupljenih varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom so se v zadnjih letih precej povečale.

Izvajanje ukrepov obnove, nege in varstva gozdov

Za zagotavljanje ustreznega zdravstvenega stanja gozda, mehanske stabilnosti sestojev ter pospeševanje mešanosti drevesnih vrst se lastnikom gozdov iz proračuna Republike Slovenije financirajo in sofinancirajo ukrepi za obnovo, nego in varstvo gozdov, obnovo gozdov, ki jih prizadenejo naravne ujme, in ukrepi za vzdrževanje življenjskega okolja prostoživečih živali. Lastniki prejmejo sadike gozdnega drevja in materiale za zaščito sadik pred divjadjo, izvedba del pa je sofinancirana v deležu, ki je odvisen od poudarjenosti ekoloških in socialnih funkcij posameznega gozda ter ga določa Pravilnik o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove. Obseg sredstev se je v obdobju 2016–2019 povečal zaradi namenskih sredstev gozdnega sklada za izvajanje ukrepov na območju Natura 2000, medtem ko je višina proračunskih sredstev za izvajanje ukrepov zunaj območja Natura 2000 ostala skoraj nespremenjena.

Gozdovi so krajinska matica

Ker so gozdovi krajinska matica v gozdni krajini, se sklenjenost kompleksov in predvsem številne funkcije gozda zagotavljajo z ukrepi za varstvo in nego gozdov. Problematično ostaja obremenjevanje gozdov, zlasti z vidika ohranjanja in tudi varstva gozda kot krajinskega elementa v primestni, kmetijski in gozdnati krajini. ZGS tvorno sodeluje pri prostorskem načrtovanju, s katerim se določa namenska raba prostora.

Naraščajoči pomen varovalne, hidrološke in zaščitne funkcije gozdov

Varovalni gozdovi varujejo zemljišča, preprečujejo erozijo tal, ohranjajo vodne vire in hkrati zagotavljajo druge nelesne funkcije gozda. Stanje je dokaj ugodno, hidrološka in zaščitna funkcija gozdov pa še nista ustrezno opredeljeni. Stanje je in bo izrednega pomena za ohranjanje virov čiste pitne vode ter oblikovanje vodnih režimov v povirjih. Opredelitev gozdnih površin glede na poudarjenost funkcij še ni optimalna. Pri opredelitvi hidrološke funkcije so pomanjkljive hidrološke strokovne podlage, pri zaščitni funkciji pa manjka celovita analiza terenskih razmer nad različnimi infrastrukturnimi in drugimi objekti, ki jih gozd varuje pred padajočim kamenjem, snežnimi plazovi in zdrsi zemljine.

Gospodarski vidik gozdov

Prirastek se povečuje, izvedeni posek zaostaja za možnim

Pomemben kazalnik trajnostnega gospodarjenja z gozdovi je primerjava med prirastkom in posekom. Prirastek se je v letih 2015–2019 povečal s 7,27 m³/ha v letu 2015 na 7,50 m³/ha v letu 2019. Posek se je v letih spreminjal in je leta 2019 znašal 4,40 m³/ha oziroma 5,288 milijona m³. Realizirani posek je v vseh letih zaostajal za možnim posekom in je nihal od 75 do 95 %. Količinsko pomeni tak posek kar približno polovico več kot v obdobju pred velikimi ujmani. Od leta 2014 je načrtovani možni posek na ravni Slovenije v skladu z usmeritvami NGP nad 75 % prirastka. Pri iglavcih je realizirani posek vsa leta presegal načrtovani možni posek (od 111 do 138 %), medtem ko je bil pri listavcih posek manjši od možnega (od 44 do 61 %). Povečani posek iglavcev in zato povečani celotni posek sta predvsem posledica naravnih ujm (žledolom, vetrolomi, gradacije podlubnikov). Sanitarni posek je nihal od 51 do 67 % realiziranega poseka.

Med pridobljenimi GLS prevladujejo hlodi za žago in furnir

V letu 2016 je proizvodnja okroglega lesa dosegla največje količine, odkar obstajajo zgodovinski podatki, in sicer 5,50 milijona m³. Razlog za to je predvsem velik obseg sanitarnega poseka zaradi naravnih motenj v gozdovih. V strukturi proizvodnje GLS so v obdobju 2017–2019 s povprečno 63 % prevladovali

iglavci. V enakem obdobju je v strukturi proizvodnje s povprečno 54 % prevladovala kategorija hlodi za žago in furnir, s povprečno 24 % sledi les za kurjavo. Prevladujoča skupina drevesnih vrst pri hlodovini so iglavci (povprečno 75 % v strukturi GLS iglavcev zajemajo hlodi), pri lesu za kurjavo pa listavci (povprečno 56 % v strukturi GLS listavcev zajema les za kurjavo).

Slabih 80 % gozdov je v zasebni lasti

Lastništvo gozdov se je v zadnjih letih spreminjalo predvsem zaradi denacionalizacijskih postopkov. Tako se je od leta 1996 površina državnih gozdov zmanjšala za 130.698 ha, površina zasebnih gozdov pa se je povečala za 187.536 ha. Razmerje med površino državnih in površino zasebnih gozdov (z občinskimi vred) se je spremenilo s 33,9 : 66,1 leta 1996 na 20,3 : 79,7 leta 2019. Tudi zadnje zmanjšanje površine državnih gozdov v letu 2019 je še vedno posledica denacionalizacije.

Struktura zasebne gozdne posesti se vendarle nekoliko spreminja

Med lastniki zasebnih gozdov še vedno prevladuje razdrobljena in majhna gozdna posest, kar z neugodno starostno sestavo lastnikov zasebnih gozdov pomeni izziv za preiščeno gospodarjenje. Po številu prevladujejo posestniki z manj kot 1 ha gozda (65,3 %), katerih posest obsega samo 5,2 % površine vseh gozdov.

Ob dokaj ugodnem poslovnem okolju in zato povečani gospodarski vrednosti gozdov kaže, da se lastniška struktura slovenskih gozdov v zasebni lasti po velikosti posesti že nekoliko spreminja. Ugotovitev velja predvsem za razred najmanjše posesti, katerega delež se zmanjšuje, in razred največjih posesti, katerega delež se povečuje. Povprečna posest je danes velika 3,2 ha (2,9 ha v letu 2010). Za potrditev teh gibanj pa bi morali vzpostaviti redno spremljavo tega kazalnika.

Majhen obseg gradnje gozdnih cest in povečan obseg gradnje gozdnih vlak

V zadnjem obdobju je bilo letno zgrajenih le od 9 do 17 km gozdnih cest. Razloga za majhno gradnjo cest sta razdrobljena zasebna gozdna posest, kjer je težko zbrati 75 % soglasij lastnikov gozdov za gradnjo, in pretežno zahtevnejša zemljišča, ki so še ostala neodprta. So pa gozdovi že blizu optimalne odprtosti.

Na dokaj obsežno gradnjo gozdnih vlak so zelo vplivale sanacije po ujmah prizadetih gozdnih sestojev (sanacija žledoloma in gradacija podlubnikov v letih po žledolomu), saj je bilo treba zgraditi nove gozdne vlake in rekonstruirati nekatere od že zgrajenih, ki za spravilo s sodobnimi spravilnimi sredstvi niso bile ustrezne. V povprečju se je na leto zgradilo 400 km novih vlak, prenova pa se je izvedla v povprečju na 120 km gozdnih vlak na leto.

Novi model gospodarjenja z državnimi gozdovi učinkovitejši od prejšnjega

Iztek koncesijskih pogodb sredi leta 2016 je privedel do spremembe modela upravljanja državnih gozdov. Na podlagi ZGGLRS je bila za gospodarjenje z državnimi gozdovi ustanovljena družba v državni lasti SiDG. Finančni učinek donosnosti je bil že v letu 2016 več kot dvakrat večji, kot je bil v prejšnjem sistemu gospodarjenja z državnimi gozdovi, ki so jih na podlagi koncesijskih pogodb upravljala gozdarska podjetja. Neto donos družbe SiDG je v letu 2016 dosegel 26,90 EUR/m³, neto koncesijska dajatev, ki jo je v letu 2015 v obdobju koncesionarjev obračunal SKZG RS, pa 12,22 EUR/m³. SiDG večino del (posek, gojitvena in varstvena dela, gozdne gradnje) opravi z zunanjimi izvajalci. Delež poseka z lastnimi zmogljivostmi SiDG je v letu 2019 znašal 7,1 %. Njihov cilj je povečati delež poseka z lastnimi zmogljivostmi na 20 %. Večino lesa prodajo domačim lesnim predelovalcem. Ustanovitev družbe za gospodarjenje z gozdovi v lasti Republike Slovenije v celoti podpira tudi uresničevanje ciljev in usmeritev AN.

Pomembna vloga gozda v AN se uresničuje

Gozdarstvo izpolnjuje svoje obveze iz AN. Predvsem s podporo ukrepov PRP pridobiva konkurenčnost in učinkovitost. Tako se neposredno omogoča razvoj tako imenovanih zelenih delovnih mest v Sloveniji, ki lahko zajemajo dela od izvedbe sečnje drevja do zadnje stopnje predelave lesa z največjo dodano vrednostjo. Gozd je najpomembnejši obnovljivi vir surovin in pomemben vir energentov. NGP je bil

upoštevani pri pripravi AN, ki se dokaj dobro uresničuje. Razvoj lesne industrije posredno povečuje gospodarsko vrednost gozdov. AN, ustanovitev Direktorata za lesarstvo na MGRT in namenski razpisi za predelavo lesa ustvarjajo boljše razmere za učinkovitejše delovanje in razvoj gozdno-lesne verige. Z usmeritvijo v izdelke z visoko dodano vrednostjo se povečuje konkurenčnost lesne in pohištvene industrije, manjši in srednji obrati pa omogočajo hitro prilagodljivost.

Faktorski dohodek se večja

Delež gozdarstva v BDP se je gibal okoli 0,6 %. V zadnjem obdobju je še naprej naraščal tudi BDP na zaposlenega, ki je leta 2019 znašal 40.000 EUR/PDM. Tudi faktorski dohodek v gozdarstvu narašča. Do leta 2019 se je močno povečal tako skupno (s 161,1 na 213,2 milijona evrov) kakor kot tudi izraženo na zaposlenega oziroma PDM, (z 21.454 na 29.181 evrov).

Pozitivni učinki ukrepov PRP

Ukrepi PRP (gozdne prometnice, sanacija po ujmah, stroji in oprema) opazno povečujejo gospodarsko vlogo gozdov in razvoj podjetništva, povezanega z gozdom in lesom ter nelesnimi gozdnimi proizvodi in turizmom. Tudi s pomočjo PRP za obdobji 2007–2013 in 2014–2020 so številne kmetije razvile dopolnilne dejavnosti, povezane z lesom in drugimi dobrinami iz gozda ter turizmom. To spodbuja nastajanje novih delovnih mest in izboljšuje blaginjo na podeželju ter s tem manjša razloge za izseljevanje v mesta.

Izvoz okroglega lesa se umirja

Za Slovenijo so po vstopu v EU značilni zunanjetrgovinski presežki okroglega lesa. V letu 2016 sta tako zunanjetrgovinski presežek (nad 2,6 milijona m³) kakor izvoz (nad 3 milijone m³) dosegla rekordne količine. Največji zunanjetrgovinski presežek je značilen za kategorijo hlodi za žago in furnir. V letu 2019 se je naraščanje izvoza spremenilo; v tem letu je izvoz znašal manj kot 2 milijona m³, kar je najmanj po letu 2013. Uvoz okroglega lesa se v zadnjih letih povečuje in je v letu 2019 presegel 0,61 milijona m³, kar je rekorden podatek v zadnjih 18 letih. Najbolj se povečuje uvoz kategorije hlodi za žago in furnir iglavcev, in sicer se je v letu 2019 povečal kar za 663 % v primerjavi z letom 2017 in je znašal rekordnih 113.000 m³.

Premajhna preglednost lesnega trga

Trg z lesom je še vedno precej nepregleden, lastniki gozdov ne nastopajo organizirano, dolgoročne pogodbe so ustaljena praksa pri prodaji lesa iz državnih gozdov, v zasebnih gozdovih pa so prej izjema kakor pravilo. V okviru projekta CRP je bil vzpostavljen spletni portal MojGozdar.si (www.mojgozdar.si), ki pomaga lastnikom gozdov pri iskanju izvajalcev del v gozdovih. Na portalu se zdaj predstavlja več kot 1.600 izvajalcev del v gozdovih. V podporo lastnikom gozdov so v okviru JGS, ki jo financira MKGP in izvaja GIS, redno spremljane in objavljene cene najpogostejših gozdnih lesnih sortimentov (<http://wcm.gozdis.si/>), prevoza in gozdarskih storitev. Objave seznamov ponudnikov storitev, spremljanje cen in objave cen pripomorejo k preglednosti trga, vendar je še vedno težava v nepovezanosti med lastnikom gozda in končnim porabnikom okroglega lesa. Preglednejši in bolj organiziran trg bi porabnikom lesa za predelavo in energetske namene omogočal lažje načrtovanje dobav ter s tem pripomogel k učinkovitejšemu delovanju gozdno-lesne verige.

Manjša poraba lesa za energetske namene

Letna poraba lesa vseh vrst in oblik za energetske namene se je v obdobju 2015–2019 zmanjšala za 11 %, z 2,2 milijona ton v letu 2015 na 2 milijona ton v letu 2019 oziroma na 0,97 t/prebivalca. Vrednosti izbranih kazalnikov rabe lesa za energetske namene so v skladu z nacionalnimi politikami na področju rabe obnovljivih virov energije. Trenutno ni enotnega ali načrtnega spremljanja proizvodnje različnih lesnih goriv, med katerimi je najbolj pomanjkljivo spremljanje proizvodnje drv. Pomanjkljive pa so tudi ocene o rabi lesa za ogrevanje v gospodinjstvih. Po podatkih raziskave, ki jo je med gospodinjstvi na podeželju opravil GIS (2018), se več kot 40 % gospodinjstev na podeželju ogreva z lesom, med njimi pa jih več kot 50 % drva za ogrevanje pripravi v svojem gozdu oziroma v gozdu, ki je v lasti družinskih

članov. Zato je les za ogrevanje pomembna in velikokrat spregledana prvina zmanjševanja energetske revščine na podeželju.

Nelesne gozdne funkcije kot neizkoriščena poslovna priložnost

Gozd ni samo ključni člen gozdno-lesne verige, ampak ponuja številne poslovne priložnosti tudi na drugih področjih, kot so lovstvo, turizem in rekreacija ter obrt na podlagi različnih dobrin iz gozda. Z izvajanjem možnega poseka blizu največjega možnega poseka in vključevanjem gozda v turistično ponudbo se gospodarska vloga gozdov lahko še močno poveča.

Krepitev pomena nelesnih gozdnih funkcij

Nelesne gozdne funkcije pridobivajo pomen in imajo pomembno vlogo pri oblikovanju pravilnega odnosa javnosti do gozda, gozdarstva in okolja. To področje ostaja premalo raziskano. Vrednotenje funkcij se podobno kot po svetu v praksi ne izvaja. Neposredne odškodnine lastnikom gozdov niso na voljo, imajo pa zagotovljene brezplačne storitve JGS, ukrepe PRP, subvencionirane ukrepe nege in ukrepe PRP. Ob povečevanju obremenitve gozdov je tudi to eden od vzrokov za spore ob usklajevanju zasebnih interesov in interesov širše javnosti. Ker še vedno tako rekoč ni uporabnega vrednotenja nelesnih dobrin in funkcij gozda, uspešnosti trajnostnega gospodarjenja na tem področju znova ni mogoče oceniti.

Gospodarski pomen vodnega kroga v gozdu in ponora ogljika

Socialne in ekološke funkcije je težko neposredno ali natančno ovrednotiti, čeprav imajo številne posredne in neposredne gospodarske učinke. Po pozornosti splošne in strokovne javnosti stopata v ospredje hidrološka in klimatska funkcija. Hidrološka funkcija vključuje prestrezanje in zadrževanje padavinske vode, uravnavanje padavinskih viškov ter zagotavljanje filtracije pri oskrbi s pitno vodo, ki ni le okoljska, ampak tudi gospodarska dobrina. Močno povezana z njo je varovalna funkcija, ki preprečuje erozijo tal. Poudarjeno hidrološko funkcijo imajo zlasti gozdovi na vodovarstvenih območjih, poudarjeno podnebno funkcijo pa gozdovi, ki varujejo kmetijska zemljišča pred vetrom, izsuševanjem in pozebo, oziroma tisti, ki na območjih naselij ali na krajevni ravni uravnavajo temperaturne razlike in blažijo vremenske skrajnosti. Največji gospodarski pomen gozda je v zagotavljanju lesa kot materiala in obnovljivega vira energije. Gozdovi so pomemben ponor ogljika, saj iz ozračja vežejo ogljikov dioksid. Skladiščenje ogljika v lesnih izdelkih ter raba lesa in lesnih izdelkov prispevata k nadomeščanju drugih virov energije in materialov (fosilnih goriv, plastike in kovine) ter s tem k zmanjševanju izpustov TGP na različnih področjih.

Družbeni vidik gozdov

Strojna sečnja ne zmanjšuje zaposlenosti v gozdarstvu

Število zaposlenih v gozdarstvu se kljub uvajanju strojne sečnje, ki praviloma prinaša racionalizacijo zaposlenih, ne zmanjšuje. Prav nasprotno, s prijavljeno gozdarsko dejavnostjo se je namreč v letih do 2014 v povprečju ukvarjalo okoli 6.000 oseb, leta 2019 pa več kot 7.300 zaradi povečanega poseka, povezanega z odpravo posledic ujm. Med vsemi zaposlenimi v gozdarstvu v obdobju do leta 2015 največji delež zajema neplačana delovna sila (79 %). Ta vključuje kmete, ki imajo gozd, in samostojne podjetnike. Delež neplačane delovne sile se je v sestavi zaposlenih v gozdarstvu povečal s 75 % (v letu 2014) na 81 % v letu 2017 in se nato znova zmanjšal na 79 % (v letu 2019).

Podpora gozdno-lesni verigi se povečuje

V skladu z AN »Les je lep« iz leta 2012 so ukrepi MKGP na področju gozdov, gozdarstva in na podlagi PRP ter ukrepi MGRT na področju nadaljnje predelave lesa še naprej namenjeni podpori vlaganja v povečevanje gospodarske vrednosti gozdov ter predindustrijsko in industrijsko predelavo lesa. Tako naj bi v slovenski gozdno-lesni verigi v okviru krožnega gospodarstva dosegali kar najvišjo dodano vrednost, ustvarjali nova »zelena« delovna mesta ter krepili gospodarsko in socialno moč podeželja. Vse več možnosti za zaposlitev omogočajo tudi druge dejavnosti, povezane z gozdom. Ljudje iz urbanih okolij si za oddih in rekreacijo zelo radi izberejo gozdno okolje, kar omogoča razvoj turizma na podeželju.

Turistična dejavnost je ena najpomembnejših dopolnilnih dejavnosti kmetij. Na tem področju so še številne neizkoriščene možnosti.

Manj delovnih nezgod s smrtnim izidom

Kljub vse večjemu uvajanju strojne sečnje ter povečanemu številu sodobnih gozdarskih strojev in opreme v zadnjem obdobju ostajata sečnja in spravilo lesa med najbolj tveganimi dejavnostmi. Raven varnega dela med poklicnimi delavci je tudi zaradi zahtev zakonodaje dokaj visoka, med nepoklicnimi delavci pa je prav nasprotno. V primerjavi s prejšnjim obdobjem, ko je bilo razvidno izrazito naraščanje smrtnih delovnih nezgod v gozdu, se je v zadnjem obdobju gibanje nekoliko umirilo. Glede nezgod s smrtnim izidom pri nepoklicnih delavcih v gozdu pa je opaziti skok leta 2018, kar pripisujemo odpravljanju posledic vetroloma, ki je Slovenijo prizadel v decembru leta 2017. Tudi leta 2019 je bila smrtnost velika, vendar je bil posek v primerjavi z 2018 manjši prav zaradi manjšega sanitarnega poseka. Petletno povprečje količine posekanega lesa na eno nezgodo s smrtnim izidom v zadnjem obdobju (393.404 m³/nezgodo s smrtnim izidom) se je v primerjavi s prejšnjim obdobjem (217.910 m³/nezgodo s smrtnim izidom) skoraj podvojilo, kar pomeni, da se je varnost pri delu v gozdu v povprečju izboljšala.

Pomanjkljiv nadzor nad dogajanjem v gozdovih

Novodobne oblike rekreacije, ki so v gozdnem prostoru nezaželene ali celo škodljive, kot so motorna kolesa za kros, štirikolesniki in podobno, se še vedno širijo. Množično sezonsko nabiralništvo je močno zgoščeno na posameznih območjih, kjer negativno vpliva na gozd in povzroča trenja med obiskovalci in domačini. Podobno je v primeru naraščajočih potreb po rekreaciji v gozdnem prostoru v bližini mestnih in turističnih središč, kar ponekod že prehaja v nasprotje s proizvodno in drugo rabo gozdov. Pozitivne premike, sicer v omejenem obsegu, zaznavamo pri urejanju in označevanju infrastrukture, namenjene za gorsko kolesarstvo. Na nekaterih območjih je še vedno prisotna neurejena paša v gozdovih. Nadzor nad izvajanjem del v gozdovih, spoštovanje režimov uporabe gozdnih cest in obiskovalci v gozdu ter naravovarstveni nadzor se ob danih možnostih ZGS in gozdarske inšpekcije izvajajo v omejenem obsegu.

Povečano informiranje in ozaveščanje o gozdovih in gozdarstvu

Z ustanovitvijo gozdnega sklada kot vira financiranja je MKGP kot nosilec v sodelovanju z ZGS leta 2017 začelo izvajati načrtno promocijo gozdov, gozdarstva in gozdno-lesnih verig. Pri tem je treba še posebej poudariti ozaveščanje širše javnosti o pravilih obnašanja v gozdu in pravilih rabe gozdov.

Pomembnost prispevka države k izvajanju obnove in nege gozdov

Ustrezen prispevek države lastnikom zasebnih gozdov s proračunskimi sredstvi zaradi javne rabe gozdov je pomemben za ohranjanje soglasja med lastniki gozdov in interesi drugih deležnikov, ki nastopajo v povezavi z gozdom in gozdarstvom, ter za ohranitev civilizacijske vrednote prostega dostopa v gozd. Lastnikom gozdov so poleg finančnih spodbud za izvajanje del obnove, nege in varstva gozdov brezplačno na voljo storitve javne gozdarske službe (izdelava gozdnogojitvenih načrtov, odkazilo). Višina sredstev sofinanciranja del obnove, nege in varstva gozdov, s katerimi se ohranjajo in razvijajo socialne in ekološke funkcije gozda, je odvisna od poudarjenosti teh funkcij. Izvajajo se dela, ki so prednostna za ohranjanje trajnosti ekoloških in socialnih funkcij gozda.

Pasivnost lastnikov gozdov v procesu priprave načrtov za gospodarjenje z gozdovi

Lastniki gozdov se ne vključujejo dovolj dejavno v načrtovanje razvoja gozdov. Obseg in vsebina strokovnega, načrtnega in dejavnejšega spodbujanja lastnikov gozdov za gospodarjenje ne zadostujeta. Še bolj pereče je področje poslovnega povezovanja lastnikov gozdov, saj tovrstnega sodelovanja tako rekoč ni. Do premika ni prišlo kljub razpisanim podporam organizacijam proizvajalcev na področju gozdarstva v okviru ukrepov PRP 2014–2020.

Pomembna vloga organizacij lastnikov gozdov

KGZS in ZLGS sodelujeta v procesih priprave in izvajanja predpisov s področja gozdov in gozdarstva. Dejavno se vključujeta tudi v izvajanje PRP.

Politike, ustanove in orodja/ukrepi

Gozdna politika na splošno sledi ciljem in usmeritvam NGP. Pri financiranju nalog, ki izhajajo iz ZG, zaznavamo pozitivno gibanje. Tako se je obseg finančnih sredstev, letno namenjenih za gozdarstvo na podlagi ZG, v analiziranem obdobju povečal za 15,4 % (leta 2015 – 22,45 milijona evrov, leta 2019 – 25,91 milijona evrov). Prav tako so spodbudni rezultati ukrepov iz PRP 2007–2013 za področje gozdarstva in prve stopnje predelave lesa, kjer so bila porabljena vsa predvidena sredstva v skupnem znesku 49 milijonov evrov, od katerih jih je bilo 35,27 milijona evrov neposredno namenjenih za gozdarstvo. K tem rezultatom so pripomogla tudi sredstva Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020. Do konca leta 2019 so upravičenci prejeli 16,8 milijona evrov pomoči za izvedbo naložb. V letu 2016 se je s sprejetjem ZGGLRS ustanovil gozdni sklad. Namenska sredstva za financiranje nalog, ki izhajajo iz ZGGLRS, so se povečala s 5,6 milijona evrov leta 2016 na 16,2 milijona evrov leta 2019. Kljub povečanju proračunskih sredstev za naloge po ZG se izvajanje gospodarjenja z gozdovi, ki je ključnega pomena za ohranitev stabilnosti gozdov in dolgoročnega zagotavljanja vseh njihovih funkcij, tako ekoloških in socialnih kakor tudi proizvodnih, ne približa načrtovanemu. To lahko pripišemo nezainteresiranosti lastnikov gozdov za gozdnogojitvena dela in posek v obsegu, predvidenem v gozdnogospodarskih načrtih. Proračunska sredstva za potrebe delovanja ZGS so se povečevala.

Primeri vrednotenja nelesnih gozdnih funkcij so za zdaj v Sloveniji zelo redki in še ne omogočajo celovite obravnave pomembnosti gozda v tem smislu. To omejuje možnosti komuniciranja med strokovnimi službami in različnimi skupinami javnosti o blaginji, ki jo prinaša velika gozdnatost Slovenije. Načrtno vrednotenje funkcij gozdov bi to lahko reševalo, hkrati pa bi lahko tako pregledno utemeljevali tudi razmerja med pravicami in dolžnostmi lastnikov in nelastnikov gozdov ter jih urejali glede omejitev vložkov javnih finančnih sredstev.

Z iztekom 20-letnega koncesijskega obdobja je bil sprejet ZGGLRS. Novi model z ustanovitvijo družbe SiDG v državni lasti je poslovno uspešnejši od predhodnega. Z ZUOPŠP so bili določeni dodatni ukrepi za odpravo posledic prenamnožitve podlubnikov kot pomoč prizadetim lastnikom gozdov. Davčno okolje se ni spremenilo. Ključnim vladnim in nevladnim organizacijam na področju gozdov in gozdarstva, ki praviloma opravljajo svoje poslanstvo, se je pridružila družba v državni lasti SiDG. Sistem usposabljanja in izobraževanja gozdarskih kadrov in lastnikov gozdov na vseh ravneh deluje. Raziskovalna dejavnost poteka v skladu s finančnimi možnostmi in uspešnostjo sodelovanja v mednarodnih in domačih projektih. Komuniciranje in usklajeno delovanje vseh sodelujočih strokovnih deležnikov kljub pozitivnim premikom še nista optimalna. Nenehno predstavljanje pomena gozdov in gozdno-lesne verige širši javnosti se je s sistemskim financiranjem iz gozdnega sklada po letu 2017 očitno začelo izboljševati.

Po spremembi modela gospodarjenja z gozdovi v lasti Republike Slovenije se niso nadaljevale korenitejše zakonske in organizacijske spremembe na področju gozdov in gozdarstva, ki jih predvideva OPNGP 2017–2021. Pri prizadevanjih za delovanje gozdarskega sistema ter pri predstavljanju pomena gozdov in gozdno-lesne verige za celotno družbo sta se komuniciranje in usklajenost delovanja vseh zainteresiranih deležnikov izboljšala. To velja predvsem za strateško komuniciranje in skupna prizadevanja MKGP, ZGS, GIS, BF-G in SiDG za krepitev ugleda gozdov in gozdarstva ter celotne gozdno-lesne verige.

4 Mednarodno sodelovanje na področju gozdov in gozdarstva

Gozdovi imajo z zagotavljanjem gospodarskih, okoljskih in socialnih funkcij pomembno vlogo pri doseganju različnih ciljev na svetovni ravni, ravni EU, regionalni in državni ravni. Njihov pomen se zadnja leta izrazito povečuje, tudi z vidika podnebnih ciljev.

Tako gozdovi prispevajo k mnogim ciljem **Agende za trajnostni razvoj do leta 2030** Organizacije združenih narodov (OZN) in k njenim ciljem trajnostnega razvoja, še posebej k cilju 15, ki govori o trajnostnem gospodarjenju z gozdovi. Pomen danosti gozdov in zmogljivosti sektorja rabe zemljišč za prispevek k svetovnim prizadevanjem za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in prehod na gospodarstvo z majhnimi emisijami je naveden v **Pariškem sporazumu o podnebnih spremembah**, prvem pravno zavezujočem podnebnem sporazumu. Obenem so gozdovi pomembni tudi za ohranjanje biotske raznovrstnosti in njene trajnostne rabe, kot je opozorjeno v **Konvenciji o biotski raznovrstnosti** OZN. Na tem mestu je treba navesti še dogovor o ustavitvi krčenja gozdov in za zmanjšanje izpustov metana, sprejet na konferenci OZN o podnebnih spremembah COP26 v Glasgowu leta 2021.

Za spodbujanje upravljanja, ohranjanja in trajnostnega razvoja vseh vrst gozdov je bil leta 2000 ustanovljen **Forum OZN za gozdove** (*United nations forum on forests*; UNFF). Leta 2017 je bil sprejet strateški načrt OZN za gozdove do leta 2030, ki zagotavlja globalni okvir za ukrepe na vseh ravneh za trajnostno gospodarjenje z vsemi vrstami gozdov in dreves zunaj gozdov ter za zaustavitev krčenja in propadanja gozdov, ki je tudi referenca za delo sistema OZN, povezanega z gozdovi. Vključuje šest splošnih in prostovoljnih globalnih gozdnih ciljev (*Global forest goals*; GFG), ki jih je treba doseči do leta 2030.

Organizacija za prehrano in kmetijstvo (*Food and Agriculture Organisation*; FAO) si na svetovni ravni prizadeva za spremembe, ki koristijo gozdovom in ljudem. Usklajuje gospodarske, družbene in okoljske cilje, da bi sedanji generaciji omogočila izkoriščanje gozdnih virov, a jih tudi ohranila za zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij. Organizacijo FAO pri njenem strokovnem delu na področju gozdarstva usmerjajo odbor za gozdarstvo (COFO) in šest regionalnih komisij za gozdarstvo. FAO skozi različne delovne skupine zbira, krepi in izmenjuje znanje. Najstarejša je delovna skupina za gorska povodja (*Working party on management of mountain watershed*; WPMMW), znotraj katere deluje podskupina za varovalne gozdove.

Na regionalni ravni je pomembno navesti leta 1990 v Strasbourgu ustanovljeni medvladni proces »**Forest Europe**«, v katerem sodeluje 46 podpisnic, od tega 45 evropskih držav in Evropska unija. S procesom se spodbuja trajnostno gospodarjenje z gozdovi v Evropi ter zanj razvijajo merila in kazalniki. Izdelana je bila tudi definicija izraza »trajnostno gospodarjenje z gozdovi«. Na podlagi poročanja ob vsaki ministrski konferenci izide poročilo. Ministri, pristojni za gozdarstvo, na konferencah FE podpišejo deklaracije in resolucije, s čimer usmerjajo prihodnje delo procesa. Zadnja konferenca je bila aprila 2021 v Bratislavi na Slovaškem. Nemčija, ki je zatem prevzela vodstvo procesa, je na podlagi ministrskih dokumentov pripravila večletni program dela za obdobje 2021–2024.

V Evropi je aktivna tudi **Gospodarska komisija Združenih narodov za Evropo (UNECE)**, ki podpira razvoj z dejstvi podprtih politik za trajnostno gospodarjenje z gozdovi. Deležnike in javnosti obvešča o številnih lesnih in gozdnih proizvodih ter ekosistemskih storitvah, ki jih gozd in les zagotavljata družbi, dodatno pa državam v regiji pomaga pri spremljanju in usmerjanju upravljanja gozdov.

Poleg naštetih obstaja še vrsta drugih zvez in mrež organizacij, držav ali institucij, ki so močno povezane z gozdarstvom na svetovni ravni ali širše v evropskem prostoru. Sodelovanje Svetovne zveze za varstvo narave (IUCN), UNECE in FAO je obrodilo sadove z izvedbo regionalne pobude o obnovi 30 milijonov hektarov gozdov do leta 2030 v Evropi, na Kavkazu in v Srednji Aziji (ECCA 30). Za ohranitev deževnih gozdov se pod vodstvom Francije zavzema Zveza za deževne gozdove, ki združuje lokalne skupnosti, politične odločevalce, strokovnjake in gozdarje, s skupnim ciljem ohranjanja deževnih gozdov. Za

vključevanje varstva biotske raznovrstnosti v gospodarjenje z gozdovi oziroma sonaravnega gospodarjenja z gozdovi pa se zavzemata neformalni mreži Integrate, ki je nastala kot pobuda Nemčije in Češke, trenutno pa ji predseduje Švica, ter Pro Silva, evropska organizacija poklicnih gozdarjev, ki je v letu 2019 praznovala 30-letnico delovanja.

Gozdarstvo na ravni Evropske unije

Pomemben deležnik na področju gozdov in gozdarstva je tudi Evropska unija. Slovenija ob pomoči strokovnih skupin s področja narave in podnebnih sprememb oblikuje med različnimi ministrstvi, zavodi in službami medresorsko usklajena mnenja. Z njimi nato aktivno sodeluje na delovnih telesih Evropske komisije in Sveta Evropske unije, ko se vodijo postopki priprave in sprejetja zakonodaje in drugih dokumentov na področju gozdov in gozdarstva. Število z gozdom povezanih dokumentov, tako zakonodajnih kot nezakonodajnih, se na ravni EU povečuje, kar je odraz prepoznavanja pomena gozdov za doseganje mednarodnih in ciljev EU na področju podnebja in okolja. Opozoriti je treba na **Uredbo (EU) št. 995/2010** Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. oktobra 2010 o določitvi obveznosti gospodarskih subjektov, ki dajejo na trg les in lesne proizvode. Nadomestila jo bo **Uredba Evropskega parlamenta in Sveta o omogočanju dostopnosti nekaterih primarnih in drugih proizvodov, povezanih s krčenjem in degradacijo gozdov, na trgu Unije in njihovem izvozu iz Unije ter o razveljavitvi Uredbe (EU) št. 995/2010**, ki je bila v času priprave OPNGP 2022–2026 v obliki zakonodajnega predloga in v prvi fazi obravnavan na ravni Sveta EU. Na področju podnebja, okolja in energije je pomemben paket Pripravljeni na 55 (*Fit for 55*), ki označuje zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za 55 % do leta 2030. Z njim povezani sta evropska **uredba o rabi zemljišč, spremembi rabe zemljišč in gozdarstvu**, ki določa cilje in pravila obračunavanja emisij in ponorov v gozdovih in na kmetijskih površinah, ter evropska **direktiva o obnovljivih virih energije**, ki določa trajnostna merila za uporabo lesne biomase v energetske namene. Drugi pomembni evropski dokumenti so še **direktiva o habitatih in direktiva o pticah**, ki na področju okolja določata območja Natura 2000, **uredba o taksonomiji** o prehodu v trajnostno financiranje skozi splošni okvir za razvoj celotnega sistema klasifikacije naravi prijaznih in trajnostnih gospodarskih dejavnosti EU ter, ne nazadnje, **skupna kmetijska politika in program razvoja podeželja**, o katerem več v podpoglavju 2.3.

Med pomembnejšimi nezakonodajnimi dokumenti je **strategija EU za gozdove**, ki jo je Evropska komisija objavila 19. julija 2021 in s tem nadomestila strategijo iz leta 2013. Njen namen je obravnavati aktualne izzive, zlasti krizo zaradi podnebnih sprememb in upadanja biotske raznovrstnosti, v zvezi z gozdovi ter odkriti in ohranjati njihove danosti za našo prihodnost. Pri zagotavljanju odpornih, zaščitenih in obnovljenih gozdnih ekosistemov ter doseganju trajnostnega in podnebno nevtralnega gozdarstva do leta 2050 pa imajo pomembno vlogo gozdarji in celotna gozdno-lesna veriga. S strategijo je Evropska komisija načrtala način delovanja, ki ga bo v naslednjih letih zagovarjala na ravni EU, medtem ko je za ohranitev gozdov na svetovni ravni pripravila sporočilo, ki so ga države članice EU decembra 2019 pozdravile s sklepom Sveta EU o političnih smernicah za zaščito in obnovo svetovnih gozdov.

Med drugimi evropskimi strateškimi dokumenti so tudi **strategija EU za prilagajanje podnebnim spremembam**, ki navaja pomen gozdnega reprodukcijskega materiala in trajnostnega gospodarjenja z gozdovi za prilagajanje podnebnim spremembam, **strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030**, ki se zavzema za opredelitev, evidentiranje, spremljanje in strogo zavarovanje vseh preostalih pragozdov in starih gozdov v EU ter za povečanje površin gozdov in njihovega zdravja in odpornosti. Njeno izvajanje, predvsem sprejetje dogovora o različnih definicijah, kot je definicija pragozdov in starih gozdov, pa potrebuje dobro sodelovanje na nacionalni ravni. Pomembno za OPNGP 2022–2026 z vidika izvzema dela gozdov iz gospodarjenja je tudi predvideno strogo zavarovanje 10 % ozemlja EU.

Pomembno je tudi **sporočilo Komisije o valu prenove za Evropo**, v katerem je prepoznan pomen uporabe organskih gradbenih materialov, saj prinašajo dvojno korist: skladiščijo v organski snovi vezani ogljik in preprečujejo nastanek emisij ogljika, ki bi nastale pri proizvodnji drugih anorganskih ter

energetsko bolj potratnih gradbenih materialov. Na ravni EU je treba navesti tudi spodbude za raziskave na področju gozdarstva, ki prihajajo iz programa **Obzorje Evropa**.

Poleg izvajanja zakonodaje EU, ki zahteva dodatno načrtovanje in poročanje Evropski komisiji oziroma Evropski agenciji za okolje (npr. za evropsko uredbo LULUCF), vplivajo na odnos in oblikovanje notranje politike do gozdov tudi mednarodni procesi, dogovori in cilji. Slovenija poroča tudi o doseganju zastavljenih ciljev v strateškem načrtu OZN za gozdove do leta 2030, o merilih in kazalnikih v procesu FE, o razmerah na trgu lesnih sortimentov v okviru UN/ECE itd.

Mehanizem za usklajevanje sodelovanja med Kitajsko in državami srednje in vzhodne Evrope na področju gozdarstva

Mehanizem za usklajevanje sodelovanja med Kitajsko in državami srednje in vzhodne Evrope na področju gozdarstva je del pobude za krepitev političnega, gospodarskega in raziskovalnega sodelovanja med šestnajstimi oziroma sedemnajstimi državami srednje in vzhodne Evrope ter Kitajsko. To so Albanija, Bolgarija, Bosna in Hercegovina, Češka, Črna gora, Estonija, Grčija, Hrvaška, Latvija, Madžarska, Makedonija, Poljska, Romunija, Slovaška, Slovenija in Srbija. Grčija se je mehanizmu 16 + 1 (17 + 1) pridružila v začetku leta 2021. Litva, sicer prvotna članica 16 + 1, je iz mehanizma 17 + 1 izstopila v sredini leta 2021.

Slovenija je s sprejetjem »Akcijskega načrta za sodelovanje v okviru mehanizma za usklajevanje sodelovanja med Kitajsko in državami srednje in vzhodne Evrope na področju gozdarstva« v Ljubljani 24. maja 2016 prevzela koordinacijo mehanizma 16 + 1 za področje gozdarstva. Koordinacijo vodi direktor izvršnega usklajevalnega organa s sedežem na MKGP. Sodelovanje v mehanizmu za države članice ne pomeni nobenih pravno zavezujočih obveznosti.

Države članice v okviru mehanizma s političnim dialogom krepijo sodelovanje na področju trajnostnega in večnamenskega upravljanja gozdov, zaščite mokrišč in divjih živali, razvoja zelenega gospodarstva in ekološke kulture ter izmenjavo informacij, dobrih praks in skupnih projektov na področju znanstvenega raziskovanja in izobraževanja ter spodbujajo krepitev sodelovanja na področju poslovnih in naložbenih priložnosti. Hkrati si bodo s skupnimi močmi prizadevale uresničiti Agendo 2030 za trajnostni razvoj in predvsem doseči cilj trajnostno upravljanje gozdov. Pri tem bodo sodelovale zainteresirane institucije, organizacije, podjetja in njihovi partnerji na Kitajskem ter v državah srednje in vzhodne Evrope.

5 Financiranje OPNGP 2022–2026

Izvedba OPNGP 2022–2026 se v celoti financira iz razpoložljivih sredstev proračuna Republike Slovenije vključno s sredstvi gozdnega sklada in sklada za podnebne spremembe, sklada za okrevanje in odpornost ter iz sredstev skupne kmetijske politike (EKSRP). OPNGP 2022–2026 pomeni srednjo raven načrtovanja, izvajanja in spremljanja gozdne politike. V skladu z ZG je umeščen med NGP, ki je temeljni strateški dokument, in sistem gozdnogospodarskega, gozdnogojitvenega in lovskoupravljaljskega načrtovanja ter med druge operativne dokumente na področju gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi na osnovni izvedbeni ravni.

5.1 Sredstva proračuna Republike Slovenije, gozdnega sklada in sklada za podnebne spremembe

V preglednicah 1, 2 in 3 so navedena sredstva proračuna Republike Slovenije, ki jih MKGP zagotavlja za ukrepe na podlagi ZG, ZDLov in ZGGLRS. Za leti 2022 in 2023 so navedena sredstva na podlagi spremembe proračuna Republike Slovenije za leto 2022 in proračuna Republike Slovenije za leto 2023. Sredstva za leta 2024, 2025 in 2026 bodo določena v proračunu Republike Slovenije, potem ko bo ta sprejet.

V prihodnosti se načrtujejo sredstva, ki naj bi omogočala kakovostno izvajanje vseh zakonsko opredeljenih nalog javne gozdarske službe in hkrati sledila povečevanju stroškov dela ter potrebam po nujnih investicijah v infrastrukturo. Proračunska sredstva za javno gozdarsko službo se v letu 2023 v primerjavi z letom 2022 povečujejo zaradi višanja cen storitev in blaga, materialov in energentov. Še vedno se načrtujejo tudi večji stroški zaradi preprečevanja širjenja okužb z novim koronavirusom. Stroški dela bodo višji predvsem zaradi rednih napredovanj zaposlenih v skladu s predpisi, višjega regresa za letni dopust, zaradi starostne strukture zaposlenih ZGS in velikega števila predvidenih upokojitev. Zaradi zahtevnosti ocene proračunskih možnosti v tem oziru bomo rešitve v zvezi s prednostnim področjem pod točko c »optimizacija usmerjanja gospodarjenja z gozdovi in upravljanja divjadi s pravnega, organizacijskega in finančnega vidika za zagotavljanje večnamenske vloge gozdov ter krepitev razvoja podeželja in krožnega biogospodarstva« iskali z nalogami v okviru nalog iz ukrepa 8 digitalizacija gozdarstva in upravljanja divjadi ter sprejetje širših zakonskih okvirov, ki vključujejo tudi prilagoditve nalog in organiziranosti javne gozdarske službe proračunskim zmožnostim (preglednica 12).

Integralna sredstva proračuna za vlaganja v gozdove v obdobju 2022–2023 ostajajo na primerljivi ravni s preteklimi leti. Ta raven ne zadošča za (so)financiranje vseh ukrepov, ki so načrtovani v gozdnogospodarskih načrtih, zato se razpoložljiva sredstva razporejajo glede na nujnost izvedbe del. Da bi lahko financirali vse ukrepe, si bo MKGP prizadevalo, da bi se sredstva za te namene povečala v okviru omejitev, ki jih določi Vlada RS ob vsakokratni pripravi proračuna.

MKGP je zagotovilo, da se bodo ukrepi odprave škode v gozdovih po ujmah tako kot v predhodnem obdobju v največji meri financirali iz evropskih sredstev. Iz navedenega torej izhaja, da so integralna sredstva proračuna za vlaganja v gozdove namenjena predvsem za gozdove, ki jih ujme niso prizadele. Za sanacijo od ujme poškodovanih gozdov pa se v obdobju 2022–2026 prednostno črpajo sredstva PRP 2014–2020 in SNSKP 2023–2027.

Odškodnine zaradi omejevanja lastninske pravice v varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom se izplačujejo glede na vložene upravičene zahtevke lastnikov gozdov, kar se iz leta v leto razlikuje.

Odškodnine za škodo, ki jo na nelovnih površinah povzroči divjad, se prav tako izplačujejo glede na upravičene zahteve oškodovancev in so odvisne od dejansko nastale škode.

V proračunu RS se zagotavljajo tudi sredstva za vzdrževanje gozdnih cest, in sicer v deležu javnega značaja gozdnih cest.

S sredstvi, ki se v proračunu zagotavljajo za znanstvenoraziskovalno delo na področju gozdarstva, se na podlagi javnih razpisov in pozivov (so)financirajo raziskovalni programi ter domači in mednarodni raziskovalni projekti. Rezultati raziskovalnih programov in projektov pripomorejo k oblikovanju gozdne politike, k pripravi predpisov ali pa so prek izvajalcev javne gozdarske službe neposredno preneseni v gozdarsko prakso.

Preglednica 1: Načrtovana integralna sredstva proračuna Republike Slovenije za naloge na področju gozdarstva in lovstva v letih 2022 in 2023 (v 1.000 EUR)

Šifra proračunske postavke	Ime proračunske postavke	Leto 2022	Leto 2023
184110	Javna gozdarska služba	25.832,1	26.865,4
141110	Obnova zasebnih gozdov	213,0	213,0
224810	Obnova gozdov na pogoriščih in obnova gozdov, poškodovanih v naravnih ujmah	185,0	185,0
144110	Nega zasebnih gozdov	380,6	380,6
632610	Preventivno varstvo gozdov	140,0	140,0
632710	Drugo varstvo zasebnih gozdov	215,0	215,0
632910	Protipožarno varstvo na Krasu	150,0	150,0
633010	Semenarska in drevesničarska dejavnost v gozdarstvu	6,0	6,0
255910	Izvršba odločb ZZG Slovenije	5,0	5,0
632810	Vzdrževanje življenjskega okolja prostoživečih živali v zasebnih gozdovih	50,0	50,0
417810	Popravilo gozdnih cest v zasebnih gozdovih	1.960,3	1.960,3
417910	Popravilo gozdnih cest v državnih gozdovih	665,3	665,3
633210	Odškodnine zaradi razglasitve gozdov s posebnim namenom	6,0	6,0
255210	¹ Znanstvenoraziskovalno delo v gozdarstvu	500,0	500,0
613110	Odškodnine za povzročeno škodo od divjadi	646,0	400,0
170058	Javna služba za področje divjadi in lovstva	100,0	100,0
	Skupaj	31.054,3	31.841,6

¹ Navedena sredstva MKGP namenja za podporo znanstvenoraziskovalnemu delu s področja gozdarstva. Sredstva se namenjajo za raziskovalne projekte v okviru CRP in se financirajo skupaj s sredstvi Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Na podlagi petega odstavka 33. člena ZGGLRS Vlada RS sprejme letni program porabe sredstev proračunskega sklada za gozdove. Sredstva proračunskega sklada za gozdove so v skladu z ZGGLRS namenjena za postopke denacionalizacije in izplačilo odškodnin zaradi nezmožnosti uporabe vrnjenih gozdov, za pridobivanje gozdov, za razpolaganje z državnimi gozdovi, za ukrepe v okviru omrežja Natura 2000 v zasebnih gozdovih, za obveznosti do občin (na podlagi 35. člena ZGGLRS), za

obveznosti, ki izvirajo iz lastništva Republike Slovenije na gozdovih, ter za promocijo rabe lesa in gozdno-lesnih verig.

Preglednica 2: Načrtovana namenska sredstva (gozdni sklad) iz proračuna Republike Slovenije za naloge na področju gozdarstva v letih 2022 in 2023 (v 1.000 EUR)

	2022	2023
Gozdni sklad – investicije	2.047,4	0
Gozdni sklad – ukrepi Natura 2000	1.000,0	1.000,0
Gozdni sklad – pridobivanje gozdov	4.465,8	6.000,0
Gozdni sklad – naloge v zvezi z razpolaganjem	385,7	1.000,0
Gozdni sklad – obveznosti RS iz pridobitve lastninske pravice na gozdovih na podlagi zakona, ki ureja dedovanje	3,0	5,0
Gozdni sklad – obveznosti do občin – 25 % od letnega nadomestila prihodkov od prodaje lesa iz državnih gozdov	3.346,6	3.200,0
Gozdni sklad – obveznosti iz naslova davkov, prispevkov in drugih obveznih dajatev, ki izvirajo iz lastninske pravice na državnih gozdovih	2.118,9	1.500,00
Gozdni sklad – promocija rabe lesa in lesnih proizvodov ter gozdno-lesnih verig	634,2	1.000,00
Gozdni sklad – naloge v zvezi s prevozom, hrambo in prodajo zaseženih in odvzetih gozdnih lesnih sortimentov, ki jih izvaja družba, na podlagi zakona, ki ureja gozdove	0	110,00
Gozdni sklad – 36. člen ZGGLRS	10.631,1	1.000,00
Skupaj	26.654,7	16.838,0

Sredstva sklada za podnebne spremembe so med drugim namenjena tudi za izvedbo ukrepov za blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje v gozdarstvu. Financirajo se priprava strokovnih podlag, izvedba tečajev, delavnic, predavanj, praktičnih prikazov in drugih dejavnosti prenosa znanja o možnostih trgovanja z lesom v Sloveniji, izvedba naložb v ukrepe za varstvo pred invazivnimi tujerodnimi vrstami v gozdovih, za prilagajanje drevesne sestave gozdov podnebnim spremembam in za zagotavljanje genetske pestrosti drevesnih vrst. Upravičenci do porabe sredstev so izvajalci del, izbrani na podlagi javnih naročil, in izvajalci projektov, izbrani na podlagi javnih pozivov.

Preglednica 3: Načrtovana namenska sredstva iz proračuna Republike Slovenije (sklad za podnebne spremembe) za naloge na področju gozdarstva v letih 2022 in 2023 (v 1.000 EUR)

	2022	2023
Ukrepi za blaženje podnebnih sprememb in za prilagajanje nanje v gozdarstvu	1.405,3	1.499,2

5.2 Načrt za okrevanje in odpornost

Evropska komisija je za blažitev gospodarskih in družbenih učinkov epidemije COVID-19 vzpostavila mehanizem za okrevanje in odpornost, ki je finančna podpora Evropske unije za pospešitev izvajanja trajnostnih reform in naložb za doseganje ciljev NEPN do leta 2030 in podnebne nevtralnosti EU do leta 2050.

Evropska komisija je 1. julija 2021 pozitivno ocenila slovenski načrt za okrevanje in odpornost (NOO). Slovenija je v NOO opredelila štiri razvojna področja s pripadajočimi reformami in naložbami, ki bodo temeljile na ciljih digitalnega in zelenega prehoda.

V okviru NOO se bosta na področju gozdarstva izvajala dva projekta, in sicer:

- naložba v Center za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov (C1 K3 – razvojno področje 1 zeleni prehod – komponenta 3 čisto in varno okolje) in
- eGozdarstvo (C2 K2 – razvojno področje 2 digitalna preobrazba – komponenta 2 digitalna preobrazba javnega sektorja in javne uprave).

Center za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov bo z vsemi svojimi dejavnostmi neposredno podprl doseganje ciljev in obveznosti Slovenije na področju podnebnih sprememb in prilagajanja podnebnim spremembam z obnovo in ohranjanjem zdravja, odpornosti in biotske pestrosti gozdnih ekosistemov, učinkovito trajno rabo gozdov in lesa v prihodnosti ter z zagotavljanjem sadilnega materiala.

Projekt eGozdarstvo je del širše naložbe ministrstva v digitalni prehod – digitalna preobrazba javnega sektorja in javne uprave na področju kmetijstva, prehrane in gozdarstva, ki bo zagotovil racionalizacijo nalog JGS ter s tem predvsem učinkovitejše in hitrejše poslovanje s strankami, s čimer se bo povečala stabilnost, odpornost in odzivnost gozdarskega sektorja. Zagotovljeni bosta večja preglednost delovanja in sledljivost na področju gozdno-lesne verige.

Sredstva za oba projekta NOO so za obdobje 2021–2026 zagotovljena za naložbeni del projektov iz evropskih sredstev v okviru sklada za okrevanje in odpornost, za DDV pa so zagotovljena integralna sredstva proračuna RS.

Preglednica 4: Vrednosti razpoložljivih sredstev za projekte v okviru NOO (sredstva EU – sklad za okrevanje in odpornost in slovenske udeležbe za DDV) za področje gozdarstva

Projekti NOO za področje gozdarstva	Znesek (v 1.000 EUR)
Razvojno področje 1 zeleni prehod – komponenta 2 čisto in varno okolje (C1 K3)	
Center za semenarstvo, drevsničarstvo in varstvo gozdov (EU in SLO)	6.180,2
– sklad za okrevanje in odpornost (sredstva EU)	5.100,0
– integralna sredstva proračuna RS za DDV	1.080,2
Razvojno področje 2 digitalna preobrazba – komponenta 2 digitalna preobrazba javnega sektorja in javne uprave (C2 K2)	
eGozdarstvo (EU in SLO)	11.812,5
– sklad za okrevanje in odpornost (sredstva EU)	10.116,4
– integralna sredstva proračuna RS za DDV	1.696,1
Skupaj oba projekta (EU in SLO)	17.992,7
– sklad za okrevanje in odpornost (sredstva EU)	15.216,4
– integralna sredstva proračuna RS za DDV	2.776,3

V času priprave OPNGP 2022–2026 sta bila projekta 2330-22-0033 eGozdarstvo ter 2330-22-0028 Vzpostavitev centra za semenarstvo uvrščena v veljavni načrt razvojnih programov 2022–2025.

5.3 Program razvoja podeželja 2014–2020 in Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027

V skladu s PRP 2014–2020 in SNSKP 2023–2027 MKGP s finančnimi sredstvi iz evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) ter slovenske udeležbe še naprej podpira povečevanje učinkovitosti in konkurenčnosti slovenske gozdno-lesne verige. Pri uresničevanju zavez iz AN znotraj gozdno-lesne verige MKGP je pristojno predvsem za izvajanje gozdne politike. V programskem obdobju 2014–2020 MKGP z ukrepi PRP poleg investicij v gozdarsko opremo, mehanizacijo in gozdne prometnice, usposabljanja za varno delo v gozdu, spodbud za ustanovitev skupin proizvajalcev v gozdarstvu še naprej podpira tudi investicije na področju tako imenovane prve predelave lesa pred industrijskim obsegom. Prek PRP je bila sofinancirana tudi celovita sanacija gozdov zaradi posledic naravnih nesreč (žledolom, vetrolom, podlubniki) v prejšnjem desetletju.

Zaradi zamika reforme skupne kmetijske politike se programsko obdobje 2014–2020 podaljšuje za dve leti, in sicer v leti 2021 in 2022, izplačila iz tega obdobja pa se bodo lahko izvajala do leta 2025. Sredstva iz novega finančnega obdobja 2021–2027 se za leti 2021 in 2022 preusmerijo v izvajanje trenutnega programskega obdobja. Zaradi podaljšanja programskega obdobja za dve leti bo izvajanje strateškega načrta 2023–2027 krajše. V programskem obdobju 2023–2027 MKGP v okviru SNSKP 2023–2027 nadaljuje izvajanje ukrepov iz PRP 2014–2020, dodaja naložbe v ustanovitev in razvoj gozdnega drevsničarstva ter ohranjanje in vzdrževanje pasišč za prostoživeče rastlinojede.

V PRP 2014–2020 se na področju gozdno-lesne verige za lastnike gozdov, kmete, podjetnike in druge upravičence načrtujejo ti ukrepi:

- ukrep 1: prenos znanja in dejavnosti informiranja: usposabljanje za varno delo v gozdu
- ukrep 4: naložbe v osnovna sredstva, operacija »Ureditve gozdne infrastrukture« za povečanje odprtosti gozdov z gozdnimi prometnicami

- ukrep 6: razvoj kmetij in podjetij, podukrep 6.4: naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti za zagotovitev lažjega dostopa do finančnih sredstev ter tako spodbuditi hitrejši gospodarski zagon na podeželju na področju prve in druge predelave lesa večjega obsega
- ukrep 8: naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje
 - podukrep 8.4: preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov
 - podukrep 8.6: naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa se bo izvajal v okviru dveh operacij:
 - »Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa«
 - »Naložbe v predindustrijsko predelavo lesa«
- ukrep 9: ustanovitev skupin in organizacij proizvajalcev

Ukrep 9 naj bi bistveno prispeval k reševanju težave poslovno nepovezanih lastnikov gozdov pri izvajanju gozdnih del in skupnega nastopanja na lesnem trgu.

Preglednica 5: Vrednosti razpoložljivih sredstev iz PRP 2014–2020 vključno s prehodnim obdobjem do konca leta 2022 po posameznih ukrepih, podukrepih in operacijah (sredstva EU in slovenske udeležbe)

Ukrep/podukrep/operacija PRP 2014–2020	Znesek (mio. EUR)
Ureditev gozdne infrastrukture	9,0
Naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti	31,3 ¹
Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje	
• Preprečevanje in odprava škode v gozdovih	14,0
• Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa	
○ Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa	27,0
○ Naložbe v predindustrijsko predelavo lesa	19,8
² Ustanovitev skupin in organizacij proizvajalcev	3,4 ¹
Prenos znanja in dejavnosti informiranja	4,8 ¹
Skupaj:	69,8

¹ Navedene vrednosti niso štete v skupno število, ker so sredstva, vložena v gozdno-lesno verigo, odvisna od prijav.

² Sredstva za ustanovitev skupin in proizvajalcev so namenjena za kmetijstvo in gozdarstvo, tako da je realizacija na področju gozdarstva odvisna od prijav.

V SNSKP 2023–2027 se na področju gozdno-lesne verige za lastnike gozdov, kmete, podjetnike in druge upravičence načrtujejo ti ukrepi:

- naložbe v ureditev gozdne infrastrukture
- naložbe v nakup nove mehanizacije za delo v gozdu
- naložbe v primarno predelavo lesa in digitalizacijo
- naložbe v ustanovitev in razvoj gozdnega drevesničarstva
- naložbe v sanacijo in obnovo gozdov po naravnih nesrečah in neugodnih vremenskih razmerah
- ohranjanje in vzdrževanje pasišč za prostoživeče rastlinojede
- podpora za ustanovitev in začetno delovanje kolektivnih oblik sodelovanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju
- podpora za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti, vključno z biogospodarstvom
- izmenjava znanja in prenos informacij kmetovalcem in lastnikom gozdov ter usposabljanje svetovalcev

Preglednica 6: Vrednosti razpoložljivih sredstev iz SNSKP 2023–2027 po posameznih intervencijah (sredstva EU in slovenske udeležbe)

Intervencija SNSKP 2023–2027	Znesek (mio. EUR)
Naložbe v ureditev gozdne infrastrukture	4,0
Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu	20,5
Naložbe v primarno predelavo lesa in digitalizacijo	10,0
Naložbe v ustanovitev in razvoj gozdnega drevesničarstva	2,0
Naložbe v sanacijo in obnovo gozdov po naravnih nesrečah in neugodnih vremenskih razmerah	4,0
Ohranjanje in vzdrževanje pasišč za prostoživeče rastlinojede	4,5
² Podpora za ustanovitev in začetno delovanje kolektivnih oblik sodelovanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju	9,0 ¹
Podpora za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti, vključno z biogospodarstvom	8,9 ¹
Izmenjava znanja in prenos informacij kmetovalcem in lastnikom gozdov ter usposabljanje svetovalcev	3,5 ¹
Skupaj:	45

¹ Navedene vrednosti niso štete v skupno število, ker so sredstva, vložena v gozdno-lesno verigo, odvisna od prijav.

² Sredstva za ustanovitev skupin in proizvajalcev so namenjena za kmetijstvo in gozdarstvo, tako da je realizacija na področju gozdarstva odvisna od prijav.

Poleg pregleda v zgornjih preglednicah smo opravili primerjavo vrednosti razpoložljivih sredstev na ravni sedemletnega programskega obdobja, in sicer med obdobjema 2014–2020 in 2021–2027. Sredstva iz obdobja 2021–2027 se namreč v višini 18,6 milijona evrov koristijo že v prehodnem obdobju v letih 2021–2023. Novo programsko obdobje se bo tako začelo izvajati šele v letu 2023. Sredstva za izvajanje gozdarskih intervencij v obdobju 2021–2027 so se povečala za 8 milijonov evrov v primerjavi s prejšnjim obdobjem 2014–2020. To je 15-odstotno povečanje razpoložljivih sredstev.

6 Namen in zasnova OPNGP 2022–2026

MKGP je po sprejetju PNGP 2015–2019, enako kot ob pripravi OPNGP 2017–2021, pregledno, vsebinsko in konceptualno združilo vse programe in dokumente na področju gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi v enem operativnem dokumentu ter na podlagi četrtega odstavka 7. člena ZG pripravilo petletni OPNGP za obdobje 2022–2026. Podlaga za izdelavo programa so predvsem cilji in usmeritve NGP oziroma ugotovitve iz PNGP 2015–2019. Ta dokument vsebuje celoviti pregled in oceno izvajanja NGP, s čimer je predstavljeno aktualno stanje na področju trajnostnega gospodarjenja z gozdovi in upravljanja divjadi v Sloveniji. OPNGP 2022–2026 povzema tudi že našteje veljavne in izvajane dokumente, povezane s področjem gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi oziroma področjem gozdno-lesne verige na nacionalni in mednarodni ravni.

OPNGP tako za obdobje 2022–2026 opredeljuje aktualne prednostne naloge na področju gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi, iz katerih izhajajo ukrepi in druge naloge gozdne politike. OPNGP 2022–2026 in navedeni že sprejeti in izvajani dokumenti so povezani s skupnimi imenovalci, tako da se ukrepi ne podvajajo. Spremljanje izvajanja ukrepov je v čim večji možni meri vezano na evropsko primerljiva merila ter kvantitativne in kvalitativne kazalnike trajnostnega gospodarjenja z gozdovi s pripadajočimi ciljnimi vrednostmi. Kjer to ni mogoče, so uporabljeni dodatni glede na naloge ustrezni nacionalni kazalniki iz NGP. Glede na operativni značaj OPNGP 2022–2026 so v dokumentu za spremljanje uspešnosti oblikovanja in izvajanja gozdne politike ob kazalnikih in ciljnih vrednostih določeni tudi nosilci nalog, potrebna finančna sredstva in roki izvedbe.

6.1 Pet prednostnih nalog in dvanajst ukrepov OPNGP 2022–2026

MKGP od sprejetja ReNGP leta 2007 zagotavlja, da se cilji in usmeritve ReNGP, ki zajemajo različna področja, vezana na gozd, gozdarstvo in upravljanje divjadi, vključujejo v vse operativne programe in druge dokumente. Sistem petih prednostnih nalog in dvanajstih ukrepov OPNGP 2022–2026, ki vključuje vse tri vidike trajnostnega gospodarjenja z gozdovi (okoljski, gospodarski, družbeni) ter upravljanja divjadi, tako pregledno določa okvir in vsebino gozdne politike. Sistem se strukturno in vsebinsko v pretežni meri navezuje na sestavo OPNGP 2017–2021, kar omogoča primerljivost in sledenje izvajanja gozdne politike v desetletnem obdobju.

Preglednica 7: Prednostne naloge in ukrepi OPNGP 2022–2026

Prednostna naloga	Ukrep
a) Zagotavljanje ponora CO ₂ v gozdovih ter prilagajanje gozdov podnebnim spremembam predvsem zaradi ohranjanja njihove odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravja.	<p>1. Zagotavljanje ponora CO₂ v gozdovih v obsegu, ki še omogoča trajno oblikovanje stabilnih, vitalnih in zdravih gozdov, ter ustreznih podatkov za potrebe nacionalnih bilanc emisij in ponorov.</p> <p>2. Prilagajanje gozdov podnebnim spremembam ter zagotavljanje stabilnosti, vitalnosti in zdravja gozdov z načini gospodarjenja, ki se prilagajajo naravnim danostim in podnebnim spremembam ob upoštevanju okoljskih, gospodarskih in družbenih vidikov gozdov.</p>
b) Ohranjanje in krepitev biotske raznovrstnosti gozdov na krajinski, ekosistemski, vrstni in genski ravni ter spremljanje	3. Ohranjanje in krepitev biotske raznovrstnosti v gozdovih ter zagotavljanje ugodnega stanja ohranjenosti ogroženih gozdnih vrst in habitatnih tipov.

<p>njihove odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravja.</p>	
<p>c) Optimizacija gospodarjenja z gozdovi in upravljanja divjadi s pravnega, organizacijskega in finančnega vidika za zagotavljanje večnamenske vloge gozdov ter krepitev razvoja podeželja in krožnega biogospodarstva.</p>	<p>4. Povečevanje izkoriščenosti proizvodnih danosti gozdnih rastišč s spodbujanjem sečnje v zasebnih gozdovih v skladu z veljavnimi gozdnogospodarskimi načrti ter spodbujanje posodabljanja in profesionalizacije gozdne proizvodnje in vlaganj v gozdno infrastrukturo.</p> <p>5. Spodbujanje rabe lesnih in nelesnih gozdnih proizvodov ter socialnih funkcij gozdov za dodatno krepitev razvoja podeželja in krožnega biogospodarstva.</p> <p>6. Spremljanje uspešnosti gospodarjenja z gozdovi v lasti Republike Slovenije.</p> <p>7. Zagotavljanje ustrezne višine proračunskih in evropskih sredstev ter drugih finančnih virov (npr. gozdni sklad in sklad za podnebne spremembe) za gozdove, gozdarstvo in upravljanje divjadi.</p> <p>8. Digitalizacija gozdarstva in upravljanja divjadi ter sprejetje širših zakonskih okvirov, ki med drugim vključujejo tudi prilagoditve nalog in organiziranosti javne gozdarske službe proračunskim zmožnostim.</p>
<p>d) Spodbujanje usklajevanja in komuniciranja med vsemi deležniki, povezanimi z gozdovi, gozdarstvom in upravljanjem divjadi, razvoj izobraževanja, raziskave in prenos znanja ter krepitev mednarodnega sodelovanja.</p>	<p>9. Spodbujanje strateškega komuniciranja s poudarkom na »Gozdnem dialogu« vseh deležnikov na področju gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi ter razvoj izobraževanja, raziskave in prenos znanja.</p> <p>10. Mednarodno sodelovanje na področju gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi.</p>
<p>e) Zagotavljanje trajnostnega upravljanja divjadi.</p>	<p>11. Spremljanje izvajanja dvoletnih NLUO.</p> <p>12. Uvedba dodatnih metod za ugotavljanje stanja v populacijah rastlinojedih parkljarjev.</p>

6.2 Naloge za oblikovanje in izvajanje gozdne politike po prednostnih nalogah in ukrepih

OPNGP 2022–2026 oblikovanje in izvajanje gozdne politike opredeljuje s prednostnimi nalogami in ukrepi. Za učinkovito izvajanje in spremljanje je na posamezne prednostne naloge in pripadajoče ukrepe vezan sistem nalog oziroma aktivnosti, nosilcev, rokov, potrebnih finančnih sredstev, kazalnikov in ciljnih vrednosti. V vseh preglednicah so v stolpcu »Sredstva« navedeni viri financiranja, podrobnejša višina sredstev na letni oziroma programski ravni je opredeljena v preglednicah od 1 do 6.

6.2.1 Prednostna naloga a: zagotavljanje ponorov CO₂ v gozdovih ter prilagajanje gozdov podnebnim spremembam predvsem zaradi ohranjanja njihove odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravja

Gozdovi imajo pomembno vlogo pri uravnavanju podnebnih razmer na Zemlji in so nezanemarljiv vezni člen v globalnem kroženju ogljika, saj pri svoji rasti v biomaso vgrajujejo CO₂. Prispevek k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju gozdov na podnebne spremembe je eden od osrednjih izzivov, na katerega se je treba ustrezno odzvati. Kljub vse bolj obremenjenemu okolju in ekstremnim vremenskim pojavom kot posledici podnebnih sprememb gozdu pri ohranjanju biotske raznovrstnosti in ekološkega ravnotežja v naravi še uspeva izpolnjevati njegovo izjemno pomembno vlogo, kar je treba s primernimi ukrepi in zadostnimi sredstvi prednostno ohraniti. Gozdovi imajo predvsem v povezavi s fotosinteznim procesom in z vezavo CO₂ pomembno vlogo pri blaženju posledic podnebnih sprememb.

V Sloveniji smo dosegli relativno velik delež gozdnosti, ki se v prihodnje ne bo bistveno spreminjal, prav tako so gozdovi dobro ohranjeni in so kljub ujmam ohranili visoko lesno zalogo. Prav zaradi tega pa so v Sloveniji omejene možnosti za dolgoročno izrazito povečevanje ponora CO₂ v gozdovih zaradi dodatne akumulacije lesne zaloge in povečevanja površin. Tudi strateški načrti s področja energetike in podnebja (NEPN, DPSS) opredeljujejo ukrepe na področju gozdov in gozdarstva bolj v smer zagotavljanje uravnotežene sestave gozdov ter ohranjanja zdravja in vitalnosti. V DPSS je sicer kot ključni poudarjen tudi ukrep krepitev naravnih podnebnih rešitev z določitvijo rezervatov, ekocelic in habitatnih dreves ter z ohranjanjem vodnih biotopov v gozdovih. NEPN opredeli ključne instrumente na področju LULUCF, kot so nadgradnja in izvedba gozdne inventure, razvoj metodologije za spremljanje ponorov, nadgradnja ukrepov v sektorsko politiko, gozdnogospodarski načrti GGO (2021–2030), državne spodbude za lastnike gozdov za nego in varstvo gozdov, izobraževanje in delavnice o trajnostnem gospodarjenju z gozdovi za lastnike gozdov.

DPSS za doseganje ciljnih ponorov na področju LULUCF poudarja tri ključne dejavnike:

1. vzdrževanje in povečevanje zaloge ogljika in ponorov v gozdovih, za kar bo treba:
 - a) optimizirati starostno strukturo in drevesno sestavo gozdov;
 - b) hitreje uvajati odrasle sestoje v obnovo, vključno s krajšanjem proizvodnih dob nosilnih ali ključnih drevesnih vrst;
 - c) obnoviti degradirane gozdove in sanirati gozdove, poškodovane v ujmah;
 - d) izboljšati izvajanje gozdnogospodarskih načrtov, vključno z aktivnejšim izvajanjem gozdnogojitvenih in varstvenih del, zlasti v zasebnih gozdovih;
2. povečevanje zaloge ogljika v pridobljenih lesnih proizvodih, kar bo mogoče le s povečanjem investicij v lesnopredelovalni industriji, zlasti v primarno predelavo lesa, kot so žagarski obrati, lesnopredelovalni centri in furnirnice;
3. obvladovanje širjenja naselij oziroma stopnje rasti obsega pozidanih zemljišč in spodbujanje prenove obstoječih objektov.

6.2.1.1 Ukrep 1: zagotavljanje ponora CO₂ v gozdovih v obsegu, ki še omogoča trajno oblikovanje stabilnih, vitalnih in zdravih gozdov, ter ustreznih podatkov za potrebe nacionalnih bilanc emisij in ponorov

Gozdovi so vedno bolj pod vplivom podnebnih sprememb, imajo pa tudi ključno vlogo pri njihovem blaženju. Sposobnost gozda, da veže ogljik v biomaso in tla, omogoča možnost ponovnega odvzema (ponora) emisij CO₂ iz ozračja. Delovanje gozda kot ponora CO₂ iz ozračja je zagotovljeno le, če so v gozdu ustvarjene ustrezne razmere za akumulacijo lesne zaloge (biomase) in organskega ogljika v tleh.

Prilagajanje gozdov na podnebne spremembe ter vzdrževanje in zagotavljanje njihove vloge pri blaženju podnebnih sprememb sta ključni nalogi gozdarskih ukrepov. Spreminjanje lesne zaloge gozdov ima izjemno velik vpliv na nacionalne bilance izpustov oziroma ponorov toplogrednih plinov. Zaradi pojava vedno bolj ekstremnih naravnih ujm se ta učinek gozdov lahko relativno hitro spreminja, kar dokazuje tudi sprememba obsega ponora CO₂ v slovenskih gozdovih. Na podlagi preteklih podatkov o gibanju lesne zaloge v slovenskih gozdovih lahko ugotovimo, da je povečevanje lesne zaloge gozdov in s tem ponor CO₂ do pojava večjih ujm po letu 2014 obsegal kar tretjino do polovico vseh emisij v Sloveniji (emisije, povzročene v industriji, prometu, kmetijstvu itd.). Po tem obdobju pa sta velika poškodovanost gozdov (žled, veter, lubadar) in potreben obseg sanacijskih sečenj povzročila bistveno zmanjšanje količine ponora CO₂ v slovenskih gozdovih.

Zaradi tako velikega in pomembnega vpliva na nacionalne bilance emisij oziroma ponorov toplogrednih plinov se sektor gozdarstva vedno bolj intenzivno vključuje v okvir podnebne in energetske politike Slovenije in zlasti Evropske unije. Gozdovi in gozdarstvo se v podnebno politiko vključujejo z obravnavo tako imenovanega področja rabe tal, spremembe rabe tal in gozdarstva – LULUCF (angl. Land Use, Land Use Change and Forestry).

S sprejetjem uredbe (EU) 2018/841, ki ureja področje LULUCF, je EU vključila emisije toplogrednih plinov in odvzeme ogljikovega dioksida zaradi rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva med svoje podnebno-energetske cilje do leta 2030. Uredba je za države članice zavezujoča in zahteva, da v obdobju 2021–2030 emisije ne presegajo odvzemov, kar velja za vse kategorije zemljišč, ki so vključene v obračunavanje. Ta zaveza oziroma tako imenovano pravilo o nepresežku emisij na področju LULUCF se bo ocenjevalo za obdobji 2021–2025 in 2026–2030. Zaradi tega je treba z dodatnimi ukrepi vzpostaviti sistem spremljanja emisij in odvzemov v sektorju LULUCF, in sicer na področju obračunov za pridobljene lesne proizvode, zagotoviti ustrezní monitoring ogljika v mokriščih, urbanih in kmetijskih tleh, ki so pomembna z vidika skladiščenja ogljika, ter pridobivanje podatkov o spremembah zalog ogljika v živi in odmrli biomasi v gozdovih, kar bo zagotovilo kredibilno obračunavanje in poročanje ter omogočilo preverjanje napredka pri doseganju podnebnih ciljev. Pričakujemo, da se bo na tem področju metodologija zbiranja podatkov, poročanja in obračunavanja stalno spreminjala (Komisija že pripravlja spremembo uredbe (EU) 2018/841, ki naj bi veljala po letu 2025), zato je nujno stalno dograjevanje protokolov.

Preglednica 8: Naloge v okviru ukrepa 1: zagotavljanje ponora CO₂ v gozdovih v obsegu, ki še omogoča trajno oblikovanje stabilnih, vitalnih in zdravih gozdov, ter ustreznih podatkov za potrebe nacionalnih bilanc emisij in ponorov

Ukrep	Naloge/aktivnosti	Nosilci	Rok	Sredstva	Kazalnik	Ciljna vrednost
Zagotavljanje ponora CO ₂ v gozdovih v obsegu, ki še omogoča trajno oblikovanje stabilnih, vitalnih in zdravih gozdov, ter ustreznih podatkov za potrebe nacionalnih bilanc emisij in ponorov	Aktivnosti, vezane na poročanje LULUCF/AFOLU*	ZGS/GIS po JGS	Stalna naloga	V okviru financiranja JGS	Poročila	-
	Zasnova in izvajanje MGGE ter vključitev v naloge javne gozdarske službe s podporo projektov v okviru podnebnega sklada	ZGS/GIS po JGS	Stalna naloga	V okviru financiranja JGS, sklad za podnebne spremembe	Letna poročila	-

Zagotavljanje ponora CO ₂ v gozdovih v obsegu, ki še omogoča trajno oblikovanje stabilnih, vitalnih in zdravih gozdov, ter ustreznih podatkov za potrebe nacionalnih bilanc emisij in ponorov	Modeliranje ponorov CO ₂ v nadzemni in podzemni biomasi	MKGP, GIS, ZGS,	Stalna naloga	PRP 2014–2020, v okviru financiranja JGS	Stopnja izvedbe programa (%)	100 %
	Pridobivanje podatkov o spremembah zaloga ogljika v živi in odmrli biomasi v gozdovih	GIS, ZGS	Stalna naloga	Sklad za podnebne spremembe	Podatki in metodologija poročanja in obračunavanja	-
	Monitoring ogljika v gozdnih tleh, mokriščih in urbanih tleh (predvsem organska snov v tleh)	GIS	Stalna naloga	Sklad za podnebne spremembe	Podatki in metodologija poročanja in obračunavanja Poročilo projekta	-
	Spremljanje vplivov podnebnih sprememb na procese v gozdnih tleh in na rast dreves	GIS	Stalna naloga	Sklad za podnebne spremembe	Podatki in metodologija poročanja in obračunavanja Poročilo projekta	-
	Tržne možnosti glede okroglega lesa v Sloveniji in njegovi proizvajalci ter porabniki	GIS	Stalna naloga	Sklad za podnebne spremembe	Podatki in metodologija poročanja in obračunavanja za ponorov/emisij pridobljene gozdno-lesne proizvode (HWP) Poročilo projekta	-

* AFOLU je združeni sektor LULUCF s kmetijstvom, kratica pomeni angleško poimenovanje (Agriculture, Forestry and Other Land Use; AFOLU). Združeni sektor bo predvidoma zaživel v letu 2025 po predvideni spremembi uredbe 2018/841.

6.2.1.2 Ukrep 2: prilagajanje gozdov podnebnim spremembam ter zagotavljanje odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravja gozdov z načini gospodarjenja, ki se prilagajajo naravnim danostim in podnebnim spremembam ob upoštevanju okoljskih, gospodarskih in družbenih vidikov gozdov

Podnebne spremembe pomembno vplivajo tudi na gospodarjenje z gozdovi. Ekstremni vremenski pojavi in naravne nesreče (suše, neurja, žled, požari) skupaj z biotskimi dejavniki (insekti, glive in druge bolezni gozdnega drevja) negativno vplivajo na gozd. Njihova vloga pri načrtovanju gospodarjenja se bo v prihodnje še povečevala in skupaj s podnebnimi spremembami ter globalno trgovino pojavljala v novih pojavnih oblikah. Pomen varstva gozdov za zagotavljanje njihove odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravja se povečuje. Gozdarski sistem mora biti sposoben hitrega in učinkovitega odziva v primeru ujm in namnožitve škodljivih organizmov.

Naravno obnavljanje gozdov, opravljena nega v vseh razvojnih fazah gozdov in malopovršinski posegi v sestoje ne morejo dosegati načrtane vrednosti pri doseganju ciljev, določenih z gozdnogospodarskimi načrti, saj je povprečna uresničitev načrtovanih ukrepov še vedno nezadostna. Treba je povečati zanimanje lastnikov zasebnih gozdov za izvajanje načrtovanih ukrepov, podrobneje določiti prednostne naloge oziroma stopnjo nujnosti pri vlaganjih v gozdove in s tem povečati njihov učinek. Za ta namen bo treba zagotoviti več namenskih javnih sredstev.

Naložba v izgradnjo in vzpostavitev Centra za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov v okviru NOO je pomembna institucionalna okrepitev na področju varstva in odpornosti ter stabilnosti in vitalnosti in zdravja gozdov z zagotavljanjem sadilnega materiala.

Preglednica 9: Naloge v okviru ukrepa 2: prilagajanje gozdov podnebnim spremembam ter zagotavljanje odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravja gozdov z načini gospodarjenja, ki se prilagajajo naravnim danostim in podnebnim spremembam ob upoštevanju okoljskih, gospodarskih in družbenih vidikov gozdov

	Naloge/aktivnosti	Nosilci	Rok	Sredstva	Kazalnik	Ciljna vrednost
Prilagajanje gozdov podnebnim spremembam ter zagotavljanje odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravja gozdov z načini gospodarjenja, ki se prilagajajo naravnim danostim in podnebnim spremembam ob upoštevanju okoljskih, gospodarskih in družbenih vidikov gozdov	Povečanje učinkovitosti delovanja sistema varstva gozdov	GIS, ZGS	2022–2026	V okviru financiranja JGS Sklad za okrevanje in odpornost	-	-
	Spremljanje zdravstvenega stanja gozdov ter zagotavljanje ustreznih razmer za hitro in celovito izvedbo sanacij poškodovanih in degradiranih gozdov po vremenskih ujmah in požarih ter zagotavljanje ukrepov za preprečevanje gradacij in sanacijo gradacij populacij podlubnikov	MKGP, GIS, ZGS	Stalna naloga	V okviru financiranja JGS	Razmerje med izvedenimi in načrtovanimi aktivnostmi (%)	100 %
	Zagotavljanje ukrepov za stabilnost, vitalnost in odpornost gozdov ter zmanjševanje tveganj pri gospodarjenju z gozdovi	MKGP, ZGS	Stalna naloga	V okviru financiranja JGS, sklad za podnebne spremembe, EKSRP	Razmerje med izvedenimi in načrtovanimi aktivnostmi (%)	100 %

Prilaganje gozdov podnebnim spremembam ter zagotavljanje odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravlja gozdov z načini gospodarjenja, ki se prilagajajo naravnim danostim in podnebnim spremembam ob upoštevanju okoljskih, gospodarskih in družbenih vidikov gozdov	Priprava letnih programov vlaganj v gozdove z upoštevanjem ukrepov za prilagajanje gozdov podnebnim spremembam	ZGS	Stalna naloga	V okviru financiranja JGS	Pripravljen program vlaganj za tekoče leto	100 %
	Krepitev ukrepanja v z načrti določenih varovalnih gozdovih in na hudourniških območjih za krepitev njihove odpornosti in zagotavljanje varovalnih učinkov	ZGS	Stalna naloga	V okviru financiranja JGS, EKSRP, sklad za podnebne spremembe	Razmerje med izvedenimi in načrtovanimi aktivnostmi (%)	100 %
	Varstvo pred invazivnimi tujerodnimi vrstami v gozdovih	ZGS, GIS	Stalna naloga	Sklad za podnebne spremembe	Poročilo o izvajanju naloge/projekta	100 %
	Zagotavljanje protipožarnega varstva v požarno ogroženih gozdovih	ZGS	Stalna naloga	Proračun RS, v okviru financiranja JGS	Razmerje med izvedenimi in načrtovanimi aktivnostmi (%)	100 %
	Krepitev nege gozdov v skladu z GGN ter ozaveščanje in usposabljanje lastnikov gozdov za njeno izvajanje v zasebnih gozdovih	MKGP, ZGS, ZLGS	2022–2026	Proračun RS, gozdni sklad, EKSRP	Razmerje med izvedenimi in načrtovanimi aktivnostmi (%)	100 %
	Priprava izhodišč ter predlogov dopolnitev in sprememb predpisov, ki urejajo področje varstva, zdravlja in odpornosti gozdov ter ohranjanja genetske pestrosti – za vzpostavitev Centra za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov (NOO)	MKGP, GIS	2022	V okviru finančnega načrta MKGP	-	-
	Vzpostavitev Centra za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov – naložba v okviru načrta za okrevanje in odpornost (NOO)	MKGP (nosilni organ), GIS (izvajalec), ARSKTRP	2022–2024	Sklad za okrevanje in odpornost (EU) in v okviru finančnega načrta MKGP – integralna sredstva proračuna RS	-	5,1 mio. EUR brez DDV (sklad za okrevanje in odpornost – EU) 1,1 mio. EUR (DDV V okviru finančnega načrta MKGP –

						integralna sredstva proračuna RS) Skupaj: 6,2 mio. EUR z DDV
Blazenje in prilagajanje gozdov podnebnim spremembam ter zagotavljanje odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravlja gozdov z načini gospodarjenja, ki se prilagajajo naravnim dinostim in podnebnim spremembam ob upoštevanju okoljskih, gospodarskih in družbenih vidikov gozdov	Usmerjanje gozdarskih ukrepov na področju hudournišva (npr. odstranjevanje plavja, posek težkih dreves ob hudournikih itd.)	MKGP, ZGS, ZLGS	Stalna naloga	V okviru financiranja JGS EKSRP, sklad za podnebne spremembe	-	-
	Vzdrževanje informacijskega središča za varstvo gozdov – portal Varstvo gozdov Slovenije	GIS, ZGS	Stalna naloga	V okviru financiranja JGS, sklad za okrevanje in odpornost	Posodobljeni prikaz stanja	-

6.2.2 Prednostna naloga b: ohranjanje in krepitev biotske raznovrstnosti gozdov na krajinski, ekosistemski, vrstni in genski ravni ter spremljanje njihove odpornosti in stabilnosti ter vitalnosti in zdravlja

Gozd je med ključnimi človekovimi zavezniki v boju proti podnebnim spremembam, saj zdravi in vitalni gozdovi s svojimi funkcijami pomembno prispevajo k prilagajanju na podnebne spremembe in blaženju njihovih posledic ter k ohranjanju in kreptvi biotske raznovrstnosti.

Na operativni ravni se načeloma upoštevajo usmeritve za ohranjanje ugodnega stanja habitatnih tipov, vrst in njihovih habitatov na območjih Natura 2000 in zunaj njih, vendar pa je izvedbo konkretnih ukrepov za ohranjanje gozdnih vrst in habitatnih tipov močno okrepiti. Ključni instrument za izboljšanje stanja vrst in habitatnih tipov je program upravljanja območij Natura 2000. V gozdovih, ki so podvrženi slabšanju stanja ohranjenosti, bo treba v prihodnje nameniti več sredstev za izvedbo konkretnih ukrepov za izboljšanje stanja. Za zasebne gozdove so na podlagi Zakona o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije (ZGGLRS) na voljo sredstva gozdnega sklada za izvajanje ukrepov na območjih Natura 2000 v skladu s programom upravljanja območij Natura 2000. V državnih gozdovih pa je na podlagi ZGGLRS treba prispevati k doseganju ciljev ohranjanja narave, zlasti k doseganju ciljev območij Natura 2000 in zavarovanih območij. Izraziteje se poslabšuje stanje ohranjenosti nižinskih obrečnih in poplavnih gozdov, večjo pozornost bo treba nameniti tudi manjšinskim gozdnim habitatnim tipom. Konkretno ukrepe za izboljšanje stanja ohranjenosti gozdnih habitatnih tipov bo treba dopolnjevati tudi z izboljšanjem poznavanja lastnosti in razširjenosti manjšinskih in ogroženih gozdnih habitatnih tipov.

Kljub sorazmerno ugodnemu stanju je treba še več pozornosti nameniti tudi opredeljevanju hidrološke in zaščitne funkcije gozdov. Pri opredelitvi hidrološke funkcije so potrebne boljše hidrološke strokovne podlage, pri zaščitni funkciji pa je treba podrobneje proučiti tudi razmere na zemljiščih nad različnimi infrastrukturnimi in drugimi objekti. Varovalno vlogo gozdov je treba krepiti s prilagojenim gospodarjenjem na varovalnih in zavarovanih območjih. Okrepiti bo treba delo na urejanju povirij hudourniških vodotokov v gozdovih.

Rastlinska in živalska komponenta gozda sta neločljivo povezani. Ohranjanje vseh avtohtonih prostoživečih živalskih vrst je ključnega pomena. Večjih težav pri upravljanju posameznih vrst divjadi, ki so vezane na gozdni prostor (predvsem veliki rastlinojedi), trenutno ni. Nadaljevati bo treba aktivno varstvo posameznih vrst divjadi. Naravni habitati divjadi so namreč zaradi splošnega človekovega vpliva večinoma tako močno spremenjeni, da pasivno varstvo ne more prispevati k ohranjanju posamezne vrste.

6.2.2.1 Ukrep 3: ohranjanje in krepitev biotske raznovrstnosti v gozdovih ter zagotavljanje ugodnega stanja ohranjenosti ogroženih gozdnih vrst in habitatnih tipov

Gozdarstvo se v slovenskem prostoru ponaša s sonaravnostjo, poznavanjem ekološke funkcije gozda in skrbo zanj ter z usklajevanjem živalske komponente, predvsem rastlinojedov, z nosilno kapaciteto gozdov. Gozdnogospodarski in lovskoupravljavski načrti so hkrati tudi načrti, potrebni za upravljanje za tiste predele gozdov, ki ležijo na območjih Natura 2000. Gospodarjenje z gozdovi in upravljanje divjadi v takih okoljih je mogoče le ob zadostnem poznavanju rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih ekoloških potreb.

Potrebne aktivnosti oziroma omejitve pri gospodarjenju z gozdovi z namenom ohranitve ugodnega stanja posebnih varstvenih območij, določenih po predpisih, ki urejajo ohranjanje in varovanje narave, se določijo v gozdnogospodarskih in lovskoupravljavskih načrtih. Gozdovi v Sloveniji so razmeroma dobro ohranjeni. Na to kažejo mešanost drevesnih vrst, pestra (navpična in vodoravna) struktura sestojev ter vrstna zastopanost prostoživečih živali. Po osnutkih GGN GGO je 27,5 % gozdov ohranjenih, 44,2 % spremenjenih, 22 % močno spremenjenih in 6,3 % izmenjanih.

Pomemben habitat za favno in floro je odmrta lesna biomasa. Ta pomembno in dodatno pripomore k večji biotski raznovrstnosti gozdnih ekosistemov. Pri tem so za preživetje nekaterih posebnih vrst pomembna predvsem debelejša stoječa odmrta drevesa, za druge pa ležeča. V letu 2012 je bilo stoječih odmrlih dreves 7,1 m³/ha, ležečih dreves s panji pa 12,7 m³/ha ali skupaj 19,8 m³/ha, kar je skoraj 7 % celotne lesne zaloge gozdnih sestojev. Prav zaradi posledic velikih ujm v gozdovih se je količina odmrle lesne biomase po letu 2012 povečala. Po osnutkih GGN GGO 2021–2030 znaša količina odmrle biomase 21 m³/ha. Struktura je slaba, saj je večina odmrle mase v razširjenem debelinskem razredu A (do 30 cm). Po podatkih ZGS je v letu 2019 prevladovala odmrta lesna biomasa v debelinskem razredu do 30 cm, ki pa je z vidika ohranjanja evropsko pomembnih vrst omrežja Natura 2000 manj pomembna. Ključne vrste, za katere so ukrepi za povečevanje deleža odmrle biomase v kombinaciji z deležem negospodarjenih gozdov pomembne in zahtevajo nadstandard, so: hrošč brazdar in ptice belohrbti detel, tripsti detel, srednji detel ter mali muhar.

Ključni ukrep v prihodnosti je zagotavljanje zadostne količine odmrlega in odmirajočega stoječega drevja v razširjenih debelinskih razredih B in C – na osrednjih območjih vrst ptic in nekaterih hroščev (5–7 dreves na ha v gozdovih s prevladujočim drevjem nad 30 cm premera). Več pozornosti bo treba nameniti nižinskim obrečnim in poplavnim gozdovom, v katerih se stanje močno poslabšuje zlasti zaradi krčenja gozdov zaradi kmetijstva, urbanizacije in infrastrukture, neugodnih hidroloških razmer zaradi različnih posegov in podnebnih sprememb (suše, poplave), širjenja invazivnih tujerodnih vrst in škodljivcev. Slabše stanje teh gozdov se odraža tudi v upadanju populacije srednjega detla (*Dendrocopus medius*), gnezdilca nižinskih poplavnih gozdov. Več pozornosti je zato treba nameniti izboljšanju poznavanja nižinskih in tudi drugih manjšinskih gozdnih habitatnih tipov, med katerimi so tudi mnogi prednostni (npr. javorovi, črnborovi in barjanski gozdovi) in zato še posebej pomembni z vidika ohranjanja biotske raznovrstnosti na vseh ravneh. Pospesiti je treba izvedbo ukrepov za obnovo teh habitatnih tipov ter nadaljevati proučevanje njihovih lastnosti in razširjenosti (kartiranje) manjšinskih, še posebej pa prednostnih gozdnih habitatnih tipov. Gre za ukrep na območjih Natura 2000 v okviru gozdnega sklada,

enako velja za vrsto divjega petelina. V podporo gozdnogospodarskemu načrtovanju in gospodarjenju z gozdovi je treba vzpostaviti trajni in zanesljivi sistem proučevanja gozdnih rastišč in habitatnih tipov, ki bo prispeval k boljšemu poznavanju gozdnih tal, značilnih rastlinskih vrst in združb (fitocenološke karte).

Preglednica 10: Naloge v okviru ukrepa 3: ohranjanje in krepitev biotske raznovrstnosti v gozdovih ter zagotavljanje ugodnega stanja ohranjenosti ogroženih gozdnih vrst in habitatnih tipov

Ukrep	Naloge/aktivnosti	Nosilci	Rok	Sredstva	Kazalnik	Ciljna vrednost
Ohranjanje in krepitev biotske raznovrstnosti v gozdovih ter zagotavljanje ugodnega stanja ohranjenosti ogroženih gozdnih vrst in habitatnih tipov	Biotska raznovrstnost – uresničevanje strategij iz GGN GGO, izvajanje PUN in ukrepov iz GGN GGE, izvajanje gozdnogojitvenih ukrepov za vrste in habitatne tipe	MKGP, ZGS	Stalna naloga	Proračun RS, gozdni sklad, program LIFE, sklad za podnebne spremembe	Delež realiziranega od načrtovanega v programu (%)	100 %
	¹ Povečanje novih površin, izvzetih iz gospodarjenja, ter celovita prenova sistema gozdov s posebnim namenom in varovalnih gozdov	ZGS, MKGP, MOP, ZRSVN	Stalna naloga	Gozdni sklad, v okviru financiranja JGS	Površina GPN in varovalnih gozdov	Četrtnsko povečanje obsega gozdnih rezervatov do leta 2026 (2.400 ha oziroma skupno na 11.800 ha)
	Ohranjanje velikih strnjanih gozdnih kompleksov	MKGP, SiDG, ZRSVN	Stalna naloga	-	-	-
	Ohranjanje gozdnih ostankov v kmetijski in primestni krajini ter zagotavljanje ekološke povezljivosti	MKGP, SiDG	Stalna naloga	-	-	-
	Priprava letnih programov vlaganj v gozdove z upoštevanjem ukrepov iz programa upravljanja območij Natura 2000	ZGS	Stalna naloga	V okviru financiranja JGS	Pripravljeni program vlaganj za tekoče leto usklajen z ZRSVN	100 %
Ohranjanje in krepitev biotske raznovrstnosti v gozdovih ter zagotavljanje ugodnega stanja ohranjenosti ogroženih	Izvedba ukrepov na območjih Natura 2000 v zasebnih in državnih gozdovih z upoštevanjem ukrepov iz programa upravljanja območij Natura 2000	ZGS	Stalna naloga	Gozdni sklad, lastna sredstva lastnikov	Uresničitev načrtovanih ukrepov	100 %

	Kartiranje (manjšinskih) GHT in nadaljevanje fitocenoloških kartiranj v predelih, kjer teh podlag ni oziroma so pomanjkljive ali zastarele. Monitoring divjega petelina	JGS GIS, ZGS	2022– 2026	V okviru financiranja JGS, sredstva EU	Odstotek pokritosti z vegetacijskimi kartami	100 %
	Vzpostavitev in spremljanje stanja ključnih vrst omrežja Natura 2000	MKGP, MOP, ZGS, ZRSVN	2022– 2026	Sredstva EU Sredstva MOP	Vzpostavljen monitoring za ključne vrste omrežja Natura 2000	

¹ Nove površine, izvzete iz gospodarjenja, je treba določati zlasti okoli obeh gozdnih rezervatov s statusom svetovne dediščine (Pragozd Krokari in Snežnik-Zdroc), okoli gozdnih rezervatov z namenom prispevanja k doseganju ciljev v okviru omrežja Natura 2000 iz programa upravljanja območij Natura 2000, v varovalnih gozdovih, pomembnih za biotsko raznovrstnost, ter na območjih zgozditve ekocelic brez ukrepanja.

6.2.3 Prednostna naloga c: optimizacija gospodarjenja z gozdovi in upravljanja divjadi s pravnega, organizacijskega in finančnega vidika za zagotavljanje večnamenske vloge gozdov ter krepitev razvoja podeželja in krožnega biogospodarstva

Ta prednostna naloga se navezuje na širši gospodarski in družbeni vidik trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, ki segata od proizvodne do turistične in rekreacijske funkcije, ki pa niso dovolj izkoriščene. Vključuje organiziranost gozdarstva ter zagotavljanje njegovega financiranja iz proračunskih, evropskih in drugih sredstev.

Realizacija rednega možnega poseka sicer narašča, vendar v zasebnih gozdovih še vedno ne dosega načrtovane. Raba gozdov za druge gospodarske dejavnosti (lovstvo, čebelarstvo, nabiranje plodov in drugih materialnih dobrin gozda, turizem in rekreacija idr.) se sicer povečuje, gospodarski učinki te rabe pa ne. Predvsem na račun uveljavljenih ukrepov iz PRP se posodablja gozdna proizvodnja in izboljšuje odprtost gozdov. Obseg in vsebina strokovnega, načrtnega in dejavnejšega spodbujanja lastnikov gozdov za gospodarjenje in poslovno povezovanje ne dosegata želenih rezultatov, saj tovrstnega sodelovanja skoraj ni. Večji premik bi bil lahko dosežen s pomočjo sredstev iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 in Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027.

Z izkoriščanjem turističnih možnosti, ki jih dajejo gozdovi, se na podeželju že ustvarjajo nove poslovne priložnosti. Se pa na določenih območjih, predvsem v bližini večjih urbanih središč, pojavljajo težave zaradi čezmerne rabe, povezane z obiskom gozdov. Rekreacija v gozdnem prostoru in potrebe po drugih neproizvodnih funkcijah ponekod že prihajajo v nasprotje s proizvodno in drugo rabo gozdov. To povzroča nesoglasja med lastniki gozdov in obiskovalci, kar terja ustrezne ureditve.

Divjad kot živalska komponenta gozda pomembno vpliva na razvoj gozda kot celote. V nekaterih predelih Slovenije se opaža oteženo pomlajevanje gozda zaradi pretiranega objedanja gozdnega mladja. Poleg objedanja lahko divjad povzroča še druge vrste škode, predvsem lupljenje dreves v mlajših razvojnih fazah. Za preprečevanje navedenega je ključno ustrezno načrtovanje ukrepov in ustrezno izvajanje gozdnogospodarskih in lovskoupravljavski načrtov.

Gozdovi so gospodarsko pomemben obnovljivi vir lesa kot surovine za nadaljnjo predelavo in energetske namene, hkrati pa so pomembni tudi z vidika javnih koristi zaradi svojih ekoloških in socialnih funkcij.

Za delovanje gozdarskega sistema so zaradi specifičnosti gospodarjenja z gozdovi pri izvajanju gozdne politike predvsem v povezavi z lastninskimi interesi in številnimi funkcijami gozdov pomembna trajno zagotovljena ustrezno visoka finančna sredstva tako iz proračunskih kot evropskih virov.

Analiza neizkoriščenih danosti gozda, učinkovitosti gozdarskega sistema in finančnih možnosti države kaže na premajhno učinkovitost zakonskih in organizacijskih rešitev na področju gozdov in gozdarstva, kar zahteva spremembe širših zakonskih okvirov. Pri tem ima pomembno vlogo digitalizacija sistema JGS, ki bo prinesla centralno obvladovanje in prikazovanje podatkov.

6.2.3.1 Ukrep 4: povečevanje izkoriščenosti proizvodnih danosti gozdnih rastišč s spodbujanjem sečnje v zasebnih gozdovih v skladu z veljavnimi gozdnogospodarskimi načrti ter spodbujanje posodabljanja in profesionalizacije gozdne proizvodnje in vlaganj v gozdno infrastrukturo

Namen ukrepa je povečati delež realiziranega možnega poseka in izvedbo negovalnih del predvsem v zasebnih gozdovih v skladu z veljavnimi načrti za gospodarjenje z gozdovi. Povečevanje izkoriščenosti proizvodnih danosti gozdnih rastišč je možno tudi s podporami za vzpostavitev skupin in organizacij proizvajalcev gozdnih lesnih sortimentov oziroma s povezovanjem lastnikov gozdov za skupno prodajo lesa in (morebitno) skupno organiziranja gozdne proizvodnje.

Pri tem je treba pospeševati tehnološko posodabljanje proizvodnih procesov pridobivanja lesa in profesionalizacijo izvajanja del v gozdovih. Vlaganja v gozdno infrastrukturo izboljšujejo možnost izkoriščanja gozdov, znižujejo stroške gospodarjenja z gozdom, izboljšujejo požarno varstvo gozdov in nudijo možnost hitrega ter učinkovitega ukrepanja v primeru vse pogostejših ujm, ki so posledica podnebnih sprememb. Dobra gozdna infrastruktura ugodno vpliva na možnosti prilagajanja različnim socialnim funkcijam gozda (rekreacijske poti, kolesarske poti, planinske poti itd.).

Okrepiti je treba začetni del gozdno-lesne verige, drevesničarstvo. Z naložbami v gozdno drevesničarstvo zagotavljamo zadostno število razpoložljivih sadik gozdnega drevja, namenjenih za sanacijo gozdov, ki so jih v preteklem desetletju poškodovale naravne nesreče. Ustrezna in kakovostna sadika je pogoj za nastanek kakovostnega gozda, ki uspešno kljubuje ekstremnim vremenskim pojavom, posledici podnebnih sprememb. Ob zagotovljenem stalnem viru je treba drevesnicam omogočiti sklepanje večletnih pogodb za vzgojo sadik, saj le tako lahko ohranimo to dejavnost.

Ukrep je namenjen tudi povečevanju varnosti in profesionalizaciji pri delu v gozdu. Ob povečevanju poseka se zaradi večjih učinkov in profesionalizacije gozdne proizvodnje prihodki večajo, kar je še posebej pomembno za gospodarske in tudi za socialne razmere na podeželju. Posebna težava je veliko število nesreč pri delu v gozdu, ki se kljub izobraževanju lastnikov gozdov, predvsem zaradi zahtevnih razmer pri sanaciji žledoloma in namnožitve podlubnikov, povečuje. Lastnikom, ki izvajajo dela v gozdu, je treba nuditi dodatna izobraževanja in možnost nabave ustrezne in preizkušene varovalne in tehnične opreme. Lastnike gozdov, ki niso veščji varnega dela v gozdu, bo treba ozaveščati, da prepustijo sečnjo in spravilo lesa strokovno usposobljenim izvajalcem del, ki so primerno opremljeni in izobraženi za varno in učinkovito delo v gozdu.

Preglednica 11: Naloge v okviru ukrepa 4: povečevanje izkoriščenosti proizvodnih danosti gozdnih rastišč s spodbujanjem sečnje v zasebnih gozdovih v skladu z veljavnimi gozdnogospodarskimi načrti ter spodbujanje posodabljanja in profesionalizacije gozdne proizvodnje in vlaganj v gozdno infrastrukturo

Ukrep	Naloge/aktivnosti	Nosilci	Rok	Sredstva	Kazalnik	Ciljna vrednost
Povečevanje izkoriščenosti proizvodnih danosti gozdnih rastišč s spodbujanjem sečnje v zasebnih gozdovih v skladu z veljavnimi gozdnogospodarskimi načrti ter spodbujanje posodabljanja in profesionalizacije gozdne proizvodnje in vlaganj v gozdno infrastrukturo	Izdelava načrtov za gospodarjenje z gozdovi	ZGS	Stalna naloga	V okviru financiranja JGS	Odstotek izdelanih načrtov glede na program dela ZGS	100 %
	Prenova normativov za sofinanciranje in financiranje del v gozdovih	MKGP	2022–2026	V okviru financiranja JGS	Narejena študija gozdarskih del	1
	Razpisi za intervencije v okviru strateškega načrta SKP 2023–2027 za področje gozdarstva: naložbe v ureditev gozdne infrastrukture	MKGP, ARSKTRP, ZGS, KGZS	2029 ¹	EKSRP	Višina izplačanih sredstev	4,0 mio. EUR
	Razpisi za intervencije v okviru strateškega načrta SKP 2023–2027 za področje gozdarstva: naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu	MKGP, ARSKTRP, ZGS, KGZS	2029 ¹	EKSRP	Višina izplačanih sredstev	20,5 mio. EUR
Povečevanje izkoriščenosti proizvodnih danosti gozdnih rastišč s spodbujanjem sečnje v zasebnih gozdovih v skladu z veljavnimi gozdnogospodarskimi načrti ter spodbujanje posodabljanja in	Razpisi za intervencije v okviru strateškega načrta SKP 2023–2027 za področje gozdarstva: naložbe v ustanovitev in razvoj gozdnega drevesničarstva	MKGP, ARSKTRP, ZGS	2029 ¹	EKSRP	Višina izplačanih sredstev	2,0 mio. EUR
	Razpisi za intervencije v okviru strateškega načrta SKP 2023–2027 za področje	MKGP, ARSKTRP, ZGS	2029 ¹	EKSRP	Višina izplačanih sredstev	4,0 mio. EUR

	gozdarstva: naložbe v sanacijo in obnovo gozdov po naravnih nesrečah in neugodnih vremenskih razmerah					
	Razpisi za intervencije v okviru strateškega načrta SKP 2023–2027 za področje gozdarstva: spodbujanje kolektivnih oblik sodelovanja v gozdarskem sektorju	MKGP, ARSKTRP, ZGS, ZLGS, KGZS	2029 ¹	EKSRP	Število ustanovljenih skupin proizvajalcev s področja gozdarstva	3
	Razpisi za intervencije v okviru strateškega načrta SKP 2023–2027 za področje gozdarstva: izmenjava znanja in prenos informacij lastnikom gozdov ter usposabljanje gozdarskih svetovalcev	MKGP, ARSKTRP, ZGS	2029 ¹	EKSRP	Število udeležencev usposabljanj	2.500

¹ Skrajni rok za porabo sredstev.

6.2.3.2 Ukrep 5: spodbujanje rabe lesnih in nelesnih gozdnih proizvodov ter socialnih funkcij gozdov za dodatno krepitev razvoja podeželja in krožnega biogospodarstva

Namen ukrepa je spodbujanje rabe lesnih in nelesnih gozdnih proizvodov in socialnih funkcij gozdov za dodatno krepitev razvoja podeželja in krožnega biogospodarstva. Sem spada tudi prilagajanje gozdne infrastrukture (gozdne ceste, gozdne vlake), režimov uporabe in nadzora nad različnimi socialnimi funkcijami gozdov (rekreacijske poti, kolesarske poti, planinske poti itd.) v gozdnih predelih, ki so po gozdnogospodarskih načrtih opredeljeni s prvo in drugo stopnjo poudarjenosti socialne oziroma turistično-rekreacijske funkcije.

Nadzor nad izvajanjem del v gozdovih, spoštovanjem režimov uporabe gozdnih cest in obiskovalci v gozdu ter naravovarstveni nadzor se ob danih možnostih ZGS in Inšpektorata RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo – gozdarske inšpekcije izvajajo v premajhnem obsegu. Da bi lahko financirali izvajanje teh nalog v smislu kadrovske okrepitve in obsega del, si bo MKGP prizadevalo, da bi se sredstva za te namene povečala v okviru omejitev, ki jih določi Vlada RS ob vsakokratni pripravi proračuna.

V porastu so namreč novodobne oblike rekreacije, ki so v gozdnem prostoru nezaželene ali celo moteče in škodljive, kot so motorna kolesa za kros, štirikolesniki, motorne snežne sani ipd. Težava je tudi množični pojav nabiralništva, močno zgoščenega na posameznem območju in v posameznem letnem

času. Na nekaterih območjih je še vedno prisotna neurejena paša v gozdovih. Rekreativna v gozdu in gozdnem prostoru ter potrebe po drugih neproizvodnih funkcijah ponekod že prihajajo v nasprotje s proizvodno in drugo rabo gozdov, predvsem pa z zagotavljanjem ugodnega stanja habitatov. V okviru ZGS je treba okrepiti naravovarstveni in gozdarski nadzor, usmerjanje obiskovalcev gozdnega prostora ter uveljavljanje zakonodaje s področja varstva gozdov in varstva narave.

Slovenija bo v energetske namene še naprej izkoriščala lesno biomaso, pri tem je pomemben tudi gospodarski vidik, saj izraba manj kakovostnega lesa v energetske namene močno izboljša ekonomiko lesnopredelovalnih verig in energetskih sistemov. Posebej bo spodbujala manjše lokalne sisteme z zaključeno lokalno dobavo lesne biomase. Pri izkoriščanju lesa se upoštevajo načela krožnega biogospodarstva ter ohranjanja gozdnosti in trajnostnega razvoja gozdov, ki se bodo prilagajali posledicam podnebnih sprememb in tudi ciljem zagotavljanja ponora CO₂ v gozdovih (glej podpoglavje 6.6 LULUCF). Prednostno se bo spodbujala raba lesa kot materialne surovine za izdelke – predelava lesa, ostankov in drugih lignoceluloznih virov ima prednost pred energetskim izkoriščanjem. Pri tem bo ključna krepitev sektorja lesnopredelovalne proizvodnje, ki bo temeljila na strateških usmeritvah sektorja in spodbudah lesnopredelovalni industriji za povečanje dodane vrednosti s povezovanjem verig vrednosti in vpeljevanjem vrhunskega oblikovanja in trženja ter na internacionalizaciji sektorja. Ključen bo tudi razvoj zbirnih centrov v tem okviru. Dolgoročno bodo pripravljene politike in ukrepi krožnega gospodarstva, ki bodo omogočali kaskadno rabo lesa in energetske izkoriščanje lesnih proizvodov ob koncu njihove življenjske dobe (ob dejanskem koncu in z upoštevanjem kaskadne rabe lesa), brez bistvenih vplivov na okolje. Ob tem se bo povečeval tudi obseg biomase, primerne za energijsko izrabo.

Ukrepi PRP so potrebni za povečanje gospodarske vloge gozdov in razvoj podjetništva, povezanega z gozdom in lesom ter nelesnimi gozdnimi proizvodi in turizmom. Spodbuja se tudi razvoj dopolnilnih dejavnosti, povezanih z lesom in drugimi dobrinami iz gozda ter turizmom, na številnih kmetijah. To spodbuja nastajanje novih delovnih mest in izboljšuje blaginjo na podeželju ter s tem manjša pritisk na izseljevanje v mesta.

Preglednica 12: Naloge v okviru ukrepa 5: spodbujanje rabe lesnih in nelesnih gozdnih proizvodov in socialnih funkcij gozdov za dodatno krepitev razvoja podeželja in krožnega biogospodarstva

Ukrep	Naloge/aktivnosti	Nosilci	Rok	Sredstva	Kazalnik	Ciljna vrednost
Spodbujanje rabe lesnih in nelesnih gozdnih proizvodov in socialnih funkcij gozdov za dodatno krepitev razvoja podeželja in biogospodarstva,	Razpisi za intervencije v okviru strateškega načrta SKP 2023–2027 za področje gozdarstva: naložbe v primarno predelavo lesa in digitalizacijo	MKGP, ARSKTRP, ZGS, KGZS	2029	EKSRP	Višina izplačanih sredstev	10,0 mio. EUR
	Razpisi za intervencije v okviru strateškega načrta SKP 2023–2027 za področje gozdarstva: podpora za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti,	MKGP, ARSKTRP, ZGS, KGZS	2029	EKSRP	Višina izplačanih sredstev	300.000 EUR

	vkjučno z biogospodarstvom					
	Krepitev inšpekcijskega, gozdarskega in naravovarstvenega nadzora	ZGS, MKGP, IRSKGLR, MOP	2022–2026	V okviru finančnega načrta MKGP, v okviru financiranja JGS	-	-
	Izdelava letnega pregleda tokov lesa ter analiza stanja gozdno-lesnega sektorja v Sloveniji (sprotne posodobitve spletnega portala WCM/InfoGozd)	GIS	Stalna naloga	V okviru financiranja JGS	Sprotne objave na portalu	V skladu z letnim programom JGS

6.2.3.3 Ukrep 6: spremljanje uspešnosti gospodarjenja z gozdovi v lasti Republike Slovenije

Obseg načrtovanega možnega poseka v državnih gozdovih se v prihodnje ne bo bistveno povečeval. Za naslednje desetletno obdobje ostaja približno na enaki ravni kot v preteklem in dosega do 1,59 milijona m³/leto bruto oziroma do 1,38 milijona m³/leto neto. Zelo pomemben pa je premik v strukturi načrtovanega poseka, saj je z 52 % delež listavcev v možnem poseku prvič večji od deleža iglavcev. S tem načrtovani ukrepi sledijo spremembi v sestavi državnih gozdov po zastopanosti posameznih drevesnih vrst, ki se je zaradi sanacije ujm v zadnjih letih bistveno hitreje spremenila v korist listavcev. Glede na okvirno oceno lahko iz državnih gozdov pričakujemo letni posek 450.000 m³ hlodovine in 195.000 m³ industrijskega okroglega lesa iglavcev ter 210.000 m³ hlodovine in kar 520.000 m³ lesa listavcev slabše kakovosti.

Družba Slovenski državni gozdovi praviloma v celoti uresničuje načrtovani največji možni posek glede na obseg in strukturo, morebiten odmik od načrtovanih količin se lahko zgodi le ob pojavu ujm večjega obsega. Zaradi znanih in hkrati omejenih količin lesa iz državnih gozdov je smiselno, da se te količine načrtno usmerijo h kupcem po dolgoročnih pogodbah oziroma v gozdno-lesne verige z višjo stopnjo predelave, s čimer se omogočita ustvarjanje višje dodane vrednosti in zaposlenosti ter posledično večji pozitivni vpliv tudi na dodano vrednost drugih sektorjev v gospodarstvu. Za ta namen bi bilo treba v lesnopredelovalnem sektorju opredeliti merila za ključne nosilce prihodnjega razvoja lesarske dejavnosti v Sloveniji.

Preglednica 13: Naloge v okviru ukrepa 6: spremljanje uspešnosti gospodarjenja z gozdovi v lasti Republike Slovenije

Ukrep	Naloge/aktivnosti	Nosilci	Rok	Sredstva	Kazalnik	Ciljna vrednost
Spremljanje uspešnosti gospodarjenja z gozdovi v lasti Republike Slovenije	Spremljanje uspešnosti gospodarjenja z gozdovi v lasti Republike Slovenije in poslovanja podjetja SiDG	MKGP	Stalna naloga	-	Uresničitev poslovnega načrta SiDG	100-odstotna uresničitev poslovnega načrta SiDG

Spremljanje uspešnosti gospodarjenja z gozdovi v lasti Republike Slovenije	Usmerjanje porabe sredstev proračunskega sklada za gozdove	MKGP	Stalna naloga	Gozdni sklad	Izvedba programa porabe sredstev gozdnega sklada	100 %
	Pridobivanje gozdov/večanje deleža gozdov v lasti RS	MKGP, SiDG	Stalna naloga	Gozdni sklad	Izvedba programa porabe sredstev gozdnega sklada	100 %

Ukrep 7: zagotavljanje ustrezne višine proračunskih in evropskih sredstev ter drugih finančnih virov (npr. gozdni sklad, sklad za podnebne spremembe) za gozdove, gozdarstvo in upravljanje divjadi

Za delovanje gozdarskega sistema je zaradi specifičnosti gospodarjenja z gozdovi in upravljanja divjadi pri izvajanju gozdne politike, predvsem v povezavi z naravo trajnostnega, sonaravnega in večnamenskega gospodarjenja z gozdovi in upravljanja divjadi, z lastninskimi interesi in z ekološkimi funkcijami gozdov, pomembna trajno zagotovljena ustrezna višina finančnih sredstev za gozdove in gozdarstvo. Pri tem so na voljo proračunski viri Republike Slovenije, vključno s sredstvi iz gozdnega sklada in sklada za podnebne spremembe, ter evropski viri, kot sta EKSRP in sklad za okrevanje in odpornost.

Integralna sredstva proračuna za vlaganja v gozdove v obdobju 2022–2023 ostajajo na primerljivi ravni s preteklimi leti. Ta raven ne zadošča za (so)financiranje vseh ukrepov, ki so načrtovani v gozdnogospodarskih načrtih, zato se razpoložljiva sredstva razporejajo glede na nujnost izvedbe del. Da bi lahko financirali vse ukrepe, si bo MKGP prizadevalo, da bi se sredstva za te namene povečala v okviru omejitev, ki jih določi Vlada RS ob vsakokratni pripravi proračuna.

Za trajnostno, večnamensko in sonaravno gospodarjenje z gozdovi se izvajajo ukrepi, s katerimi se zagotavljata optimalno delovanje gozdov kot ekosistemov ter delovanje njihovih ekoloških, proizvodnih in socialnih funkcij. V proračunu Republike Slovenije se zagotavljajo sredstva za delovanje javne gozdarske službe in javne službe s področja divjadi, za obnovo, nego in varstvo gozdov, sanacijo gozdov po naravnih ujmah, za vzdrževanje življenjskega prostora prostoživečih živali, vzdrževanje gozdnih cest, odškodnine zaradi omejevanja lastninske pravice v varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom, za znanstvenoraziskovalno delo na področju gozdarstva ipd.

Sredstva iz sklada za podnebne spremembe so med drugim namenjena tudi za izvedbo ukrepov za blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje v gozdarstvu.

Sredstva iz gozdnega sklada so v skladu z ZGGLRS namenjena za postopke denacionalizacije in izplačilo odškodnin zaradi nezmožnosti uporabe vrnjenih gozdov, za pridobivanje gozdov, razpolaganje z državnimi gozdovi, za ukrepe v okviru omrežja Natura 2000 v zasebnih gozdovih, za obveznosti do občin (na podlagi 35. člena ZGGLRS), obveznosti, ki izvirajo iz lastništva Republike Slovenije na gozdovih, in za promocijo rabe lesa ter gozdno-lesnih verig.

V okviru NOO se bosta na področju gozdarstva izvajala dva projekta, in sicer naložba v Center za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov ter eGozdarstvo.

V skladu s PRP 2014–2020 in SNSKP 2023–2027 bo MKGP s finančnimi sredstvi evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja ter slovenske udeležbe še naprej podpiralo povečevanje učinkovitosti in konkurenčnosti slovenske gozdno-lesne verige.

Preglednica 14: Naloge v okviru ukrepa 7: zagotavljanje ustrezne višine proračunskih in evropskih sredstev ter drugih finančnih virov za gozdove, gozdarstvo in upravljanje divjadi

Ukrep	Naloge/aktivnosti	Nosilci	Rok	Sredstva	Kazalnik	Ciljna vrednost
Zagotavljanje ustrezne višine proračunskih in evropskih sredstev ter drugih finančnih virov (npr. gozdni sklad in sklad za podnebne spremembe) za gozdove in gozdarstvo	Priprava strokovnih podlag, ciljev in kazalnikov ob pripravi proračuna Republike Slovenije za program »gozdarstvo«	MKGP	Stalna naloga	¹ V okviru finančnega načrta MKGP	-	-
	Izvedba nalog/projektov, ki so vključeni v Program porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe v obdobju 2022–2023: <ul style="list-style-type: none"> ukrepi za blaženje podnebnih sprememb in za prilagajanje nanje v gozdarstvu v okviru tehnične pomoči – nadgradnja metodologij vzorčenja ogljika v gozdnih tleh in biomasi 	MKGP, GIS, ZGS	2022–2023	Sklad za podnebne spremembe	Izvedba programa porabe sredstev sklada za podnebne spremembe	100 %
	Oblikovati naloge/projekte s področja gozdarstva za sklad za podnebne spremembe po letu 2023	MKGP, GIS, ZGS	2022–2023	Sklad za podnebne spremembe	-	-
	Učinkovito črpanje sredstev gozdnega sklada v skladu z letnimi programi porabe sredstev proračunskega sklada za gozdove	MKGP, SiDG	Stalna naloga	Gozdni sklad	Izvedba programa porabe sredstev gozdnega sklada	100 %
	Spodbujanje učinkovitega črpanja sredstev EU za gozdove in gozdarstvo ter lovstvo	MKGP, GIS, ZGS	Stalna naloga	EKSRP, sklad za okrevanje in odpornost	-	-

¹ Stroški sodelovanja strokovnjakov pri pripravi ustreznih strokovnih izhodišč.

6.2.3.4 Ukrep 8: digitalizacija gozdarstva in upravljanja divjadi ter sprejetje širših zakonskih okvirov, ki vključujejo tudi prilagoditve nalog in organiziranosti javne gozdarske službe proračunskim zmožnostim

Analiza neizkoriščenih možnosti, ki jih ponuja gozd, učinkovitosti gozdarskega sistema in finančnih možnosti države kaže na v nekaterih primerih premajhno učinkovitost zakonskih in organizacijskih rešitev na področju gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi. Neuresničevanje nekaterih z NGP

začrtanih ciljev gospodarjenja z gozdovi in delovanja gozdno-lesne verige kaže na potrebo po digitalizaciji delovanja JGS in javne službe s področja divjadi, po proučitvi možne reorganizacije in racionalizacije vlog in nalog ključnih deležnikov ter po vzpostavitvi učinkovitejšega sistema porabe javnofinančnih sredstev.

Nadaljevati je treba proces NGP in na podlagi ugotovitev PNGP 2015–2019 določiti nove razvojne potrebe na področju gozdov in gozdarstva ter podati usmeritve za morebitne dopolnitve in spremembe NGP in zakonskih okvirov predpisov s področja gozdarstva. To je podlaga za oblikovanje ukrepov za učinkovitejšo gozdno politiko predvsem glede vse aktualnejših ekoloških in socialnih funkcij. Tudi te izzive je treba reševati v okviru širše razprave, organizirane v okviru »Gozdnega dialoga«.

V trenutnem sistemu JGS in javne službe s področja divjadi ni omogočeno digitalno zbiranje podatkov ter centralno obvladovanje in prikazovanje podatkov. V zdajšnjih sistemih ni mogoče doseči cilja poenostavitve poslovanja za lastnike gozdov in administracije. Digitalizacija zato prinaša:

- poenostavitev upravnih postopkov pri uveljavljanju ukrepov gozdne politike in s tem manjše administrativne obremenitve za upravičence;
- enotno digitalno vstopno mesto za vpogled v podatkovne zbirke in orodja za izboljšanje upravljanja gozdov;
- večjo učinkovitost, hitrost, racionalizacijo strokovnih in upravnih nalog, nemoteno poslovanje s strankami ter
- vzpore za boljše odločanje in sprejemanje ciljnih ukrepov ter njihovo spremljanje in vrednotenje (npr. vplivi gozdarstva na naravne vire).

Projekt eGozdarstvo je del širše naložbe MKGP v digitalni prehod – digitalna preobrazba javnega sektorja in javne uprave na področju kmetijstva, prehrane in gozdarstva v okviru NOO, ki bo povečal stabilnost, odpornost in odzivnost gozdarskega sektorja.

Preglednica 15: Naloge v okviru ukrepa 8: digitalizacija gozdarstva in upravljanja divjadi ter sprejetje širših zakonskih okvirov, ki vključujejo tudi prilagoditve nalog in organiziranosti javne gozdarske službe proračunskim zmožnostim

Ukrep	Naloge/aktivnosti ¹	Nosilci	Rok	Sredstva	Kazalnik	Ciljna Vrednost
Digitalizacija gozdarstva in sprejetje širših zakonskih okvirov, ki vključujejo tudi prilagoditve nalog in organiziranosti javne gozdarske službe proračunskim zmožnostim	Sprememba in dopolnitev NGP v procesu »Gozdnega dialoga«	MKGP, ZGS, GIS, BF, KGZS, ZLGS, zainteresirani deležniki	2022–2024	V okviru finančnega načrta MKGP	-	-
	Priprava izhodišč ter predlogov dopolnitev in sprememb Zakona o gozdovih in Zakona o divjadi in lovstvu ter drugih predpisov tudi z vidika posodobitve in digitalizacije JGS in javne službe s področja divjadi	MKGP, ZGS, GIS	2022–2026	V okviru finančnega načrta MKGP Sklad za okrevanje in odpornost	-	-

Digitalizacija gozdarstva in sprejetje širših zakonskih okvirov, ki vključujejo tudi prilagoditve nalog in organiziranosti javne gozdarske službe proračunskim zmožnostim	Analiza učinkov in optimizacija vlaganj v gozdove	MKGP, MF, GIS, ZGS	2022–2026	V okviru finančnega načrta MKGP	-	-
	Izvedba projekta eGozdarstvo v okviru načrta za okrevanje in odpornost (NOO)	MKGP (nosilni organ), ZGS (izvajalec), GIS (izvajalec), ARSKTRP	2022–2026	Sklad za okrevanje in odpornost (EU) in v okviru finančnega načrta MKGP (integralna sredstva proračuna RS)	-	-
	Prenos Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o omogočanju dostopnosti nekaterih primarnih in drugih proizvodov, povezanih s krčenjem in degradacijo gozdov, na trgu Unije in njihovem izvozu iz Unije ter o razveljavitvi Uredbe (EU) št. 995/2010 v notranjo zakonodajo	MKGP	Glede na sprejete uredbe na ravni EU	V okviru finančnega načrta MKGP	Nov ali dopolnjen veljavni predpis; sprememba ZG v delu, ki se nanaša na EUTR	Prenesena zakonodaja v notranjepravni red

6.2.4 Prednostna naloga d: spodbujanje usklajevanja in komuniciranja med vsemi deležniki, povezanimi z gozdovi in gozdarstvom, razvoj izobraževanja, raziskave in prenos znanja ter krepitev mednarodnega sodelovanja

Ta prednostna naloga poudarja pomen komuniciranja, usklajenega delovanja vseh sodelujočih ter stalnega predstavljanja pomena gozdov in gozdno-lesne verige javnostim. Odgovore na ugotovitve o neizkoriščenih danostih gozda, učinkovitosti gozdarskega sistema in finančnih možnosti države je mogoče najti v okviru formalnega »Gozdnega dialoga« kot ene od ključnih prvin NGP kot procesa. Vanj je treba še v večji meri pritegniti lastnike gozdov, druge sektorje, nevladne organizacije in javnosti, ki jih zanima dogajanje v gozdu. Predvsem lastniki gozdov še ne izkoriščajo dovolj možnosti sodelovanja v procesu načrtovanja razvoja gozdov, poslovno pa se še vedno premalo oziroma skoraj nič ne povezujejo. Vsekakor je dialog, ob sodelovanju vseh zainteresiranih deležnikov, mesto za celovito

reševanje vseh težav, povezanih z gozdovi in gozdarstvom. Glede na dosežke mora Slovenija nadaljevati sodelovanje v projektih na področju gozdov in gozdarstva na mednarodnem področju, posebej zaradi pomena gozdov pri spoprijemanju s posledicami podnebnih sprememb in upadanjem biotske raznovrstnosti. Odgovore na te izzive je mogoče najti le z razvojem izobraževanja, raziskavami in prenosom znanja.

6.2.4.1 Ukrep 9: spodbujanje strateškega komuniciranja s poudarkom na »Gozdnem dialogu« vseh deležnikov na področju gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi ter razvoj izobraževanja, raziskave in prenos znanja

Komuniciranje in usklajenost delovanja vseh sodelujočih deležnikov na področju gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi kljub pozitivnim premikom še nista optimalna. Namen ukrepa je izboljšati komuniciranje med deležniki na področju gozdov in gozdarstva in celotne gozdno-lesne verige ter upravljanja divjadi, doseči njihovo usklajeno delovanje pri iskanju rešitev za učinkovito trajnostno, sonaravno in večnamensko gospodarjenje z gozdovi ter zagotoviti stalno predstavljanje pomena gozdov in gozdno-lesne verige javnostim. Razvoj in izvajanje trajnega formalnega »Gozdnega dialoga« znotraj NGP kot procesa je cilj, pri uresničevanju katerega sodelujejo vsi deležniki na področju gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi. Ob tem zastopajo svoje interese pri oblikovanju in izvajanju gozdne politike, spremembah predpisov ter sodelujejo pri izvajanju NGP. Formalni dialog nudi možnosti za izboljšanje pretoka informacij in sodelovanja med strokovnimi organizacijami na področju gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi, lastniki gozdov, drugimi sektorji in med javnostmi, pa tudi možnosti za promocijo rabe lesa in lesnih proizvodov ter pomena celotne gozdno-lesne verige. Ob sistemu formalnega izobraževanja in raziskav je pomemben tudi prenos znanja na lastnike gozdov v okviru del in nalog JGS.

Preglednica 16: Naloge v okviru ukrepa 9: spodbujanje strateškega komuniciranja s poudarkom na »Gozdnem dialogu« vseh deležnikov na področju gozdov, gozdarstva in upravljanja divjadi ter razvoj izobraževanja, raziskave in prenos znanja

Ukrep	Naloge/aktivnosti	Nosilci	Rok	Sredstva	Kazalnik	Ciljna vrednost
Spodbujanje strateškega komuniciranja s poudarkom na »Gozdnem dialogu« vseh deležnikov na področju gozdov in gozdarstva ter razvoj izobraževanja, raziskave in prenos znanja	Delovanje »Gozdnega dialoga«	MKGP, ZGS, BF, GIS, zainteresirani sektorji, nevladne organizacije	Stalna naloga	V okviru finančnega načrta MKGP in JGS	-	-
	¹ Popularizacija gozdov in gozdarstva	MKGP, ZGS, BF, GIS, nevladne organizacije	2022–2023	V okviru finančnega načrta MKGP in JGS	Delež izvedenih dogodkov od načrtovanih	100 %
	Generična promocija gozdov in gozdarstva, rabe lesa in lesnih proizvodov ter gozdno-lesnih verig	MKGP, MGRT	Stalna naloga	Gozdni sklad	Delež izvedenega od načrtovanega v programu gozdnega sklada (%)	100 %

	Sodelovanje v skupini Gozd les	MKGP, MGRT, deležniki s področja gozdno-lesne verige	Stalna naloga	V okviru finančnega načrta MKGP	-	-
Spodbujanje strateškega komuniciranja s poudarkom na »Gozdnem dialogu« vseh deležnikov na področju gozdov in gozdarstva ter razvoj izobraževanja, raziskave in prenosa znanja	Finančna podpora raziskovalnim projektom, ki so pomembni za slovensko gozdarstvo	MKGP, ARRS	Stalna naloga	V okviru finančnega načrta MKGP in ARRS	-	-
	Svetovanje, izobraževanje in usposabljanje lastnikov gozdov vključno s poudarkom na vsebinah, povezanih s podnebnimi spremembami in varstvom biotske raznovrstnosti	MKGP, ZGS	Stalna naloga	V okviru finančnega načrta MKGP in JGS, gozdni sklad, sklad za podnebne spremembe	-	-

¹ Postavka se z letom 2024 ukinja, promocija pa se bo financirala izključno iz gozdnega sklada v okviru naloge Generična promocija gozdov in gozdarstva, rabe lesa in lesnih proizvodov ter gozdno-lesnih verig.

6.2.4.2 Ukrep 10: mednarodno sodelovanje na področju gozdov in gozdarstva

Ukrepi na področju mednarodnega sodelovanja na področju gozdov in gozdarstva vključujejo aktivno sodelovanje tako v EU kot na svetovni ravni. Sem vključujemo aktivno udeležbo v okviru delovnih in ekspertnih skupin, izmenjavo informacij in dobrih praks, sodelovanje pri oblikovanju politik, povezanih z gozdovi in gozdarstvom, poročanje mednarodnim organizacijam itd.

Na svetovni ravni bomo še naprej aktivno sodelovali v aktivnostih Foruma OZN za gozdove (UNFF) in pri izvajanju njegovega strateškega načrta za gozdove do leta 2030. V okviru FAO bomo poročali o stanju gozdov in skupaj z Avstrijo vodili delovno skupino o varovalnih gozdovih. Aktivno bomo podpirali proces FE in njegov večletni delovni program za obdobje 2021–2024 ter sodelovali v njenih delovnih skupinah, obenem pa tudi poročali glede na dogovorjena merila in kazalnike trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Na področju trga gozdnih lesnih sortimentov bomo sodelovali v aktivnostih Gospodarske komisije Združenih narodov za Evropo (UNECE).

Na ravni Evropske unije bomo še naprej aktivni v stalnem odboru za gozdarstvo in v delovni skupini Sveta EU za gozdarstvo. Z drugimi državami članicami bomo sodelovali pri izvajanju Strategije EU za gozdove do leta 2030 in s tem povezanih sklepov Sveta ter pri izvajanju drugih strategij in pri pogajanjih o različnih zakonodajnih predlogih. Sodelujemo tudi z drugimi pristojnimi ministrstvi, ki sodelujejo v ekspertnih skupinah Evropske komisije, kjer potekajo z gozdovi povezani pogovori. Med temi so delovna skupina za gozdove in naravo, v okviru katere se določajo definicije iz strategije EU za biotsko raznovrstnost do 2030, pa tudi strokovne skupine za gozdarske panoge in sektorsko povezana vprašanja, delovne skupine, povezane z izvajanjem podnebne zakonodaje, ter skupine za raziskovalne dejavnosti.

Teme, povezane z gozdom in gozdarstvom, se obravnavajo v različnih ekspertnih in delovnih skupinah, zato bo treba izboljšati medsektorsko sodelovanje znotraj države. Z izboljšanjem sodelovanja in vključenostjo usposobljenih gozdarskih strokovnjakov iz različnih ustanov se bo zagotovila

prepoznavnost slovenskega načina gospodarjenja z gozdovi, obenem pa tudi upoštevale njegove potrebe. Tudi na raziskovalnem področju bomo še naprej sodelovali z mednarodnimi organizacijami, kot so Evropski gozdarski inštitut (*European Forest Institute*; EFI) in Mednarodno združenje gozdarskih raziskovalnih organizacij (*International Union of Forest Research Organisation*; IUFRO), pa tudi na ravni EU v Obzorje Evropa.

Mehanizem za usklajevanje sodelovanja med Kitajsko in državami srednje in vzhodne Evrope na področju gozdarstva je del pobude za krepitev političnega, gospodarskega in raziskovalnega sodelovanja med šestnajstimi oziroma sedemnajstimi državami srednje in vzhodne Evrope ter Kitajsko. Slovenija je s sprejetjem »Akcijskega načrta za sodelovanje v okviru mehanizma za usklajevanje sodelovanja med Kitajsko in državami srednje in vzhodne Evrope na področju gozdarstva« prevzela koordinacijo tega sodelovanja za področje gozdarstva.

Preglednica 17: Naloge v okviru ukrepa 10: mednarodno sodelovanje na področju gozdov in gozdarstva

Ukrep	Naloge/aktivnosti	Nosilci	Rok	Sredstva	Kazalnik	Ciljna vrednost
Mednarodno sodelovanje na področju gozdov in gozdarstva	¹ FE – sodelovanje pri delu strokovnih skupin	MKGP v sodelovanju z GIS	Stalna naloga	V okviru finančnega načrta MKGP	-	-
	Poročanje v mednarodnih procesih (FE, FAO, UNECE itd.)	MKGP v sodelovanju s SURS, ZGS in GIS	Stalna naloga	V okviru finančnega načrta MKGP	-	-
	Forum OZN o gozdovih – sodelovanje v aktivnostih foruma	MKGP	Stalna naloga	V okviru finančnega načrta MKGP	-	-
	FAO – sovođenje delovne skupine o varovalnih gozdovih	MKGP v sodelovanju z ZGS	Dveletno obdobje združenega predsedovanja Slovenije in Avstrije	V okviru finančnega načrta MKGP	-	-
	Koordinacija izvajanja mehanizma za usklajevanje sodelovanja med Kitajsko in državami srednje in vzhodne Evrope na področju gozdarstva	MKGP	Stalna naloga	V okviru finančnega načrta MKGP	-	-
	Sodelovanje v delovnih skupinah Evropske komisije (npr. stalni odbor za gozdarstvo ter	MKGP v sodelovanju z GIS in ZGS	Stalna naloga	V okviru finančnega načrta MKGP	-	-

	druge z gozdom in gozdarstvom povezane skupine)					
	Sodelovanje v delovni skupini Sveta Evropske unije za gozdarstvo	MKGP	Stalna naloga	V okviru finančnega načrta MKGP	–	–

¹ FE (Forest Europe) je vseevropski prostovoljni politični proces na visoki ravni za dialog in sodelovanje na področju gozdarskih politik v Evropi. V procesu sodeluje 45 podpisnic in Evropska komisija.

6.2.5 Prednostna naloga e: zagotavljanje trajnostnega upravljanja divjadi

Rastlinska in živalska komponenta gozda sta med seboj neločljivo povezani. Prevladovanje ene nad drugo ni dobro za gozd kot ekosistem. Ključno je ugotoviti nosilno kapaciteto in zagotoviti naravno pomlajevanje gozda. Upravljanje populacij divjadi mora zato temeljiti na poznavanju in upoštevanju zakonitosti, ki uravnavajo življenje posameznih osebkov. Z načrti upravljanja divjadi, oziroma bolj določno, z dvoletnimi načrti lovskoupravljavskih območij (NLUO) določamo ukrepe za populacije divjadi. Spremljanje uspešnosti izvedbe teh načrtov je ključno za ugotavljanje uspešnosti gospodarjenja z divjadjo.

Ekosistemi so kompleksni sistemi. Vsaka vrsta ima svojo vlogo v zapletenem sistemu odnosov in interakcij. Ena od ključnih ekoloških lastnosti populacije vsake vrste je med drugim tudi številčnost osebkov. Objektivno ugotavljanje številčnosti v živalskem svetu je precej težavno, sploh pri vrstah, kjer je število osebkov veliko. Tako je tudi pri populacijah posameznih vrst divjadi, ki niso ogrožene in je pogosto njihov vpliv na okolje znaten. Novo znanje oziroma nove metode ugotavljanja številčnosti so zato močno dobrodošle.

6.2.5.1 Ukrep 11: spremljanje izvajanja dvoletnih NLUO

Divjad upravlja Republika Slovenija. Trajnostno gospodarjenje z divjadjo lahko Republika Slovenija pod pogoji, določenimi z ZDLov, prenese na usposobljeno pravno osebo kot lovsko pravico. Z načrti upravljanja divjadi in njenega življenjskega okolja država pripravlja okvire upravljanja. Načrti upravljanja divjadi so večstopenjski: dolgoročni NLUO, ki so strateške narave z veljavnostjo desetih let, dvoletni NLUO, ki so izvedbene narave z veljavnostjo dveh let, ter operativni letni načrti lovišč oziroma LPN. Za uspešno upravljanje divjadi na populacijski ravni in njenega življenjskega okolja ter zaradi usklajenosti med njima je ključnega pomena sprotno preverjanje uspešnosti doseganja zastavljenih ciljev s pomočjo uresničevanja načrtovanih ukrepov.

Preglednica 18: Naloge v okviru ukrepa 11: spremljanje izvajanja dvoletnih NLUO in uvedba dodatnih metod za ugotavljanje stanja v populacijah rastlinojedih parkljarjev

Ukrep	Naloge/aktivnosti	Nosilci	Rok	Sredstva	Kazalnik	Ciljna vrednost
Spremljanje izvajanja dvoletnih NLUO	Izdelava dvoletnih NLUO	ZGS	Stalna naloga	V okviru finančnega načrta MKGP	Število izdelanih načrtov	100 %
	Izvedba ukrepov, načrtovanih v dvoletnih NLUO	Upravljalci lovišč	Stalna naloga	-	Odstotek izvedenih ukrepov	100 %
	Preverjanje uresničevanja zastavljenih ciljev	ZGS	Stalna naloga	V okviru financiranja JGS	-	-

6.2.5.2 Ukrep 12: uvedba dodatnih metod za ugotavljanje stanja v populacijah rastlinojedih parkljarjev

Trenutno se tako v Sloveniji kot v Evropi srečujemo z izzivi, povezanimi z ugotavljanjem številčnosti populacij divjadi in vključevanjem pridobljenih podatkov v upravljalni proces. Enako velja tudi za ugotavljanje vpliva vrst divjadi na okolje in za ogrožanje življenjskega okolja divjadi zaradi različnih človekovih dejavnosti v prostoru. Upravljanje populacij divjadi pri nas že nekaj desetletij temelji na kontrolni metodi, ki pomeni stalno spremljanje določenih kazalnikov in gibanja ter s tem povezano prilagajanje upravljalnih ukrepov. Za še boljše upravljanje populacij divjadi, njenega življenjskega okolja in odnosov med njima je ključnega pomena tudi poznavanje njihove absolutne/relativne številčnosti oziroma gibanje le-te v času, posledic vpliva človekove dejavnosti v življenjskem okolju divjadi in vpliva divjadi na svoje življenjsko okolje.

Preglednica 19: Naloge v okviru ukrepa 12: uvedba dodatnih metod za ugotavljanje stanja v populacijah divjadi s poudarkom na rastlinojedih parkljarjih in ravnovesja z njihovim življenjskim okoljem

Ukrep	Naloge/aktivnosti	Nosilci	Rok	Sredstva	Kazalnik	Ciljna vrednost
Uvedba dodatnih metod za ugotavljanje stanja v populacijah divjadi s poudarkom na rastlinojedih parkljarjih in ravnovesja z njihovim življenjskim okoljem	Priprava navodil in delavnic za izvedbo metode	ZGS, BF	Stalna naloga	V okviru financiranja JGS	-	-
	Spremljanje prenosa ugotovitev v prakso	ZGS, BF	Stalna naloga	V okviru financiranja JGS	-	-